

Το κείμενο αυτό αποτελεί εργαλείο προς διευκόλυνση των ενδιαφερομένων και δεν έχει καμία νομική ισχύ.

Κωδικοποίηση με τις τροποποιήσεις της Υπουργικής Απόφασης:
107585/25-04-2025 (ΑΔΑ: ΨΖΣΥ4653ΠΓ-ΠΕΜ) με γαλάζιο χρώμα
203062/25-07-2025 (ΑΔΑ: ΨΘΖΘ4653ΠΓ-Ι47) με κίτρινο χρώμα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΑΑ

Μονάδα Ενισχύσεων στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις

Ταχ. Δ/ση: Λ. Αθηνών 54-56, 10441, Αθήνα

Πληροφορίες: Αλευρά Ε, Αλιζιώτης Ν.,

Τσολακίδη Κ., Τσιατούρας Ε.

Τηλ: 210 5275 256, 262, 013, 210

e-mail: ealevra@mou.gr, naliziotis@mou.gr,

ktsolakidi@mou.gr, etsiatouras@mou.gr

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Αθήνα, 5/3/2025

Αρ. Πρωτ.: 59717

ΦΕΚ 1162 Β'/12-3-2025

ΑΠΟΦΑΣΗ

Θέμα: «Καθορισμός πλαισίου εφαρμογής της Παρέμβασης Π3-73-2.9 - Επενδύσεις για τον εκσυγχρονισμό και την κατασκευή θερμοκηπίων και προσπελάσιμων στεγάστρων φυτικής παραγωγής του Στρατηγικού Σχεδίου (ΣΣ) Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) της Ελλάδας 2023 - 2027.»

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων.
2. Τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 2ας Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με τη θέσπιση κανόνων για τη στήριξη των στρατηγικών σχεδίων που πρέπει να καταρτίζονται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ) και να χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την

- κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 και ιδιαίτερα το άρθρο 73.
3. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 2ας Δεκεμβρίου 2021 σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013.
 4. Τον εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2021/2290 της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με τη θέσπιση κανόνων για τις μεθόδους υπολογισμού των κοινών δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων που καθορίζονται στο Παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 του 2 Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση κανόνων για τη στήριξη των στρατηγικών σχεδίων που πρέπει να καταρτίζονται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ) και να χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1307/2013.
 5. Τον εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2022/128 της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 2021 για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τους οργανισμούς πληρωμών και άλλους οργανισμούς, τη δημοσιονομική διαχείριση, την εκκαθάριση λογαριασμών, τους ελέγχους, τις εγγυήσεις και τη διαφάνεια.
 6. Τον κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2022/1172 της Επιτροπής της 4ης Μαΐου 2022 σχετικά με τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου στην κοινή γεωργική πολιτική και την εφαρμογή και τον υπολογισμό των διοικητικών κυρώσεων για την αιρεσιμότητα.
 7. Τον εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2022/1173 της Επιτροπής της 31ης Μαΐου 2022 σχετικά με τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου στην κοινή γεωργική πολιτική.
 8. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σ.1).
 9. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/1725 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και της απόφασης αριθ. 1247/2002/ΕΚ (ΕΕ L 295 της 21.11.2018, σ. 39)
 10. Την COM(2024) 225 final/30-05-2024 Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο σχετικά με την έννοια της ανωτέρας βίας και των εξαιρετικών περιστάσεων στον κανονισμό (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής
 11. Την C(2022) 8270 final/21-11-2022 εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής, σχετικά με την έγκριση του στρατηγικού σχεδίου της Ελλάδας για την ΚΓΠ 2023-2027 για ενωσιακή στήριξη

- που χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης.
12. Την υπό στοιχεία C(2024) 905/19.1.2024 εγκριτική απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί Έγκρισης των κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο των διατάξεων των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
 13. Τον ν. 2690/1999 «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις» (Α' 45).
 14. Τον ν. 3508/2006 «Ρυθμίσεις θεμάτων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων» (Α' 249), και ειδικότερα το άρθρο 3 αυτού.
 15. Τον ν. 3874/2010 «Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων» (Α' 151).
 16. Τον ν. 4622/2019 «Επιτελικό κράτος, οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης» (Α' 133).
 17. Τον ν. 4727/2020 «Ψηφιακή Διακυβέρνηση (Ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2102 και της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1024) -Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες (Ενσωμάτωση στο Ελληνικό Δίκαιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972) και άλλες διατάξεις» (Α' 184).
 18. Τον ν. 4914/2022 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις» (Α' 61) και ιδίως της παρ. 32 του άρθρου 63.
 19. Το άρθρο 90 του π.δ. 63/2005 «Κωδικοποίηση Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και Κυβερνητικά όργανα» (Α' 98) , το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133).
 20. Το π.δ. 97/2017 «Οργανισμός Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων» (Α' 138).
 21. Το π.δ. 40/2021 «Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων και Γενικών Γραμματειών, σύσταση και μετονομασία Γενικών Γραμματειών» (Α' 100).
 22. Το π.δ. 32/2024 «Διορισμός Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 91).
 23. Την υπ' αρ. 282966/09.07.2007 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Έγκριση του Κανονισμού διαδικασίας πληρωμών του Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία ΟΠΕΚΕΠΕ των ενισχύσεων που βαρύνουν τον ΕΛΕΓΕΠ» (Β' 1205).
 24. Την υπ' αρ. 2618/13.10.2022 κοινή απόφαση των Υφυπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Διάρθρωση και αρμοδιότητες των Ειδικών Υπηρεσιών του Στρατηγικού Σχεδίου Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΣΣ ΚΑΠ) 2023-2027» (Β' 5375).
 25. Την υπ' αρ. 2244/333595/27.11.2020 απόφαση του Υπουργού και του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Καθορισμός τεχνικών προδιαγραφών κατασκευής διχτυοκηπίων και διαδικασία έγκρισης μελέτης, κατασκευής, εγκατάστασης και ελέγχου αυτών» (Β' 5430).
 26. Την υπ' αρ. 2243/333582/27.11.2020 απόφαση του Υπουργού και του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Καθορισμός των τύπων και των τεχνικών προδιαγραφών κατασκευής θερμοκηπίων και θαλάμων καλλιέργειας μανιταριών καθώς και θερμοκηπίων και θαλάμων θερμοκηπιακού τύπου φαρμακευτικής κάνναβης και διαδικασία έγκρισης και ελέγχου αυτών» (Β' 5432).
 27. Την υπ' αρ. 1040/28.3.2023 απόφαση του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου "ΣΔΕ" παρεμβάσεων ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027.» (Β' 2179).
 28. Την υπ' αρ. 3506/18.12.2023 απόφαση του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα με θέμα «Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τις παρεμβάσεις αγροτικής

- ανάπτυξης του Στρατηγικού Σχεδίου για την Κοινή Αγροτική Πολιτική 2023-2027 (ΣΣ ΚΑΠ)» (Β' 7144) .
29. Την υπ' αρ. 2448/229173/31.07.2024 απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων «Αρμόδια αρχή, διαδικασία και δικαιολογητικά αναγνώρισης των Οργανώσεων Παραγωγών (Ο.Π.) και των Ενώσεών τους (Ε.Ο.Π.), καθώς και των Ομάδων Παραγωγών (Ομ.Π.)» (Β' 4525).
 30. Την υπ' αρ. 2450/11.10.2024 απόφαση του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Ορισμός Α) των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης των Προγραμμάτων των Περιφερειών και Β) των Γενικών Διευθύνσεων Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Περιφερειών ως Ενδιάμεσων Φορέων (ΕΦ) Παρεμβάσεων του Πυλώνα II του ΣΣ ΚΑΠ και ανάθεση καθηκόντων σε αυτές.» (ΑΔΑ 622Α4653ΠΓ-ΓΤΒ).
 31. Την υπ' αρ. 198558/31.12.2024 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών με θέμα «Καθορισμός των όρων, των προϋποθέσεων, και της διαδικασίας αναφορικά με τη λειτουργία του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Διαχείρισης Κρατικών Ενισχύσεων (ΟΠΣΚΕ), όπως περιγράφεται στο άρθρο 56 του ν. 4914/2022 (Α' 61)». (Β' 7405)
 32. Το Στρατηγικό Σχέδιο για την Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΣΣ ΚΑΠ) της Ελλάδας 2023-2027 (CCI 2023EL06AFSP001) και ειδικότερα την Παρέμβαση Π3-73-2.9 «Επενδύσεις για τον εκσυγχρονισμό και την κατασκευή θερμοκηπίων και προσπελάσιμων στεγαστρων φυτικής παραγωγής».
 33. Το υπ' αριθ. 21192/24.01.2025 έγγραφο Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027 της Γενικής Γραμματείας Ενωσιακών Πόρων και Υποδομών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Οδηγίες για τη διασφάλιση περί μη σύγκρουσης συμφερόντων στο πλαίσιο του ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027 στο ΟΠΣΚΕ».
 34. Την υπ' αρ. 59189/30.9.2024 εγκύκλιο του ΟΠΕΚΕΠΕ «2η Τροποποίηση οδηγιών υποβολής ενιαίας αίτησης ενίσχυσης έτους 2024» (ΑΔΑ: 6ΩΨΔ46ΨΧΞΧ-Φ2Κ).
 35. Τη με αρ. πρωτ. 33256/6.2.2025 σύμφωνη γνώμη της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ.
 36. Τη με αρ. πρωτ. 6686/4.2.25 σύμφωνη γνώμη του ΟΠΕΚΕΠΕ.
 37. Το γεγονός ότι οι διατάξεις της παρούσας δεν αφορούν σε διοικητική διαδικασία για την οποία υπάρχει υποχρέωση καταχώρισης στο «ΕΜΔΔ-ΜΙΤΟΣ».
 38. Το γεγονός ότι από την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

Άρθρο 1

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας είναι να καθορίσει το θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή της Παρέμβασης “Π3-73-2.9 - Επενδύσεις για τον εκσυγχρονισμό και την κατασκευή θερμοκηπίων και προσπελάσιμων στεγαστρων φυτικής παραγωγής” (εφεξής Παρέμβαση) του ΣΣ ΚΑΠ 2023 - 2027 (εφεξής ΣΣ ΚΑΠ) προκειμένου να ενισχυθούν επενδύσεις αποκλειστικά για τον εκσυγχρονισμό και την κατασκευή, θερμοκηπίων, λοιπών προσπελάσιμων στεγαστρων φυτικής παραγωγής και θαλάμων μανιταριών, συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού τους και των συνοδών εγκαταστάσεων και υποδομών που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία τους.

Άρθρο 2

Πεδίο Εφαρμογής

Η Παρέμβαση εφαρμόζεται σε όλη την Ελληνική Επικράτεια, παρέχοντας στήριξη σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις φυσικών προσώπων, σε νομικά πρόσωπα και σε συλλογικά σχήματα, των οποίων η έδρα βρίσκεται εντός της Ελληνικής Επικράτειας, για επενδύσεις στην παραγωγή γεωργικών προϊόντων σε θερμοκήπια και λοιπά προσπελάσιμα στέγαστρα φυτικής παραγωγής, με τους όρους, προϋποθέσεις και περιορισμούς των επόμενων άρθρων και παραρτημάτων.

Άρθρο 3

Στόχοι

1. Η Παρέμβαση έχει ως σκοπό την επίτευξη στόχων του άρθρου 5 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115. Ειδικότερα μέσω της Παρέμβασης επιτυγχάνεται η ενίσχυση του προσανατολισμού στην αγορά και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, συμπεριλαμβανομένης της μεγαλύτερης εστίασης στην έρευνα, την τεχνολογία και την ψηφιοποίηση. Παράλληλα, συμβάλλει στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σ' αυτήν, μεταξύ άλλων μέσω της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της ενίσχυσης της δέσμευσης του διοξειδίου του άνθρακα, καθώς και την προώθηση της βιώσιμης ενέργειας.
2. Επιπλέον, η Παρέμβαση θα συμβάλλει στους ακόλουθους στόχους:
 - 2.1. Βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και διευκόλυνση της αναδιάρθρωσης και του εκσυγχρονισμού της φυτικής παραγωγής, προκειμένου να αυξηθεί η συμμετοχή και ο προσανατολισμός στην αγορά με την μετατόπιση σε καλλιέργειες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας και τη μείωση του κόστους παραγωγής.
 - 2.2. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των βιώσιμων ελληνικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων μέσω της αύξησης των επενδύσεων για τη δημιουργία θερμοκηπιακών εγκαταστάσεων με στόχο την αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας της γεωργικής εκμετάλλευσης (αύξηση παραγωγικότητας κεφαλαίου, εργασίας, εδάφους).
 - 2.3. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των βιώσιμων ελληνικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων μέσω της ενίσχυσης επενδύσεων αυτοματοποίησης, ψηφιοποίησης και εφαρμογής συστημάτων γεωργίας ακριβείας.
 - 2.4. Ίδρυση γεωργικών εκμεταλλεύσεων με στόχο τον εκσυγχρονισμό της καλλιέργειας των κηπευτικών με ταυτόχρονη μετατόπιση σε καλλιεργητικές πρακτικές υψηλότερης προστιθέμενης αξίας μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας της μεθόδου καλλιέργειας και την μείωση των εισροών.
3. Για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων παρέχεται στήριξη για τις δαπάνες του άρθρου 8.

Άρθρο 4

Ορισμοί και Εννοιολογικοί Προσδιορισμοί

Για την εφαρμογή της Παρέμβασης, ισχύουν οι παρακάτω ορισμοί και εννοιολογικοί προσδιορισμοί:

1. **Αίτηση πληρωμής** (ή αίτημα καταβολής ενίσχυσης)
Το σύνολο των απαραίτητων εγγράφων που υποβάλλει ηλεκτρονικά ο δικαιούχος, προκειμένου να του καταβληθεί η αναλογούσα δημόσια οικονομική στήριξη. Ενδεικτικά αναφέρονται, η αίτηση, τα παραστατικά, τα δικαιολογητικά κ.λπ.
2. **Αίτηση στήριξης** (ή αίτηση χρηματοδότησης)

Το σύνολο των απαραίτητων εγγράφων που υποβάλλει ηλεκτρονικά ο δικαιούχος για ένταξη στο παρόν καθεστώς στήριξης. Ενδεικτικά αναφέρονται, η αίτηση υπαγωγής στην Παρέμβαση, το επιχειρηματικό σχέδιο, τα δικαιολογητικά που αποδεικνύουν τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας, τα απαραίτητα δικαιολογητικά για τη βαθμολόγηση της αίτησης κ.λπ.

3. **Ανάκτηση**

Η επιστροφή των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών.

4. **Απόφαση ένταξης πράξεων**

Η απόφαση αρμόδιου οργάνου που περιγράφει τους όρους και τις προϋποθέσεις υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου και γίνεται αυτοδίκαια αποδεκτή.

5. **Αρχική κατάσταση**

Ως Αρχική Κατάσταση της εκμετάλλευσης νοείται το σύνολο των καλλιεργειών και εκτροφών που έχουν συμπεριληφθεί σε παραδεκτή Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης για το έτος 2024, καθώς και ο πάγιος εξοπλισμός που υπάρχει στην κατοχή της ή υπήρχε έως τις 31.8.2024. Με τον όρο παραδεκτή θεωρείται η Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης που υποβλήθηκε στο ΟΣΔΕ μέχρι και τις 04.10.2024, σύμφωνα με την παρ. Β2 του κεφαλαίου 1 της υπ' αριθ. 43833/2024 εγκυκλίου του ΟΠΕΚΕΠΕ (ΑΔΑ: Ε1Λ546ΨΧΞΧ-ΨΤΑ), όπως ισχύει.

6. **Αχρεωστήτως καταβληθέν ποσό**

Κάθε δαπάνη στην οποία δεν αντιστοιχεί ίσης ή μεγαλύτερης αξίας παραδοθέν προϊόν, έργο ή υπηρεσία σύμφωνα με τους όρους της απόφασης ένταξης πράξεων και του πρακτικού της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας γνωμοδοτικής επιτροπής και στο αντίστοιχο έντυπο γνωμοδότησης αίτησης στήριξης με την οποία αναλήφθηκε η υποχρέωση της δαπάνης.

7. **Γεωργική εκμετάλλευση**

Το σύνολο των μονάδων που χρησιμοποιεί για γεωργικές δραστηριότητες και διαχειρίζεται ένας γεωργός στην επικράτεια του ίδιου κράτους μέλους.

8. **Γεωργικό προϊόν**

Ό,τι περιλαμβάνεται στα προϊόντα που απαριθμούνται στο Παράρτημα Ι που προβλέπεται στο άρθρο 32 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, εκτός των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας που καλύπτονται από τον κανονισμό 1379/2013 (ΕΚ), όπως ισχύει κάθε φορά.

9. **Γεωργικός τομέας**

Το σύνολο των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην πρωτογενή γεωργική παραγωγή, τη μεταποίηση και την εμπορία γεωργικών προϊόντων.

10. **Δικαιούχος**

Το φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή το συλλογικό σχήμα το οποίο συμπεριλαμβάνεται σε απόφαση ένταξης πράξεων.

11. **Έδρα νομικού προσώπου/συλλογικού σχήματος**

Για τις ανάγκες της Παρέμβασης, είναι έννοια αντίστοιχη με τον τόπο μόνιμης κατοικίας των φυσικών προσώπων (άρθρα 51 και 64 του Αστικού Κώδικα). Η έδρα καθορίζεται υποχρεωτικά από τη συστατική πράξη ή το καταστατικό.

12. **Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών και άλλων συλλογικών φορέων (ΕΜΑΣ)**

Νοείται το Μητρώο του άρθρου 22 του ν. 4673/2020 (Α' 52), και σε αυτό εγγράφονται οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί (ΑΣ), οι Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις (ΑΕΣ), οι Αναγκαστικοί

Συνεταιρισμοί και οι Ενώσεις τους, οι Ομάδες και οι Οργανώσεις Παραγωγών και οι Ενώσεις τους και οι Διεπαγγελματικές Οργανώσεις.

13. Επαγγελματίας αγρότης

Το ενήλικο φυσικό πρόσωπο το οποίο εγγράφεται στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων, σύμφωνα με την περίπτωση α' του άρθρου 2 του ν. 3874/2010 (Α' 151) όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 65 του ν. 4389/2016 (Α' 94) και ισχύει.

14. Μακροχρόνιες Υποχρεώσεις

Οι δεσμεύσεις που οφείλει να τηρεί ο δικαιούχος από το ημερολογιακό έτος που έπεται της ημερομηνίας ολοκλήρωσης του επενδυτικού του σχεδίου και για πέντε έτη.

Για τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, οι καλλιέργειες/εκτροφές του πρώτου έτους των μακροχρόνιων υποχρεώσεων αποτυπώνονται στην Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης που υποβάλλεται το ημερολογιακό έτος που έπεται του έτους της ημερομηνίας ολοκλήρωσης υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου. Η μελλοντική κατάσταση που δηλώνεται στο ΟΠΣΚΕ συμπίπτει με το πρώτο έτος των μακροχρόνιων υποχρεώσεων.

15. Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων (ΜΑΑΕ)

Νοείται το Μητρώο του άρθρου 1 του ν. 3874/2010 (Α' 151), και σε αυτό εγγράφονται όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που ασκούν αγροτική δραστηριότητα ή κατέχουν αγροτική εκμετάλλευση στην Επικράτεια.

16. Μητρώο Ομάδων Παραγωγών (Ομ.Π.), Οργανώσεων Παραγωγών (Ο.Π.) και Ενώσεων τους (Ε.Ο.Π.)

Νοείται το Μητρώο του άρθρου 7 της υπ' αρ. 2448/229173/2024 απόφασης (Β' 4525) και σε αυτό εγγράφονται οι αναγνωρισμένες Ομάδες Παραγωγών (Ομ.Π.), Οργανώσεις Παραγωγών (Ο.Π.) και οι Ενώσεις τους (Ε.Ο.Π.).

17. Μητρώο Αξιολογητών

Σε κάθε Περιφέρεια δύναται να συσταθεί Μητρώο Αξιολογητών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 19, μέσω του οποίου δύναται να πραγματοποιούνται όλα τα στάδια της αξιολόγησης (αξιολόγηση, γνωμοδοτική επιτροπή, επιτροπή εξέτασης ενδικοφανών προσφυγών) των προτάσεων που υποβάλλονται στο πλαίσιο της παρούσας Παρέμβασης.

18. Νέος γεωργός ή γεωργός νεαρής ηλικίας

Ο δικαιούχος της τρίτης πρόσκλησης της δράσης 6.1 του ΠΑΑ 2014 - 2022 ή ο ενταγμένος στην Παρέμβαση Π3-75.1 «Εγκατάσταση γεωργών νεαρής ηλικίας» του ΣΣ ΚΑΠ της Ελλάδας 2023 – 2027, κατά την ολοκλήρωση της διαδικασίας του άρθρου 18 της υπ' αρ. 2940/17.10. 2024 υπουργικής απόφασης (Β' 5874).

19. Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΟΠΣΚΑΠ):

Νοείται το Πληροφοριακό Σύστημα του άρθρου 58 του ν. 4914/2022 (Α' 61).

20. Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Κρατικών Ενισχύσεων (εφεξής ΟΠΣΚΕ):

Νοείται το Πληροφοριακό Σύστημα του άρθρου 56 του ν. 4914/2022 (Α' 61).

21. Ολοκλήρωση υλοποίησης επενδυτικού σχεδίου

Ως ημερομηνία ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου θεωρείται η ημερομηνία της εντολής πληρωμής της τελικής πληρωμής ή της έγκρισης αιτήματος τροποποίησης για την ολοκλήρωση του σχεδίου, χωρίς υποβολή νέου αιτήματος πληρωμής. Η ημερομηνία αυτή δεν μεταβάλλεται ακόμα και αν μετά από αυτήν την ημερομηνία ακολουθήσουν μεταβολές στη δημόσια δαπάνη που οφείλονται στην αποδοχή τυχόν ενστάσεων του δικαιούχου ή στην επιβολή ποινών.

22. Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ελλάδας 2023 - 2027

Το έγγραφο που έχει εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την απόφαση C(2022) 8270 στις 21-11-2022 και αποτελεί το βασικό κείμενο πολιτικής για την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα και των αγροτικών περιοχών της Χώρας απαντώντας στις σύγχρονες προσκλήσεις μέσα από μια ισορροπημένη προσέγγιση των φιλοδοξιών της νέας ΚΓΠ για μια περισσότερο ανθεκτική, πράσινη και ψηφιακή Γεωργία, σε εναρμόνιση με τις αντίστοιχες προτεραιότητες των στρατηγικών της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, όπως ισχύει.

23. Συλλογικά σχήματα αγροτών - Νεοσύστατα συλλογικά σχήματα αγροτών

Τα αγροτικά συνεργατικά σχήματα του αγροτικού συνεταιριστικού δικαίου, εφεξής συλλογικά σχήματα, που λειτουργούν σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, όπως αγροτικοί συνεταιρισμοί, ομάδες και οργανώσεις παραγωγών καθώς και ενώσεις οργανώσεων παραγωγών, ΚΟΙΝΣΕΠ κ.λπ. Ως νεοσύστατα συλλογικά σχήματα θεωρούνται αυτά τα οποία κατά την έναρξη της περιόδου υποβολής αιτήσεων στήριξης δεν έχει παρέλθει δωδεκάμηνο από την ημερομηνία αναγνώρισής τους.

24. Συλλογική επένδυση

Σύνολο δαπανών οι οποίες υλοποιούνται από συλλογικά σχήματα αγροτών και αφορούν στο σύνολο των μελών τους, με στόχο τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας αλλά και τη βέλτιστη αξιοποίηση των υλοποιούμενων δαπανών.

25. Τόπος μόνιμης κατοικίας

Ο τόπος της κύριας και μόνιμης εγκατάστασης του ατόμου, όπως ορίζεται στο άρθρο 51 του Αστικού Κώδικα.

26. Τυπική Απόδοση

Η τυπική απόδοση ορίζεται ως η ακαθάριστη αξία των παραγόμενων προϊόντων της εκμετάλλευσης, εκφράζεται σε ευρώ και αποτελεί τον δείκτη της παραγωγικής δυναμικότητας της εκμετάλλευσης. Η συνολική τυπική απόδοση της γεωργικής εκμετάλλευσης ισούται με το σύνολο της τυπικής απόδοσης των επί μέρους καλλιεργειών και εκτροφών της εκμετάλλευσης. Για τον υπολογισμό της τυπικής απόδοσης των καλλιεργειών και των εκτροφών πολλαπλασιάζεται ο αριθμός των καλλιεργούμενων στρεμμάτων, εκτρεφόμενων παραγωγικών ζώων, μελισσοσμηνών, κουτιών μεταξοσκώληκα της εκμετάλλευσης, όπως αυτά δηλώνονται στην Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης αποκλειστικά με τον αντίστοιχο συντελεστή τυπικής απόδοσης του παραρτήματος Ι, λαμβάνοντας υπόψη τις εξαιρέσεις των κατωτέρω περιπτώσεων α) έως και δ). Ο τρόπος αυτός, ο οποίος εφαρμόζεται στο ΟΠΣΚΕ, είναι ο μοναδικός αποδεκτός για τις ανάγκες της παρέμβασης. Συνεπώς οποιοσδήποτε άλλος υπολογισμός εκτός εκείνου που εφαρμόζεται στο ΟΠΣΚΕ δεν γίνεται αποδεκτός.

α) Για τον υπολογισμό της τυπικής απόδοσης των καλλιεργειών μονίμων νεαρών δενδρωδών καλλιεργειών κατά την αρχική κατάσταση χρησιμοποιείται το 50% της τυπικής απόδοσης των παραγωγικών φυτειών. Ωστόσο, για τον υπολογισμό της τυπικής απόδοσης της μελλοντικής κατάστασης δύναται για τις νεαρές φυτείες να χρησιμοποιείται το σύνολο της τυπικής απόδοσης.

β) Στην παραγωγική δυναμικότητα της εκμετάλλευσης δεν προσμετράται η τυπική απόδοση των επίσπορων καλλιεργειών.

γ) Στην παραγωγική δυναμικότητα της εκμετάλλευσης δεν προσμετράται η τυπική απόδοση που προέρχεται από: i) Βοσκοτόπους, ii) Δασικά δένδρα που δεν παράγουν εδώδιμους καρπούς, iii) Εκτάσεις σε αγρανάπαυση, iv) Γη που δεν εντάσσεται σε καλλιεργητική δραστηριότητα, v) Εκτάσεις με ΑΠΕ, vi) Θηράματα, vii) Θηραματικά πτηνά, viii) Μανιτάρια που δεν καλλιεργούνται σε εντατική καλλιέργεια εντός θαλάμων (π.χ. τρούφα).

δ) Για την επίτευξη των ανωτέρω ελάχιστων ορίων συνυπολογίζεται η ΤΑ των θηλυκών αμνοεριφίων τα οποία προορίζονται για γαλακτοπαραγωγή. Ωστόσο δεν προσμετράται η τυπική απόδοση των αρσενικών αιγοπροβάτων καθώς και των αμνοεριφίων που προορίζονται για πάχυνση και σφαγή.

Ως τυπική απόδοση αρχικής κατάστασης ορίζεται η τυπική απόδοση της εκμετάλλευσης κατά το 2024. Ως τυπική απόδοση ολοκλήρωσης, ορίζεται η τυπική απόδοση της εκμετάλλευσης που επιτυγχάνεται κατά το έτος ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου.

Αναλυτικά οι τυπικές αποδόσεις των κλάδων παραγωγής περιγράφονται στο Παράρτημα 2 και εξειδικεύονται ανά καλλιέργεια και ποικιλία από την ΕΥΕ ΠΑΑ.

Άρθρο 5

Επιλεξιμότητα δικαιούχων

1. Δικαιούχοι της δράσης είναι φυσικά και νομικά πρόσωπα καθώς και συλλογικά σχήματα, που πληρούν τους όρους και τις προϋποθέσεις της παρούσας.
 - 1.1. Τα υποψήφια φυσικά πρόσωπα, κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης στήριξης, πρέπει να:
 - 1.1.1. Έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους, να μην έχουν υπερβεί το 63ο έτος της ηλικίας τους και να έχουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα.
 - 1.1.2. Έχουν υποβάλλει παραδεκτή Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης για το έτος 2024.
 - 1.1.3. Είναι φορολογικά και ασφαλιστικά ενήμερα.
 - 1.1.4. Μην είναι άμεσα συνταξιοδοτούμενα από οποιοδήποτε ταμείο του εσωτερικού ή εξωτερικού, εξαιρουμένων των περιπτώσεων συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας του άρθρου 37 του ν. 3996/2011 (Α' 170), όπως ισχύει και της παρ. γ του άρθρου 5 του ν. 1287/1982 (Α' 123).
 - 1.1.5. Μην εκτίουν ποινή φυλάκισης.
 - 1.1.6. Είναι εγγεγραμμένα στο ΜΑΑΕ ως επαγγελματίες αγρότες, ως νεοεισερχόμενοι επαγγελματίες αγρότες ή ως κάτοχοι γεωργικής εκμετάλλευσης.
 - 1.2. Τα υποψήφια νομικά πρόσωπα, κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης στήριξης, πρέπει να:
 - 1.2.1. Έχουν στο καταστατικό τους ως δραστηριότητα την άσκηση της γεωργίας.
 - 1.2.2. Είναι φορολογικά και ασφαλιστικά ενήμερα.
 - 1.2.3. Έχουν συσταθεί με διάρκεια τουλάχιστον έως την 31^η .12.2035 και σε κάθε περίπτωση τουλάχιστον πέντε (5) έτη μετά την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου. Εφόσον αναφέρεται ρητά στο καταστατικό ως διάρκεια αόριστη, θεωρείται ότι η ανωτέρω υποχρέωση καλύπτεται. (2^η τροποποίηση 203062/25-07-2025) Στην περίπτωση, κατά την οποία η διάρκεια δεν ορίζεται ή έχει λήξει πρέπει να οριστεί ή να ανανεωθεί πριν την υποβολή της αίτησης στήριξης.
 - 1.2.4. Είναι δικαστικά φερέγγυα.
 - 1.3. Τα υποψήφια συλλογικά σχήματα, όπως ομάδες παραγωγών, οργανώσεις παραγωγών, αγροτικοί συνεταιρισμοί και ενώσεις αυτών και ΚΟΙΝΣΕΠ, κατά την ημερομηνία υποβολής αίτησης στήριξης, πρέπει να:
 - 1.3.1. Μην έχουν υποβάλει αίτημα ενίσχυσης στην Παρέμβαση «Π2-47.FV-1α - Επενδύσεις σε υλικά και άυλα περιουσιακά στοιχεία, έρευνα και πειραματικές και

καινοτόμες μεθόδους παραγωγής στα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Οργανώσεων Παραγωγών Οπωροκηπευτικών».

- 1.3.2. Είναι εγγεγραμμένα και ενήμερα στο οικείο μητρώο, όπως αυτό ορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία.
 - 1.3.3. Έχουν διακριτή λογιστική διαχείριση αν το συλλογικό σχήμα υπάγεται στο καθεστώς άλλου νομικού προσώπου.
 - 1.3.4. Εμφανίζουν, τις τρεις προηγούμενες χρήσεις από το έτος υποβολής, κερδοφόρο μέσο όρο αποτελεσμάτων προ φόρων και αποσβέσεων και μέσο κύκλο εργασιών μεγαλύτερο των 60.000 ευρώ, εξαιρουμένων των νεοσύστατων συλλογικών σχημάτων.
 - 1.3.5. Είναι φορολογικά και ασφαλιστικά ενήμερα. Αν το συλλογικό σχήμα υπάγεται στο καθεστώς άλλου νομικού προσώπου, η υποχρέωση αφορά το νομικό πρόσωπο στο οποίο υπάγεται.
 - 1.3.6. Είναι δικαστικά φερέγγυα. Στην περίπτωση που το συλλογικό σχήμα υπάγεται στο καθεστώς άλλου νομικού προσώπου, τότε η υποχρέωση αφορά το νομικό πρόσωπο στο οποίο υπάγεται.
 - 1.3.7. Έχουν ορίσει ένα φυσικό πρόσωπο ως νόμιμο εκπρόσωπο για τους σκοπούς της Παρέμβασης.
2. Δεν παρέχεται καμία στήριξη, ακόμα και αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της παρ.1, αν, κατά την ημερομηνία υποβολής αίτησης στήριξης:
- 2.1. ~~Ο υποψήφιος δεν έχει ολοκληρώσει επενδυτικό σχέδιο, δυνάμει των υπ' αριθ. 13849/14.12.2017, 1710/7.5.2021 και 534/13.3.2023 Προσκλήσεων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2014-2022, έως και κατά το χρόνο της δημοσίευσης της Πρόσκλησης της εν λόγω Παρέμβασης. Ο υποψήφιος δεν έχει ολοκληρώσει επενδυτικό σχέδιο, δυνάμει των υπ' αριθ. 13849/14.12.2017, 1710/7.5.2021 και 534/13.3.2023 Προσκλήσεων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2014-2022. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)~~
 - 2.2. Ο υποψήφιος αιτείται τη χρηματοδότηση δαπανών, για τις οποίες έχει ήδη ενταχθεί ή/και ενισχυθεί από ίδιες ή άλλες συγχρηματοδοτούμενες δράσεις.
 - 2.3. Ο υποψήφιος δηλώνει ψευδή ή ανακριβή στοιχεία εκ προθέσεως προκειμένου να ενταχθεί στην Παρέμβαση.
 - 2.4. Ο υποψήφιος δημιουργεί τεχνητά τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την ένταξη.
 - 2.5. Σε βάρος του υποψηφίου έχει εκδοθεί απόφαση καταλογισμού για παραβάσεις των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ένταξή του σε προσκλήσεις του ΠΑΑ 2014 - 2022 ή του ΣΣ ΚΑΠ και ο υποψήφιος δεν έχει επιστρέψει το καταλογισθέν ποσό.
 - 2.6. Σε βάρος του υποψηφίου εκκρεμεί εντολή ανάκτησης εκδοθείσα βάσει προηγούμενης απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στην περίπτωση συλλογικών σχημάτων η υποχρέωση θεωρείται ισχυρή ακόμα και όταν η εντολή ανάκτησης έχει γίνει σε βάρος του υπερκείμενου νομικού προσώπου.
 - 2.7. Συλλογικά σχήματα δεν έχουν προβεί σε σύνταξη και έγκριση ισολογισμών για την τριετία που προηγείται του έτους υποβολής, σε περίπτωση σχετικής υποχρέωσης.
3. Δεν είναι επιλέξιμη η αίτηση στήριξης που υποβάλλεται από φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο μετέχει με ποσοστό μεγαλύτερο του 49% σε τρίτο νομικό πρόσωπο, το οποίο υποβάλει αίτηση στήριξης στο πλαίσιο της παρούσας. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)

4. Στην περίπτωση υποβολής αίτησης στήριξης από νομικό πρόσωπο, στο οποίο συμμετέχει με οποιαδήποτε μορφή και με ποσοστό άνω του 49% φυσικό ή νομικό πρόσωπο που συμμετέχει με ποσοστό άνω του 49% σε τρίτο νομικό πρόσωπο, το οποίο υποβάλει αίτηση στήριξης στο πλαίσιο της παρούσας, επιλέξιμη θεωρείται η πρόταση που υποβάλλεται πρώτη στο ΟΠΣΚΕ ενώ η πρόταση ή οι προτάσεις που υποβάλλονται στη συνέχεια απορρίπτονται ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της αξιολόγησης της πρώτης χρονολογικά υποβλημένης αίτησης. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)

Άρθρο 6

Επιλεξιμότητα γεωργικών εκμεταλλεύσεων

1. ~~Για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις των υποψηφίων φυσικών και νομικών προσώπων, κατά την ημερομηνία υποβολής αίτησης στήριξης ισχύουν τα εξής:~~ Για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις των υποψηφίων φυσικών προσώπων καθώς και για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις που τυχόν κατέχονται από τα υποψήφια νομικά πρόσωπα, κατά την ημερομηνία υποβολής αίτησης στήριξης ισχύουν τα εξής: (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)
- 1.1. Το σύνολο της γεωργικής εκμετάλλευσης έχει περιληφθεί σε παραδεκτή Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης του έτους 2024.
 - 1.2. Η γεωργική εκμετάλλευση έχει ελάχιστο μέγεθος παραγωγικής δυναμικότητας (εκφρασμένη ως τυπική απόδοση) το ποσό των 12.000 ευρώ, σύμφωνα με την Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης του έτους 2024.
 - 1.3. Η γεωργική εκμετάλλευση πληροί τα κοινοτικά πρότυπα που την αφορούν, με εξαίρεση τις εκμεταλλεύσεις των γεωργών νεαρής ηλικίας που εγκαθίστανται για πρώτη φορά και λαμβάνουν προθεσμία συμμόρφωσης.

Άρθρο 7

Γενικές προϋποθέσεις επιλεξιμότητας δαπανών

1. Οι δαπάνες κρίνονται επιλέξιμες για στήριξη εφόσον συντρέχουν οι παρακάτω γενικές προϋποθέσεις:
 - 1.1. Προβλέπονται σε εγκεκριμένο επενδυτικό σχέδιο.
 - 1.2. ~~Εξυπηρετούν γεωργικά προϊόντα που παράγονται αποκλειστικά εντός των εγκαταστάσεων που περιγράφονται στην περ. 1.1.1 της παρ. 1 του άρθρου 8.~~ Εξυπηρετούν γεωργικά προϊόντα που παράγονται αποκλειστικά εντός εγκαταστάσεων, νέων ή/και υφιστάμενων, που περιγράφονται στην περ. 1.1.1 της παρ. 1 του άρθρου 8. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)
 - 1.3. Τεκμηριώνεται η νόμιμη κατοχή των ακινήτων στα οποία εγκαθίστανται μόνιμα επενδύσεις, σύμφωνα με το άρθρο 10.
 - 1.4. Έχουν εύλογο κόστος υλοποίησης σύμφωνα με το άρθρο 12.
 - 1.5. ~~Αφορούν καινούρια και αμεταχειρίιστα επενδυτικά αγαθά των οποίων η απόκτηση/εγκατάσταση υπάρχει η δυνατότητα να πιστοποιείται στο πλαίσιο της επιτόπιας επίσκεψης της παρ. 11 του άρθρου 26.~~ Αφορούν καινούρια και αμεταχειρίιστα επενδυτικά αγαθά των οποίων η απόκτηση/εγκατάσταση υπάρχει η δυνατότητα να πιστοποιείται στο πλαίσιο της επιτόπιας επίσκεψης της παρ. 12 του άρθρου 26. (2^η τροποποίηση 203062/25-07-2025)
 - 1.6. Αφορούν αποκλειστικά την προς στήριξη εκμετάλλευση, τεκμηριώνεται η σκοπιμότητά τους, προσαρμόζονται λειτουργικά στις συνθήκες και στις δραστηριότητες της

- εκμετάλλευσης και έχουν δυναμικότητα, μέγεθος, ποσότητα ανάλογες της παραγωγικής ικανότητας της εκμετάλλευσης, σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στα άρθρα 11 και 13.
- 1.7. Δεν προκαλούν αλλαγή στη φύση του προϊόντος, εξαιρουμένων των δαπανών που αναφέρονται στο άρθρο 8.
 - 1.8. Συμμορφώνονται με τα ενωσιακά (κοινοτικά) πρότυπα, τις προδιαγραφές του Παραρτήματος 4 και την εθνική νομοθεσία.
 - 1.9. Πραγματοποιούνται μετά την ημερομηνία υποβολής της ηλεκτρονικής αίτησης στήριξης, με εξαίρεση τις γενικές δαπάνες οι οποίες μπορεί να έχουν πραγματοποιηθεί έως και 24 μήνες πριν την ανωτέρω υποβολή. Εφόσον η υλοποίηση των δαπανών προηγείται της απόφασης ένταξης, αυτές πραγματοποιούνται με αποκλειστική ευθύνη του υποψηφίου χωρίς η υλοποίηση αυτή να υποχρεώνει το Ελληνικό Δημόσιο σε συγχρηματοδότησή τους. Σε κάθε περίπτωση οι δαπάνες είναι επιλέξιμες για συνεισφορά από το ΕΓΤΑΑ εάν έχουν πραγματοποιηθεί από τον δικαιούχο και έχουν καταβληθεί μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2029.
 - 1.10. Δεν έχουν ενισχυθεί και δεν θα ενισχυθούν από άλλη πηγή.
 - 1.11. Προβλέπεται από την ισχύουσα εθνική νομοθεσία να χαρακτηρίζονται ως «γεωργικές» (π.χ. μηχάνημα που ταξινομείται ως «γεωργικό» και όχι ως «μηχάνημα έργου»). Στην περίπτωση που δεν προβλέπεται από την νομοθεσία η δυνατότητα χαρακτηρισμού/ταξινόμησης της δαπάνης ως γεωργικής, πρέπει να χρησιμοποιείται στην εκτέλεση γεωργικών εργασιών, στη διαχείριση και ασφάλεια της εκμετάλλευσης, στην αποθήκευση, στη συντήρηση, στην προετοιμασία πρώτης πώλησης των προϊόντων της εκμετάλλευσης. Στις «γεωργικές» συμπεριλαμβάνονται και οι δαπάνες για την αξιοποίηση των υποπροϊόντων της εκμετάλλευσης καθώς και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) με σκοπό την κάλυψη των αναγκών της εκμετάλλευσης.
 - 1.12. Έχει εκδοθεί κατάλληλη περιβαλλοντική αδειοδότηση, κατά την υποβολή αιτήματος πληρωμής που αφορά τη σχετική δαπάνη.
 - 1.13. Τηρούν το σύνολο των προϋποθέσεων των Παραρτημάτων της παρούσας, κατά περίπτωση.
 - 1.14. Ικανοποιούν ανά κατηγορία τις ειδικές προϋποθέσεις που τίθενται στο άρθρο 8.
 - 1.15. Δεν δημιουργούνται τεχνητά οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για να καθοριστούν επιλέξιμες.
 - 1.16. Εφόσον επιβληθούν από το Ενωσιακό Δίκαιο νέες απαιτήσεις για τους γεωργούς, οι δαπάνες για τη συμμόρφωση με τις νέες απαιτήσεις είναι επιλέξιμες έως και 24 μήνες από την ημερομηνία, κατά την οποία καθίστανται δεσμευτικές για την εκμετάλλευση.
 - 1.17. Υλοποιούνται εντός της Περιφέρειας στην οποία βρίσκεται η έδρα του δικαιούχου. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)
2. Οι συλλογικές επενδύσεις κρίνονται επιλέξιμες για στήριξη εφόσον, επιπλέον των προϋποθέσεων της παρ. 1, συντρέχουν τα εξής:
 - 2.1. Ο προγραμματισμός της επένδυσης πραγματοποιείται στη βάση ενός επιχειρηματικού σχεδίου, το οποίο καταρτίζεται και υποβάλλεται από κοινού και αφορά στο σύνολο των μελών του συλλογικού σχήματος.
 - 2.2. Υποβάλλεται μία μοναδική αίτηση στήριξης ανά πρόσκληση, η οποία αφορά δαπάνες που προορίζονται αποκλειστικά για κοινή χρήση από τα μέλη του συλλογικού σχήματος.

- 2.3. Οι αιτούμενες δαπάνες προσαρμόζονται λειτουργικά στις συνθήκες και στις δραστηριότητες των μελών του συλλογικού σχήματος και έχουν δυναμικότητα, μέγεθος, ποσότητα ανάλογες της συνολικής παραγωγικής ικανότητας αυτών.
 - 2.4. Η υλοποίηση της επένδυσης πραγματοποιείται προς όφελος του συνόλου των μελών του συλλογικού σχήματος με σκοπό τη βελτίωση συνολικά των επιδόσεων των εκμεταλλεύσεων των μελών.
3. Σε κάθε περίπτωση κατά την υλοποίηση της επένδυσης διασφαλίζονται τα ακόλουθα:
- 3.1. Σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της συμμόρφωσης με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
 - 3.2. Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου.
 - 3.3. Αποτροπή κάθε διάκρισης λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Άρθρο 8

Ειδικές προϋποθέσεις επιλεξιμότητας δαπανών

Στο πλαίσιο της παρούσας και υπό την προϋπόθεση τήρησης των όρων των άρθρων 1, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 36, 37 καθώς και των Παραρτημάτων, ενισχύονται οι παρακάτω δαπάνες ως εξής:

1. Ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμός γεωργικών κατασκευών.
 - 1.1. Υποκατηγορίες Δαπανών
 - 1.1.1. ~~Θερμοκήπια, δικτυοκήπια, εγκαταστάσεις φυτικής παραγωγής τύπου ΤΟΛ και κλειστοί θάλαμοι μανιταριών.~~ Θερμοκήπια, δικτυοκήπια, μόνιμες εγκαταστάσεις φυτικής παραγωγής τύπου ΤΟΛ του πίνακα 7.3α του Παραρτήματος 7 της παρούσας, θάλαμοι καλλιέργειας κλειστού τύπου κιβωτίου ISO 668 (εφεξής κιβώτια ISO 668) και κλειστοί θάλαμοι μανιταριών. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)
 - 1.1.2. Αποθήκες και λοιποί αποθηκευτικοί χώροι.
 - 1.1.3. Εγκαταστάσεις προετοιμασίας προϊόντων για πρώτη πώληση όπως ψυγεία, διαλογητήρια, πλυντήρια, συσκευαστήρια κ.α.
 - 1.1.4. Περίφραξη και διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου των επενδύσεων.
 - 1.1.5. Προκατασκευασμένοι οικίσκοι φιλοξενίας εργατών.
 - 1.1.6. Εργαστήρια ιστοκαλλιέργειας.
 - 1.1.7. Κάθε είδους ομβροδεξαμενή (πλαστική, τσιμεντένια, μεταλλική κ.λπ., υπόγεια ή υπέργεια) για την εξυπηρέτηση θερμοκηπίων ή εγκαταστάσεων φυτικής παραγωγής τύπου τολ υπό την προϋπόθεση ότι η πλήρωση της ομβροδεξαμενής γίνεται με τα όμβρια ύδατα που προέρχονται από την απορροή των εγκαταστάσεων την εκμετάλλευσης.
 - 1.1.8. Κάθε άλλη κτιριακή υποδομή και κατασκευή που τεκμηριώνεται ως απαραίτητη για τη λειτουργία της γεωργικής εκμετάλλευσης.
 - 1.2. Οι προϋποθέσεις, οι περιορισμοί και οι όροι που έχουν εφαρμογή και απαιτούνται για τη στήριξη των δαπανών της κατηγορίας αυτής είναι οι εξής:
 - 1.2.1. Γεωργικά κτίρια και κατασκευές που υλοποιούνται (ανέγερση, επέκταση), διαμορφώνονται ή εντός των οποίων υλοποιούνται δαπάνες εκσυγχρονισμού τους, πρέπει να πληρούν τις προδιαγραφές του Παραρτήματος 4, κατά περίπτωση.
 - 1.2.2. Η τεκμηρίωση της νόμιμης κατοχής των ακινήτων επί των οποίων θα χωροθετηθούν τα γεωργικά κτίρια και οι κατασκευές, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο άρθρο 10.

- 1.2.3. Η ύπαρξη κατάλληλης έγκρισης τύπου και άδειας λειτουργίας εγκατάστασης κατά την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου, όπου αυτή απαιτείται, σύμφωνα με την υπ' αρ. 2243/333582/27.11.2020 απόφαση του Υπουργού και του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης (Β' 5432) και την υπ' αρ. 2244/333595/9.12.2020 όμοια απόφαση (Β' 5430).
- 1.2.4. Η αιτούμενη δαπάνη υλοποίησης να μην υπερβαίνει όσα ορίζονται στο Παράρτημα 7 για τη δαπάνη ανά τετραγωνικό μέτρο και όσα ορίζονται στο Παράρτημα 8 για την ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη.
- 1.2.5. Δεν ενισχύονται οι κατασκευές που εμφανίζουν προϋποθέσεις αλλαγής χρήσης.
- 1.2.6. Αποθήκες και υπόστεγα για την αποθήκευση των σχετικών με τη θερμοκηπιακή εγκατάσταση γεωργικών μηχανημάτων, εργαλείων και εξοπλισμού καθώς και αποθήκες για τα θερμοκηπιακά προϊόντα εμβαδού έως 100 τ.μ. ενισχύονται χωρίς να απαιτείται η τεκμηρίωση τους. Σε περίπτωση υπέρβασης άνευ τεκμηρίωσης, ενισχύονται έως 100 τ.μ.
- 1.2.7. Τα συννοδά κτίρια των ανωτέρω περ. 1.1.2, 1.1.3, 1.1.5, 1.1.6 και 1.1.8 (αποθήκες, υπόστεγα, χώρος εργασίας προσωπικού, χώρος εξυπηρέτησης προσωπικού κ.λπ.) να μην υπερβαίνουν αθροιστικά σε εμβαδό τα 800 τ.μ.
- 1.2.8. Στις δαπάνες ανέγερσης ή επέκτασης θερμοκηπίων, δεν είναι επιλέξιμες οι δαπάνες εγκατάστασης συστημάτων άρδευσης. **Αντίθετα, επιλέξιμες είναι οι δαπάνες κλειστού κυκλώματος υδροπονίας. Αντίθετα, επιλέξιμες είναι οι δαπάνες κυκλώματος υδροπονίας. (2^η τροποποίηση 203062/25-07-2025)**
- 1.2.9. Η περίφραξη και η διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου είναι επιλέξιμη δαπάνη εφόσον υλοποιείται για την εξυπηρέτηση δαπανών που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο της παρούσας.
- 1.2.10. Οι προκατασκευασμένοι οικίσκοι φιλοξενίας εργατών δεν μπορούν να υπερβαίνουν το συνολικό εμβαδό των 60 τ.μ.
- 1.2.11. Η δαπάνη για τις ομβροδεξαμενές (περ. 1.1.7) δεν δύναται να υπερβαίνει το 20% του συνολικού κόστους του επενδυτικού σχεδίου.
- 1.2.12. Δεν ενισχύεται η δαπάνη του κιβωτίου ISO 668, εάν δεν συνοδεύεται από όλες τις απαραίτητες δαπάνες για τη λειτουργία του: Μόνωση/panel/δάπεδα, εξωτερικές βάσεις στήριξης, σύστημα ψύξης/θέρμανσης, σύστημα αφύγρανσης, εξαερισμός ή ανεμιστήρες, υδραυλική εγκατάσταση υδροπονίας, ηλεκτρολογική εγκατάσταση υδροπονίας, πίνακας, περισταλτικές αντλίες, αυτοματισμοί λειτουργίας κλειστού τύπου κιβωτίου, τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός, αισθητήρες, σύστημα υδρολίπανσης, δεξαμενές θρεπτικών διαλυμάτων, φωτοβιοτεχνολογικός εξοπλισμός και το κατάλληλο σύστημα για την καλλιέργεια, όπως, α) σύστημα στήριξης ραφιών και καλλιεργητικά ράφια, β) νεροχύτες για τα φυλλώδη λαχανικά, γ) καλλιεργητικοί κουβάδες, δ) σύστημα για την καλλιέργεια φράουλας ή μούρων. Επίσης, εφόσον απαιτείται, σύστημα αφαλάτωσης νερού και σύστημα εμπλουτισμού με διοξείδιο του άνθρακα. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)**

2. Αγορά γης. Ισχύουν τα εξής:

- 2.1. Το αγροτεμάχιο αποκτάται κατά πλήρη κυριότητα νομή και κατοχή από τον αγοραστή για την εγκατάσταση των επιλέξιμων κατασκευών της παρ. 1. Εφόσον κατά την αξιολόγηση απορριφθούν οι κατασκευές της παρ. 1 που θα υλοποιούνταν επί του προς αγορά αγροτεμαχίου, απορρίπτεται και η δαπάνη αγοράς γης.

- 2.2. Δεν είναι επιλέξιμη η αγορά αγροτεμαχίου από ανιόντες ή κατιόντες συγγενείς του/της δικαιούχου ή του/της συζύγου του ή από την/τον σύζυγο.
 - 2.3. Δεν είναι επιλέξιμη η αγορά αγροτεμαχίων εντός οικισμού ή εντός σχεδίου.
 - 2.4. Δεν είναι επιλέξιμη η αγορά αγροτεμαχίου, το οποίο έχει μεταβιβαστεί στον πωλητή μετά τις 31.08.2024.
 - 2.5. Δεν είναι επιλέξιμο το τίμημα κατά το ποσό που υπερβαίνει την αντικειμενική αξία της περιοχής ή, εφόσον δεν υφίσταται αντικειμενική αξία, κατά το ποσό που υπερβαίνει την εκτίμηση της Δ.Ο.Υ..
 - 2.6. Σύμφωνα με την παρ. 3γ του άρθρου 73 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, η δαπάνη για την αγορά γης δεν μπορεί να υπερβαίνει ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) των συνολικών επιλέξιμων δαπανών.
3. Αγορά, μεταφορά και εγκατάσταση καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού.
 - 3.1. Υποκατηγορίες Δαπανών
 - 3.1.1. Ενισχύεται ο εξοπλισμός ο οποίος ενσωματώνεται στις εγκαταστάσεις της παρ. 1, όπως, ενδεικτικά, υδροπονία, εξοπλισμός θέρμανσης, κουρτίνες, συστήματα θέρμανσης και ψύξης, κ.ά.
 - 3.1.2. Ενισχύεται γεωργικός ελκυστήρας των κατηγοριών T2 και T4.1 του άρθρου 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 167/2013, (εξαιρουμένων των οχημάτων που μπορούν να μεταφέρουν προσωπικό πέραν του χειριστή), ο οποίος χρησιμοποιείται αποκλειστικά εντός των εγκαταστάσεων της περ. 1.1.1 της παρ. 1.
 - 3.1.3. Ενισχύεται ο εξοπλισμός φυτικής παραγωγής, ο οποίος χρησιμοποιείται αποκλειστικά εντός των εγκαταστάσεων της περ. 1.1.1 της παρ. 1 όπως αναρτώμενα ή συρόμενα μηχανήματα κατεργασίας εδάφους, λιπασματοδιανομείς, ψεκαστικά μηχανήματα συμπεριλαμβανομένων των αυτοκινούμενων ψεκαστικών μηχανημάτων (εξαιρούνται οι επινώτιοι ψεκαστήρες) και εξοπλισμός ασφαλείας, συλλεκτικές μηχανές και εξοπλισμός συλλογής, ρυμουλκούμενα με ανύψωση ή/ και ανατροπή (πλατφόρμες απλές και ανατρεπόμενες, σκάλες ανύψωσης), κλαδευτικά αναρτώμενα και συρόμενα, εξαρτήματα ελκυστήρων αναρτώμενα (π.χ. ανυψωτικά, φορτωτές).
 - 3.2. Οι προϋποθέσεις, οι περιορισμοί και οι όροι που έχουν εφαρμογή και απαιτείται να πληρούνται για τη στήριξη των δαπανών της κατηγορίας αυτής είναι οι εξής:
 - 3.2.1. Για κάθε εξοπλισμό ή μηχανήμα που ενσωματώνεται εντός γεωργικής κατασκευής, στην αίτηση στήριξης, προσδιορίζεται η κατασκευή στην οποία ενσωματώνεται και τεκμηριώνεται η νόμιμη κατοχή των ακινήτων αυτών.
 - 3.2.2. Για μηχανήματα αξίας άνω του ποσού των 1.000 ευρώ, το έτος κατασκευής, όπως καταγράφεται στην σήμανση που αυτά πρέπει να φέρουν σύμφωνα με την περ. 1.7.3 του παραρτήματος Ι του π.δ. 57/2010 (Α' 97), να μην είναι προγενέστερο των 3 ετών από το έτος έκδοσης του τιμολογίου πώλησής του.
 - 3.2.3. Η δαπάνη της περ. 3.1.2 (γεωργικοί ελκυστήρες):
 - 3.2.3.1. Απαιτεί κατά την μελλοντική κατάσταση την εξυπηρέτηση θερμοκηπίων / δικτυοκηπίων ελάχιστου εμβαδού 5 στρεμμάτων ή κατασκευών τύπου τολ ελάχιστου εμβαδού 20 στρεμμάτων.
 - 3.2.3.2. Δεν δύναται να υπερβαίνει ποσοστό 30% του συνολικού κόστους του επενδυτικού σχεδίου.

- 3.2.3.3. Δεν δύναται να υπερβαίνει σε υποδύναμη τους 60 ίππους. Για λόγους εύρεσης του κατάλληλου μοντέλου υπό τις συνθήκες της αγοράς μηχανημάτων μπορεί να προσαυξάνεται μέχρι και 10 ίππους.
- 3.2.4. Τα ψεκαστικά μηχανήματα πρέπει, με ευθύνη του πωλητή, να είναι εφοδιασμένα με πιστοποιητικό επιθεώρησης και αυτοκόλλητο σήμα καταλληλότητας. Εναλλακτικά γίνεται δεκτή η πιστοποίηση του τύπου του ψεκαστικού μηχανήματος κατά ISO 16119 από αρμόδιο πιστοποιημένο φορέα, σύμφωνα με την υπό στοιχεία Ε8/1831/3976/21.04.2015 υπουργική απόφαση (Β' 671). Σε αυτή την περίπτωση, κάθε ψεκαστικό πρέπει να συνοδεύεται από Βεβαίωση Συμμόρφωσης του κατασκευαστή του, σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παραρτήματος VIII της ως άνω απόφασης.
- 3.2.5. Για τον εξοπλισμό μετεωρολογικών προειδοποιήσεων με την αίτηση στήριξης υποβάλλεται μελέτη εγκατάστασης του εξοπλισμού και με την αίτηση πληρωμής η μελέτη εφαρμογής του.
- 3.2.6. Η αιτούμενη δαπάνη δεν πρέπει να υπερβαίνει τα ποσά που αναφέρονται στα Παραρτήματα 7 και 8.
4. Αγορά, μεταφορά και εγκατάσταση πολυετών φυτειών που εγκαθίστανται εντός των κατασκευών της περ. 1.1.1 και των οποίων η εγκατάσταση δεν γίνεται με τη χρήση σπόρου. Ισχύουν τα εξής:
- 4.1. Απαιτείται η τεκμηρίωση της νόμιμης κατοχής των ακινήτων επί των οποίων θα χωροθετηθούν οι φυτείες, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο άρθρο 10.
- 4.2. Τα προς φύτευση είδη πρέπει να έχουν διάρκεια παραγωγικής ζωής 4 ετών και άνω.
- 4.3. Πρέπει να τεκμηριώνεται η νόμιμη διακίνηση του πολλαπλασιαστικού υλικού σύμφωνα με το π.δ. 37/2021 (Α' 94), όπως ισχύει, και τις προϋποθέσεις των κατά περίπτωση Τεχνικών Κανονισμών Ελέγχου και Πιστοποίησης και Εμπορίας Πολλαπλασιαστικού Υλικού Καλλιεργούμενων Φυτικών Ειδών.
5. Αγορά καινούργιου αυτοκινήτου με ψυκτικό θάλαμο για την εξυπηρέτηση εκμετάλλευσης παραγωγής ανθέων, τα οποία παράγονται αποκλειστικά εντός των εγκαταστάσεων της περ. 1.1.1. Ισχύουν τα εξής:
- 5.1. Το αυτοκίνητο πρέπει να είναι κατάλληλα διαμορφωμένο για τη συγκεκριμένη χρήση ή η αίτηση να περιλαμβάνει, από κοινού, δαπάνη για την αγορά του φορτηγού πλαισίου (chassis) και την προμήθεια και τοποθέτηση επί αυτού της κατάλληλης υπερδομής για τη συγκεκριμένη χρήση. Το μέγιστο μεικτό βάρος δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 8 τόνους.
- 5.2. Πρέπει να τεκμηριώνεται το μέγεθος του αυτοκινήτου σε σχέση με τη δυναμικότητα και την παραγωγική κατεύθυνση της εκμετάλλευσης όπως θα διαμορφωθούν κατά την μελλοντική κατάσταση.
- 5.3. Η ημερομηνία έκδοσης του δελτίου ταξινόμησης του αυτοκινήτου να είναι έως τριάντα έξι (36) μήνες προγενέστερη της ημερομηνίας έκδοσης της άδειας κυκλοφορίας αυτού.
- 5.4. Για τα φορτηγά ιδιωτικής χρήσεως (ΦΙΧ) αυτοκίνητα ψυγεία, ισχύουν και τα προβλεπόμενα στην παρ. Α.2 του άρθρου 2 του ν. 4336/2015 (Α' 94) στις κατ' εξουσιοδότηση εκδοθείσες αποφάσεις, και στις σχετικές διευκρινιστικές εγκυκλίους.
- 5.5. Δεν δύναται να υπερβαίνει το 30% του συνολικού κόστους του επενδυτικού σχεδίου.
6. Αγορά και εγκατάσταση ηλεκτρονικού υπολογιστή και λογισμικού διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης, εξοπλισμού επικοινωνιών και γραφείου. Ισχύουν τα εξής:

- 6.1. Στον εξοπλισμό γραφείου περιλαμβάνονται αποκλειστικά τα φωτοτυπικά και τα εκτυπωτικά μηχανήματα, οι σαρωτές εγγράφων και τα πολυμηχανήματα που συνδυάζουν όλα ή μερικά από τα παραπάνω.
- 6.2. Στις επενδύσεις της κατηγορίας αυτής περιλαμβάνονται και οι δαπάνες εγκατάστασης δομημένης καλωδίωσης ή ασύρματου δικτύου.
- 6.3. Η επιλέξιμη δαπάνη αγοράς δεν μπορεί να υπερβαίνει τα ποσά που αναφέρονται στο Παράρτημα 8.
7. Δαπάνες που συμβάλλουν στην αξιοποίηση ΑΠΕ.
 - 7.1. Ενισχύονται οι εξής υποκατηγορίες δαπανών:
 - 7.1.1. Αγροβολταϊκά και φωτοβολταϊκά συστήματα συνδεδεμένα ή αυτόνομα.
 - 7.1.2. Γεωθερμικές αντλίες θερμότητας (θερμική ενέργεια γεωεναλλάκτες, υδρογεώτρηση).
 - 7.1.3. Αντλίες θερμότητας για παραγωγή θερμικής ενέργειας.
 - 7.1.4. Ανεμογεννήτριες για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας συνδεδεμένες ή αυτόνομες.
 - 7.1.5. Καυστήρες βιομάζας.
 - 7.1.6. Περίφραξη και διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου για την εξυπηρέτηση των επενδύσεων της κατηγορίας
 - 7.2. Οι προϋποθέσεις, οι περιορισμοί και οι όροι που έχουν εφαρμογή και απαιτούνται για τη στήριξη των δαπανών της κατηγορίας αυτής είναι οι εξής:
 - 7.2.1. Υποβάλλεται ενεργειακή μελέτη για την τεκμηρίωση της δυναμικότητας της επένδυσης σε σχέση με τις ενεργειακές ανάγκες της εκμετάλλευσης στη μελλοντική κατάσταση.
 - 7.2.2. Προσκομίζεται, με την αίτηση κατάλληλη σύμβαση για αυτοπαραγωγό με ταυτοχρονισμένο συμψηφισμό (net billing) ή/και εικονικό ταυτοχρονισμένο συμψηφισμό (virtual net billing). Στην περίπτωση των αυτόνομων αγροβολταϊκών και φωτοβολταϊκών συστημάτων, δεν απαιτείται η προσκόμιση της ανωτέρω σύμβασης.
 - 7.2.3. Τεκμηριώνεται η νόμιμη κατοχή των ακινήτων επί των οποίων χωροθετούνται οι δαπάνες.
 - 7.2.4. Για την ενίσχυση αντλιών θερμότητας για παραγωγή θερμικής ενέργειας απαιτείται συντελεστής απόδοσης μεγαλύτερος του 4 (COP>4).
 - 7.2.5. Οι δαπάνες σε καυστήρες βιομάζας είναι επιλέξιμες για την παραγωγή θερμικής ενέργειας.
 - 7.2.6. Οι ανωτέρω δαπάνες δεν δύναται να υπερβαίνουν το 30% του συνολικού κόστους του επενδυτικού σχεδίου.
8. Γενικές δαπάνες, στις οποίες περιλαμβάνεται κάθε δαπάνη λήψης υπηρεσιών που συνδέονται άμεσα με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου. Ενδεικτικά, στις γενικές δαπάνες περιλαμβάνονται οι αμοιβές για τη σύνταξη και την υποβολή αίτησης στήριξης και αιτήσεων πληρωμής, οι αμοιβές για την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών και την έκδοση των απαραίτητων αδειοδοτήσεων για την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου, καθώς και η δαπάνη τοποθέτησης της προβλεπόμενης επεξηγηματικής πινακίδας.
 - 8.1. Προϋποθέσεις, περιορισμοί και όροι που έχουν εφαρμογή και απαιτούνται για τη στήριξη των δαπανών της κατηγορίας αυτής:
 - 8.1.1. Οι γενικές δαπάνες ενισχύονται μέχρι συγκεκριμένου ποσοστού επί του εγκεκριμένου προϋπολογισμού του επενδυτικού σχεδίου, ως εξής:

- 8.1.1.1. Για την σύνταξη και την υποβολή της αίτησης στήριξης, εφόσον η αμοιβή υπερβαίνει το ποσό των 2.000 ευρώ, σε ποσοστό έως 2%, επί του εγκεκριμένου προϋπολογισμού. Η επιλέξιμη αμοιβή δεν δύναται να υπερβεί το ποσό των 5.000 ευρώ.
- 8.1.1.2. Για την τεχνική στήριξη στην οποία περιλαμβάνονται το σύνολο των ενεργειών, ήτοι η παρακολούθηση της υλοποίησης του σχεδίου, η σύνταξη και η υποβολή αιτήσεων τροποποίησης, αιτημάτων προκαταβολής και αιτημάτων πληρωμής, εφόσον η αμοιβή υπερβαίνει το ποσό των 2.000 ευρώ, σε ποσοστό έως 3%, επί του εγκεκριμένου προϋπολογισμού. Η επιλέξιμη αμοιβή δεν δύναται να υπερβεί το ποσό των 7.500 ευρώ.
- 8.1.1.3. Εφόσον απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας ή έγκρισης τύπου, ποσοστό 2% επί του εγκεκριμένου προϋπολογισμού των κτιριακών της παρ. 1, εάν η αμοιβή υπερβαίνει το ποσό των 1.000 ευρώ. Η επιλέξιμη αμοιβή δεν δύναται να υπερβεί το ποσό των 5.000 ευρώ.
- 8.1.1.4. Εφόσον απαιτείται μελέτη μηχανολόγου μηχανικού ή γεωπόνου για συστήματα θέρμανσης, ψύξης, αερισμού και CO₂, ποσοστό 2% επί του εγκεκριμένου προϋπολογισμού των κτιριακών της παρ. 1, εάν η αμοιβή υπερβαίνει το ποσό των 1.000 ευρώ. Η επιλέξιμη αμοιβή δεν δύναται να υπερβεί το ποσό των 5.000 ευρώ.
- 8.1.1.5. Εφόσον απαιτείται μελέτη ηλεκτρολόγου μηχανικού για τις ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις, αυτοματισμούς, φωτισμό κ.λπ., ποσοστό 2,5% επί του εγκεκριμένου προϋπολογισμού των κτιριακών της παρ. 1, εάν η αμοιβή υπερβαίνει το ποσό των 1.000 ευρώ. Η επιλέξιμη αμοιβή δεν δύναται να υπερβεί το ποσό των 3.000 ευρώ εάν δεν συμπεριλαμβάνεται μελέτη ΑΠΕ ή το ποσό των 5.000 ευρώ εάν συμπεριλαμβάνεται μελέτη ΑΠΕ.
- 8.1.1.6. Εφόσον απαιτείται μελέτη γεωπόνου επί υδροπονικών συστημάτων, διαχείριση νερού, θρεπτικών διαλυμάτων, περιβαλλοντικού ελέγχου κ.λπ., ποσοστό 1,5% επί του εγκεκριμένου προϋπολογισμού των κτιριακών της παρ. 1, εάν η αμοιβή υπερβαίνει το ποσό των 1.000 ευρώ. Η επιλέξιμη αμοιβή δεν δύναται να υπερβεί το ποσό των 3.000 ευρώ.
- 8.1.1.7. Για λοιπές μελέτες ποσό έως 2.500 ευρώ.

Άρθρο 9

Μη επιλέξιμες δαπάνες

Οι παρακάτω κατηγορίες δαπανών δεν είναι επιλέξιμες για στήριξη:

1. Κάθε δαπάνη που έχει ενταχθεί ή χρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο της υπ' αριθ. 146/11.1.2011 Πρόσκλησης της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 και των υπ' αριθ. 13849/14.12.2017, 1710/7.5.2021 και 534/13.3.2023 Προσκήσεων της προγραμματικής περιόδου 2014-2022 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας.
2. Κάθε δαπάνη που είναι ενταγμένη ή έχει χρηματοδοτηθεί από επιχειρησιακό σχέδιο στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΕ) 1308/2013, του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, του ν. 4399/2016 (Α' 117) και του ν. 4887/2022 (Α' 16). Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιείται μέχρι και το στάδιο του διοικητικού ελέγχου του τελικού αιτήματος πληρωμής.
3. Κάθε δαπάνη, της οποίας ο αιτούμενος προϋπολογισμός είναι πέραν των εύλογων τιμών της αγοράς.

4. Ο ΦΠΑ, οι δαπάνες πάσης φύσεως φόρων, τελών και λοιπών δημοσιονομικών επιβαρύνσεων, καθώς και τα έξοδα αμοιβών εκτελωνιστή και εκτελωνισμού, τα συμβολαιογραφικά έξοδα και οι δαπάνες για πρόστιμα, χρηματικές ποινές και έξοδα για επίλυση διαφορών.
5. Οι δαπάνες απλής αντικατάστασης.
6. Η απόκτηση μεταχειρισμένων επενδυτικών αγαθών.
7. Η αγορά δικαιωμάτων γεωργικής παραγωγής και δικαιωμάτων στήριξης.
8. Δαπάνες που αφορούν χρηματοοικονομικά έξοδα, τραπεζικές προμήθειες και έξοδα συναλλαγών και εγγυήσεων.
9. Οι δαπάνες, οι οποίες δεν μπορούν να ελεγχθούν ή/ και επαληθευτούν, δηλαδή δεν δύναται να πιστοποιηθεί η ορθή εκτέλεση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της επένδυσης.
10. Οι εργασίες και τα υλικά συντηρήσεων.
11. Η αγορά αναλωσίμων, εργαλείων και εφοδίων, η ενοικίαση και συντήρηση / επισκευή εγκαταστάσεων και εξοπλισμού και οι λοιπές λειτουργικές δαπάνες της εκμετάλλευσης.
12. Οι δαπάνες, οι οποίες προκύπτουν από πάσης φύσεως παραστατικά αυτοτιμολόγησης/ αυτοπαράδοσης.
13. Οι δαπάνες σύνδεσης των εγκαταστάσεων με δίκτυα κοινής ωφέλειας (π.χ. ηλεκτροδότηση).
14. Δαπάνες ο πρωταρχικός σκοπός των οποίων είναι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από βιομάζα.
15. Οι δαπάνες αγοράς τελάρων μεταφοράς.
16. Τα έργα πράσινου και καλλωπισμού.
17. Η κατασκευή αναβαθμίδων.
18. Οι δαπάνες προμήθειας και κατασκευής γεφυροπλάστιγγας.
19. Οι δαπάνες για αγορά και εγκατάσταση ετήσιων φυτών ή φυτών που εγκαθίστανται με σπορά ή φυτειών με παραγωγική διάρκεια κάτω των τεσσάρων ετών ή οποιουδήποτε φυτού εγκαθίσταται εκτός των επιλέξιμων επενδυτικών δαπανών της περ. 1.1.1 της παρ. 1 του άρθρου 8.
20. Οι πετροσυλλέκτες, οι θρυμματιστές πέτρας και οι αρίδες.
21. Οι δαπάνες ενεργητικής προστασίας.
22. Οι δαπάνες γεωτρήσεων και άρδευσης σε υφιστάμενες και νέες θερμοκηπιακές κατασκευές με την εξαίρεση των κλειστών κυκλωμάτων υδροπονίας. Οι δαπάνες γεωτρήσεων και άρδευσης σε υφιστάμενες και νέες θερμοκηπιακές κατασκευές με εξαίρεση τα κυκλώματα υδροπονίας (2^η τροποποίηση 203062/25-07-2025)
23. Οι δαπάνες κάθε επέμβασης στο γεωργικό προϊόν, από την οποία προκύπτει επίσης γεωργικό προϊόν, με εξαίρεση τις εργασίες εντός της γεωργικής εκμετάλλευσης που είναι αναγκαίες για την προετοιμασία του προϊόντος για την πρώτη πώληση.
24. Οι δαπάνες για τη συμμετοχή σε συστήματα ποιότητας και για τη σχετική πιστοποίηση.
25. Η αγορά αυτοκινούμενων οχημάτων, πλην εκείνων που ορίζονται ως επιλέξιμα στο άρθρο 8.
26. Οι δαπάνες αγοράς εφαρμογών ηλεκτρονικού υπολογιστή που δεν σχετίζονται με τις δραστηριότητες της εκμετάλλευσης, οι δαπάνες για την ιδιοκατασκευή λογισμικού και οι δαπάνες για την ανανέωση άδειας χρήσης που αφορά προϋπάρχον λογισμικό στην εκμετάλλευση.
27. Οι δαπάνες για την αγορά υπηρεσιών σύνδεσης σε τηλεπικοινωνιακά δίκτυα και στο διαδίκτυο, οι δαπάνες για την αγορά εξωτερικών αποθηκευτικών μέσων δεδομένων, οι δαπάνες πρόσβασης σε υπηρεσίες cloud και οι δαπάνες φιλοξενίας ιστοσελίδων.
28. Τα μη προσπελάσιμα στέγαστρα.
29. Το υλικό κάλυψης υφιστάμενων θερμοκηπιακών κατασκευών.

30. Η ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμός κατασκευών της παρ. 1.1.1 του άρθρου 8, οι οποίες εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής της υπ' αρ. 2243/333582/27.11.2020 απόφασης (Β' 5432) και της υπ' αρ. 2244/333595/9.12.2020 απόφασης (Β' 5430) και για τις οποίες οι ως άνω αποφάσεις αποκλείουν τη συγχρηματοδότησή τους από ενωσιακές και εθνικές δράσεις.
31. Ο εκσυγχρονισμός των κατασκευών του πίνακα 7.3.α του παραρτήματος 7.
32. Η συγχρηματοδότηση περισσότερων του ενός οχήματος της περ. 3.1.2 της παρ. 3 και της παρ. 5 του άρθρου 8 ανά επενδυτικό σχέδιο. (2^η τροποποίηση 203062/25-07-2025)

Άρθρο 10

Νόμιμη κατοχή ακινήτων εγκατάστασης δαπανών και χωροθέτηση δαπανών

1. Με την επιφύλαξη της παρ. 2 του άρθρου 8, όταν πραγματοποιούνται δαπάνες, οι οποίες χωροθετούνται επί αγροτεμαχίου ή γηπέδου (π.χ. εγκατάσταση θερμοκηπίου, ανέγερση αποθήκης κ.λπ.) ή δαπάνες, οι οποίες ενσωματώνονται εντός γεωργικών κτιρίων ή κατασκευών, υφίσταται η προϋπόθεση της νόμιμης κατοχής του ακινήτου.
2. Για ακίνητα που δεν ανήκουν κατά πλήρη κυριότητα ή επικαρπία στον υποψήφιο, υφίσταται η προϋπόθεση της μίσθωσης ή παραχώρησης, με διάρκεια τουλάχιστον όσα έτη ορίζονται στο Παράρτημα 5 και λήγουσα μετά την ημερομηνία ολοκλήρωσης των μακροχρονίων υποχρεώσεων. Ως ημερομηνία έναρξης της μίσθωσης ή της παραχώρησης, λογίζεται η 1η.1.2025.
3. Για περιπτώσεις συνιδιοκτησίας ακινήτου εξ αδιαιρέτου, απαιτείται μεταβίβαση του δικαιώματος της νομής με εκχώρηση ή πράξη ρύθμισης νομής με συμβολαιογραφικό έγγραφο για τουλάχιστον όσα έτη ορίζονται στο Παράρτημα 5 και λήγουσα μετά την ημερομηνία ολοκλήρωσης των μακροχρονίων υποχρεώσεων.
4. Οι δαπάνες χωροθετούνται εντός της Περιφέρειας στην οποία βρίσκεται η έδρα του δικαιούχου. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)

Άρθρο 11

Δαπάνες απλής αντικατάστασης

1. Δαπάνη απλής αντικατάστασης είναι η επένδυση, με την οποία αντικαθίσταται υφιστάμενο γεωργικό κτίριο ή κατασκευή ή μηχανήμα ή εξοπλισμός ή μέρη αυτών, από νέο γεωργικό κτίριο ή κατασκευή ή μηχανήμα ή εξοπλισμό ή μέρη αυτών χωρίς, κατά την ολοκλήρωση, να μεταβάλλεται η διαδικασία του κύκλου παραγωγής ή η χρησιμοποιούμενη τεχνολογία ή χωρίς να αυξάνεται η παραγωγική ικανότητα κατά τουλάχιστον 25%. Δεν θεωρείται απλή αντικατάσταση η αντικατάσταση γεωργικού κτιρίου ή κατασκευής ή μηχανήματος ή εξοπλισμού ή μέρους αυτών, πλήρως αποσβεσμένου, σύμφωνα με το παράρτημα 6, στις 31.12.2024.
2. Θεωρείται δαπάνη απλής αντικατάστασης και δεν ενισχύεται, η αντικατάσταση μη αποσβεσμένων, ελκυστήρων, φορτηγών αυτοκινήτων και αυτοκινούμενων μηχανημάτων, καθώς και μη αποσβεσμένων παρελκόμενων και αναρτώμενων ελκυστήρα.
3. Σε υφιστάμενες εγκαταστάσεις της περ. 1.1.1 της παρ. 1 του άρθρου 8, θεωρείται απλή αντικατάσταση η δαπάνη για την αγορά αναλώσιμων υλικών και υλικού κάλυψης ακόμα και αν τα υλικά αυτά έχουν αποσβεστεί.
4. Εξαιρείται από τους περιορισμούς της δαπάνης απλής αντικατάστασης, η αντικατάσταση γεωργικού κτιρίου ή κατασκευής ή/και εξοπλισμού αυτού με άλλο σύγχρονο κτίριο ή κατασκευή ή/και εξοπλισμό αυτού, λόγω αλλαγής της παραγωγικής διαδικασίας ή των παραγόμενων

προϊόντων και εφόσον αποδεδειγμένα το υφιστάμενο κτίριο ή κατασκευή και ο εξοπλισμός αυτού δεν εξυπηρετεί ποιοτικά και ποσοτικά τις νέες συνθήκες.

Άρθρο 12

Τεκμηρίωση του εύλογου κόστους υλοποίησης των δαπανών

1. Ο υποψήφιος οφείλει να τεκμηριώσει το εύλογο κόστος υλοποίησης των δαπανών ως το χρηματικό ποσό το οποίο αντιστοιχεί στην εμπορική αξία της δαπάνης και το οποίο πραγματικά καταβάλλεται προς τον προμηθευτή, με την προσκόμιση εμπορικών τιμοκαταλόγων, προσφορών, προμετρήσεων ή προϋπολογισμών έργου τυποποιημένων ή ad hoc, ανάλογα με την κατηγορία της δαπάνης.
2. Η προσφορά περιλαμβάνει: α) τα φορολογικά και εμπορικά στοιχεία του προμηθευτή και τα στοιχεία επικοινωνίας με αυτόν, β) την περιγραφή του επενδυτικού αγαθού, τα τεχνικά χαρακτηριστικά, τη δυναμικότητα, την ποσότητα και τη μονάδα μέτρησης, γ) τη συνολική προσφερόμενη τιμή, την τιμή μονάδας ή τις επί μέρους τιμές, όταν η προσφορά περιλαμβάνει διακριτά μέρη, τα οποία πρόκειται να τιμολογηθούν χωριστά και οποιοδήποτε άλλο σχετικό κόστος, το οποίο περιλαμβάνεται στη συνολική προσφερόμενη τιμή (π.χ. εργασίες προετοιμασίας, υπηρεσίες μεταφοράς και εγκατάστασης κ.λπ.), δ) τον αναλογούντα ΦΠΑ και τις λοιπές τυχόν επιβαρύνσεις και ε) δήλωση ότι τα περιγραφόμενα επενδυτικά αγαθά είναι καινούργια και αμεταχείριστα και διαθέτουν, κατά περίπτωση, σήμανση, πιστοποίηση, άδεια και οτιδήποτε άλλο απαιτείται κατά περίπτωση από την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία. Επιπροσθέτως, για επενδυτικές δαπάνες που υπερβαίνουν το ποσό των 25.000 ευρώ ή αιτούνται ως εξοπλισμός τεχνολογίας αιχμής προσκομίζεται και το σχετικό τεχνικό φυλλάδιο (prospectus), καθώς και κάθε άλλη τεχνική πληροφορία που κατά την κρίση του υποψήφιου είναι απαραίτητη για την αξιολόγηση του εύλογου κόστους της δαπάνης.
3. Στο Παράρτημα 7 ορίζεται το εύλογο κόστος υλοποίησης ορισμένων δαπανών σε σχέση με τις τεχνικές προδιαγραφές τους και η επιλέξιμη δαπάνη δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τιμές του παραρτήματος. Ομοίως, στην παρ. 8 του άρθρου 8 ορίζονται όρια που αφορούν το εύλογο κόστος των γενικών δαπανών.
4. Προσφορές υποβάλλονται για κάθε επένδυση, της οποίας η δαπάνη υπερβαίνει το ποσό των 1.000 ευρώ, ακόμα και αν η υπέρβαση του ποσού αυτού αφορά την προμήθεια πολλών ίδιων αντικειμένων, π.χ. υλικό κάλυψης. Εξαιρούνται οι γενικές δαπάνες και οι δαπάνες που αφορούν την απασχόληση εργατών γης.
5. Για όλες τις δαπάνες που συμπεριλαμβάνονται στο Παράρτημα 7 καθώς και για τις γενικές δαπάνες της παρ. 8 του άρθρου 8 υποβάλλεται μία οικονομική προσφορά. Δεν υποβάλλεται προσφορά για τη σύνταξη και υποβολή του επιχειρηματικού σχεδίου, την υποβολή των αιτήσεων πληρωμής και τις επιλέξιμες αμοιβές για την εκπόνηση μελετών που συντάσσονται από τον συντάκτη του αιτήματος στήριξης.
6. Για όλες τις υπόλοιπες δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με διαφορετικές τεχνικές προδιαγραφές σε σχέση με τις προδιαγραφές του Παραρτήματος 7, προκειμένου να τεκμηριωθεί το εύλογο κόστος υλοποίησης, απαιτείται η προσκόμιση τριών (3) ανεξάρτητων προσφορών. Επισημαίνεται ότι για τα θερμοκήπια, των οποίων ο τύπος δεν περιλαμβάνεται στο Παράρτημα 7, το εύλογο κόστος προσδιορίζεται από την αξιολόγηση των τριών οικονομικών προσφορών που υποβάλλονται με την αίτηση στήριξης. Σημειώνεται ότι στην αίτηση στήριξης καταγράφονται ξεχωριστά οι δαπάνες κατασκευής του θερμοκηπίου από τις δαπάνες του εξοπλισμού του (π.χ. θέρμανση κ.λπ.).

7. Στην περίπτωση κτιριακών και λοιπών κατασκευών, με την αίτηση στήριξης προσδιορίζεται το κόστος των έργων. Για τα κτίρια προσδιορίζεται το συνολικό κόστος και το κόστος ανά τετραγωνικό μέτρο κτιρίου, ενώ για τις λοιπές κατασκευές προσδιορίζεται το συνολικό κόστος και το κόστος ανά μονάδα μέτρησης ανάλογη της φύσης της κατασκευής. Εφόσον το κτίριο ή η κατασκευή περιλαμβάνει περισσότερες λειτουργικές περιοχές διαφορετικού κόστους υλοποίησης ανά μονάδα μέτρησης, το κόστος προσδιορίζεται ξεχωριστά σε κάθε μια λειτουργική περιοχή.
8. Για ένα επενδυτικό αγαθό μπορούν να υποβληθούν περισσότερες από μία προσφορές από περισσότερους προμηθευτές για διαφορετικά διακριτά μέρη του, τα οποία θα τιμολογηθούν χωριστά, όπως για παράδειγμα μια προσφορά για σασί φορτηγού και μία προσφορά για κατασκευή καρότσας ανθοκομικού αυτοκινήτου. Κάθε προσφορά μπορεί να αντιστοιχεί σε διαφορετική δαπάνη του επενδυτικού σχεδίου ή όλες οι προσφορές είναι δυνατό να διαμορφώνουν αθροιστικά την ίδια δαπάνη ή να ισχύει κάθε συνδυασμός των προηγούμενων. Οι προσφορές αξιολογούνται η κάθε μία ξεχωριστά ως προς την πληρότητά τους και το εύλογο κόστος τους.
9. Τα διοικητικά όργανα που εμπλέκονται στις διαδικασίες αξιολόγησης, έγκρισης, πιστοποίησης της ορθής εκτέλεσης του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου, καταβολής της στήριξης και ελέγχου, εφόσον το κρίνουν απαραίτητο, πέραν των οριζόμενων στο παρόν άρθρο, δύνανται να ελέγχουν με κάθε πρόσφορο τρόπο το εύλογο κόστος υλοποίησης των επενδυτικών δαπανών. Συνεπάγεται ότι δύνανται να ζητούν από τον δικαιούχο της στήριξης, τον προμηθευτή ή και τρίτους πρόσθετα κατά την κρίση τους στοιχεία και πληροφορίες για την εξακρίβωση του εύλογου κόστους υλοποίησης των επενδυτικών δαπανών.

Άρθρο 13

Τεκμηρίωση της σκοπιμότητας και της δυναμικότητας των δαπανών

1. Η σκοπιμότητα των δαπανών και η προσαρμογή τους στην παραγωγική κατεύθυνση και ικανότητα της εκμετάλλευσης ή τις συνθήκες και τις δραστηριότητες των μελών του συλλογικού σχήματος πρέπει να τεκμηριώνεται κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης. Εκτός αν ορίζεται διαφορετικά, για κάθε δαπάνη της οποίας ο προϋπολογισμός υπερβαίνει το ποσό των 1.000 ευρώ είναι υποχρεωτική η τεκμηρίωση της σκοπιμότητας και της δυναμικότητας.
2. Για τα συλλογικά σχήματα, η τεκμηρίωση περιλαμβάνει υποχρεωτικά αναφορά στο υφιστάμενο σύστημα παραγωγής ή/και παραγωγική διαδικασία ή/και δραστηριότητα των μελών του συλλογικού σχήματος, καθώς και σύγκρισή με το μελλοντικό και παραθέτει στοιχεία, με τα οποία αποδεικνύεται η σκοπιμότητα της δαπάνης σε σχέση με τα λειτουργικά χαρακτηριστικά και η προσαρμογή της δυναμικότητας ή του μεγέθους ή της ποσότητας της δαπάνης στην παραγωγική ικανότητα.
3. Για τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, η τεκμηρίωση περιλαμβάνει υποχρεωτικά αναφορά στο υφιστάμενο σύστημα παραγωγής ή στην υφιστάμενη παραγωγική διαδικασία, εφόσον υφίσταται ήδη εκμετάλλευση, καθώς και σύγκρισή με το σύστημα παραγωγής/παραγωγική διαδικασία κατά την ολοκλήρωση της δαπάνης. Για τον σκοπό αυτό παρατίθενται στοιχεία, με τα οποία αποδεικνύεται η σκοπιμότητα της δαπάνης σε σχέση με τα λειτουργικά χαρακτηριστικά της εκμετάλλευσης και η προσαρμογή της δυναμικότητας ή του μεγέθους ή της ποσότητας της δαπάνης στην παραγωγική ικανότητα της εκμετάλλευσης.

4. Η τεκμηρίωση των παρ. 2 και 3 δύναται να αφορά αποκλειστικά τη συγκεκριμένη αιτούμενη δαπάνη ή δύναται να αφορά το σχετικό σύστημα παραγωγής, στο οποίο η δαπάνη προτείνεται να ενταχθεί.
5. Δαπάνες που κατά την κρίση των αρμοδίων οργάνων έχουν δυναμικότητα, μέγεθος, ποσότητα μεγαλύτερη της παραγωγικής ικανότητας της εκμετάλλευσης ή του συλλογικού σχήματος, απορρίπτονται ή, εφόσον αυτό είναι εφικτό, εγκρίνονται με μείωση της σχετικής δαπάνης.

Άρθρο 14

Ύψος προϋπολογισμού αίτησης στήριξης

1. Ο αιτούμενος προϋπολογισμός (Δημόσια δαπάνη και Ιδιωτική συμμετοχή) των αιτήσεων στήριξης για τα φυσικά πρόσωπα, τα νομικά πρόσωπα και τα συλλογικά σχήματα πρέπει να είναι κατ' ελάχιστον 30.000 ευρώ και δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό του 1.000.000 ευρώ.
- ~~2. Ο αιτούμενος προϋπολογισμός που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της στήριξης που παρέχεται από την Παρέμβαση, δεν μπορεί να υπερβεί αθροιστικά το ποσό του 1.000.000 ευρώ στην περίπτωση νομικού προσώπου ή φυσικού προσώπου που υποβάλει ή έχει υποβάλει περισσότερες της μίας αιτήσεις, λαμβάνοντας υπόψη και τις συμμετοχές του φυσικού προσώπου ή του νομικού προσώπου σε άλλα νομικά πρόσωπα ή/και συλλογικά σχήματα που έχουν υποβάλει αίτηση στο πλαίσιο της Παρέμβασης. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)~~
- ~~3. Σε περιπτώσεις υπέρβασης του ορίου της παρ. 2 γίνεται μείωση του αιτούμενου προϋπολογισμού του αιτήματος στήριξης που έχει υποβληθεί από το φυσικό πρόσωπο και στη συνέχεια από το νομικό πρόσωπο στο οποίο συμμετέχει το φυσικό πρόσωπο. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)~~

Άρθρο 15

Χρηματοδότηση επενδυτικού σχεδίου

1. Η ένταση (%) της παρεχόμενης στήριξης διαφοροποιείται ανάλογα με το είδος της δαπάνης ως εξής:
 - 1.1. Ένταση στήριξης ποσοστού 60% στις επιλέξιμες δαπάνες των ακόλουθων κατηγοριών:
 - 1.1.1. Εξοπλισμός τεχνολογίας αιχμής εντός των επιλέξιμων κατασκευών. Ο εξοπλισμός που χαρακτηρίζεται ως τεχνολογίας αιχμής θα προσδιορισθεί στην πρόσκληση εκδήλωση ενδιαφέροντος.
 - 1.1.2. Συστήματα υδροπονίας / αεροπονίας.
 - 1.1.3. Αμιγώς ηλεκτρικά αυτοκινούμενα μηχανήματα (ελκυστήρες, μηχανές συλλογής κ.λπ.)
 - 1.2. Ένταση στήριξης ποσοστού 50% στις επιλέξιμες δαπάνες του άρθρου 8, πλην εκείνων που αναφέρονται στην παρ. 1 του παρόντος.
2. Η ένταση στήριξης προσαυξάνεται κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες, ανάλογα με την έδρα του δικαιούχου, υπό την προϋπόθεση ότι το ποσοστό της στήριξης δεν υπερβαίνει :
 - 2.1. Ποσοστό 70% για δικαιούχους, των οποίων η έδρα βρίσκεται στα νησιά του Αιγαίου Πελάγους
 - 2.2. Ποσοστό 65% για δικαιούχους των οποίων η έδρα βρίσκεται στη Θεσσαλία, στην ΠΕ Έβρου και στον Δήμο Δομοκού.
 - 2.3. Ποσοστό 65% για δικαιούχους των οποίων η έδρα βρίσκεται σε ηπειρωτικές περιοχές που συμπεριλαμβάνονται στα Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΕΣΔΙΜ).

3. Για δαπάνες που υλοποιούνται από γεωργούς νεαρής ηλικίας, ανεξαρτήτως χωροθέτησης έδρας εκμετάλλευσης, προβλέπεται προσαύξηση της έντασης στήριξης κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες με ανώτατη ένταση στήριξης το 70%.
4. Η χρηματοδότηση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου καλύπτεται από τη δημόσια δαπάνη και την ιδιωτική συμμετοχή.
 - 4.1. Η δημόσια δαπάνη (στήριξη) καθορίζεται ως ποσοστό επί του επιλέξιμου προϋπολογισμού και χορηγείται με τη μορφή επιδότησης κεφαλαίου από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης [ΕΓΤΑΑ] και το Ελληνικό Δημόσιο.
 - 4.2. Η ιδιωτική συμμετοχή του δικαιούχου της στήριξης προκύπτει ως διαφορά μεταξύ του συνολικού προϋπολογισμού του επενδυτικού σχεδίου και της δημόσιας δαπάνης και καλύπτεται από τον δικαιούχο με ίδια κεφάλαια ή/και με τραπεζικό δανεισμό. Κατά την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου ο δικαιούχος μπορεί να μεταβάλει τη σχέση μεταξύ ιδίων κεφαλαίων και τραπεζικού δανεισμού που έχει δηλώσει στην αίτηση στήριξης χωρίς να απαιτείται υποβολή αιτήματος τροποποίησης.
5. Η στήριξη χορηγείται απολογιστικά, δηλαδή μετά την υλοποίηση των δαπανών, την εξόφλησή τους και την πιστοποίηση (παραλαβή) τους από τα αρμόδια όργανα, με βάση τις δαπάνες που κρίνονται επιλέξιμες από αυτά.
6. Η στήριξη πιστώνεται σε τραπεζικό λογαριασμό του δικαιούχου.
7. Για τη διευκόλυνση της χρηματοδότησης της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, προβλέπεται χορήγηση προκαταβολής και λήψη δανείου. Πιο συγκεκριμένα:
 - 7.1. ~~Μετά την έκδοση της απόφασης ένταξης πράξης είναι δυνατή η χορήγηση προκαταβολής. Το ποσό της προκαταβολής μπορεί να ανέλθει μέχρι το 50% της δημόσιας δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου.~~ Μετά την έκδοση της απόφασης ένταξης πράξης είναι δυνατή η χορήγηση προκαταβολής, όπου το αιτούμενο ποσό της μπορεί να ανέλθει μέχρι το 50% της εγκεκριμένης δημόσιας ενίσχυσης που υπολείπεται για την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου. Το συνολικό ύψος της προκαταβολής δεν μπορεί να ξεπερνά το 50% της δημόσιας ενίσχυσης που συνδέεται με το επενδυτικό σχέδιο. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)
 - 7.2. Η πληρωμή προκαταβολής υπόκειται στη σύσταση τραπεζικής εγγύησης που αντιστοιχεί σε ποσοστό 100% του ποσού της αιτούμενης προκαταβολής.
 - 7.3. Οι εγγυητικές επιστολές εκδίδονται από χρηματοπιστωτικό ίδρυμα μέλος του συστήματος πληρωμών ΔΙΑΣ προς τον ΟΠΕΚΕΠΕ και είναι αορίστου χρόνου. Η εγγυητική επιστολή μπορεί να αποδεσμευτεί όταν ο Οργανισμός Πληρωμών εξακριβώσει ότι το ποσό της εγκεκριμένης δαπάνης που αντιστοιχεί στη δημόσια δαπάνη που σχετίζεται με τη δράση ισούται ή υπερβαίνει το ποσό της προκαταβολής.
 - 7.4. Με το άρθρο 26 καθορίζονται οι διαδικασίες υποβολής και διεκπεραίωσης των αιτήσεων προκαταβολών καθώς και οι διαδικασίες και τυχόν δικαιολογητικά που απαιτούνται για τη χορήγηση, φύλαξη, εκκαθάριση και επιστροφή των εγγυητικών επιστολών.
8. Με εγκύκλιο του Γενικού Γραμματέα Ενωσιακών Πόρων και Υποδομών δύναται να διευκρινίζεται η διαδικασία για τη διευκόλυνση λήψης δανείου και τεχνικά ζητήματα για τη σύναψη της σύμβασης.

Άρθρο 16

Υπηρεσίες και Φορείς Διαχείρισης, Εφαρμογής, Παρακολούθησης, Ελέγχου, Αναγνώρισης και Εκκαθάρισης Δαπάνης

1. Αρμόδιες Υπηρεσίες για τη διαχείριση, παρακολούθηση, χρηματοδότηση, υλοποίηση της Παρέμβασης, σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, είναι οι οριζόμενες στα άρθρα 12, 63 και 65 του ν. 4914/2022 (Α' 61).
2. Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Στρατηγικού Σχεδίου Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ) είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και υλοποίηση της Παρέμβασης, εκτός των αρμοδιοτήτων που έχουν εκχωρηθεί στους Ενδιάμεσους Φορείς (ΕΦ) και στην Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Παρεμβάσεων Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΥΕ ΠΑΑ), σύμφωνα με τις παρ. 3 και 4 του παρόντος.
3. Η ΕΥΕ ΠΑΑ έχει την ευθύνη για την υλοποίηση της Παρέμβασης, την έκδοση του θεσμικού πλαισίου, συμπεριλαμβανομένων των εγκυκλίων εφαρμογής, την παρακολούθηση και τον συντονισμό των ΕΦ για την πιστή εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου της Παρέμβασης, καθώς και την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησής της.
4. Ως ΕΦ ορίζονται οι Γενικές Διευθύνσεις Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Περιφερειών της Ελλάδος και ειδικότερα οι Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας Περιφέρειας (ΔΑΟΠ) και οι Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής (ΔΑΟΚ). Ειδικότερα:
 - 4.1. Οι ΔΑΟΠ έχουν τη γενικότερη ευθύνη και εποπτεία της οργάνωσης, δημοσιοποίησης, εφαρμογής και παρακολούθησης της Παρέμβασης και εισηγούνται στον Περιφερειάρχη την έκδοση όλων των σχετικών μη κανονιστικών αποφάσεων, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, τις εγκυκλίους και τις οδηγίες της ΕΥΕ ΠΑΑ.
 - 4.2. Οι ΔΑΟΚ των Περιφερειακών Ενοτήτων υποδέχονται και αναθέτουν στα αρμόδια όργανα όλα τα αιτήματα των υποψηφίων ή δικαιούχων και παρακολουθούν την πορεία υλοποίησης, τηρώντας σχετικό αρχείο. Πραγματοποιούν τους απαραίτητους διοικητικούς ελέγχους συμπεριλαμβανομένων και των σχετικών, με αυτούς, επιτόπιων επισκέψεων.
5. Ο Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, εφεξής ΟΠΕΚΕΠΕ, ορίζεται ως ο Οργανισμός Πληρωμών, που ασκεί όλες τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στο άρθρο 9 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 4914/2022.
6. Στο πλαίσιο της άσκησης των καθηκόντων τους, στην ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ, στην ΕΥΕ ΠΑΑ και στους ΕΦ παρέχεται πλήρης πρόσβαση σε όλα τα στάδια των ενεργειών (αιτήσεις στήριξης, υποβιβλημένες αιτήσεις στήριξης, αξιολογήσεις τους, ενδικοφανείς προσφυγές και αξιολογήσεις τους, αιτήματα προκαταβολής και αξιολογήσεις τους, αιτήματα τροποποίησης και αξιολογήσεις τους, αιτήσεις πληρωμής και αξιολογήσεις τους κ.λπ.) των υποψηφίων/δικαιούχων στο ΟΠΣΚΕ. Στο πλαίσιο της άσκησης των καθηκόντων τους, στην ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ, στην ΕΥΕ ΠΑΑ, στον ΟΠΕΚΕΠΕ, στους ΕΦ και στους Εξουσιοδοτημένους Φορείς παρέχεται πλήρης πρόσβαση σε όλα τα στάδια των ενεργειών (αιτήσεις στήριξης, υποβιβλημένες αιτήσεις στήριξης, αξιολογήσεις τους, ενδικοφανείς προσφυγές και αξιολογήσεις τους, αιτήματα προκαταβολής και αξιολογήσεις τους, αιτήσεις πληρωμής και αξιολογήσεις τους κ.λπ.) των υποψηφίων/δικαιούχων στο ΟΠΣΚΕ. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)

Άρθρο 17

Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος

1. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ενωσιακών Πόρων και Υποδομών εκδίδεται δημόσια πρόσκληση για την υποβολή αιτήσεων στήριξης για την Παρέμβαση, ύστερα από σχετική εισήγηση της ΕΥΕ ΠΑΑ και τη σύμφωνη γνώμη της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ επί της εισήγησης.
2. Η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος δύναται να εξειδικεύεται και να απευθύνεται σε συγκεκριμένες κατηγορίες υποψηφίων ή/και προϊόντων ή/και δαπανών, δεσμεύοντας αντίστοιχα τα απαιτούμενα ποσά δημόσιας δαπάνης, στο πλαίσιο του καθορισμένου ορίου πιστώσεων της παρούσας και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΣΣ ΚΑΠ και τους σχετικούς δημοσιονομικούς πίνακες. Επιπλέον, οι κατανομές και ποσοστώσεις του προηγούμενου εδαφίου δύναται να διαφοροποιούνται μεταξύ και εντός των Περιφερειών, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ΣΣ ΚΑΠ ή/και ανάλογα των αναγκών και διαρθρωτικών προβλημάτων που επικρατούν σε κάθε περιοχή. Τα όρια της επιλέξιμης δαπάνης και η ένταση στήριξης καθορίζονται στην πρόσκληση και δεν υπερβαίνουν τα οριζόμενα στα άρθρα 14 και 15.
3. Το περιεχόμενο της πρόσκλησης περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία ενημέρωσης των υποψηφίων σχετικά με τις δυνατότητες και τους όρους χρηματοδότησης της Παρέμβασης, καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της πρόσκλησης παρέχονται στους υποψηφίους σαφείς και λεπτομερείς πληροφορίες τουλάχιστον σχετικά με την Παρέμβαση. Ειδικότερα :
 - 3.1. Τον ιστότοπο, τη διαδικασία υποβολής των αιτήσεων στήριξης μέσω κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος και το χρονικό διάστημα κατά το οποίο μπορούν να υποβάλλονται οι αιτήσεις στήριξης καθώς και το χρονικό διάστημα έγκρισης αυτών.
 - 3.2. Το συνολικό ποσό της δημόσιας στήριξης που διατίθεται.
 - 3.3. Τους όρους και τα κριτήρια επιλεξιμότητας, τα οποία πρέπει να πληρούν οι υποψήφιοι προκειμένου να επιλεγούν για στήριξη.
 - 3.4. Τα κριτήρια επιλογής για τη βαθμολόγηση των υποψηφίων και το ελάχιστο όριο βαθμολογίας που πρέπει να συγκεντρώσουν οι επιλέξιμοι υποψήφιοι προκειμένου να κριθούν δικαιούχοι.
 - 3.5. Τις επιλέξιμες δαπάνες και τα ανώτατα όρια επιλεξιμότητας επενδυτικών δαπανών, τα οποία είναι δυνατόν να ορίζονται συνδυαστικά κατά κατηγορία ή υποκατηγορία δαπανών πέραν αυτών που προβλέπονται στην παρούσα.
 - 3.6. Τα απαιτούμενα δικαιολογητικά που τη συνοδεύουν.
 - 3.7. Τους στόχους, δεσμεύσεις και λοιπές υποχρεώσεις των δικαιούχων μετά την ένταξή τους στην Παρέμβαση.
 - 3.8. Τα σημεία σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και τον διαδικτυακό τόπο για την παροχή σχετικών πληροφοριών.
 - 3.9. Την ενημέρωση των ενδιαφερομένων ότι τα στοιχεία τους θα δημοσιοποιηθούν, σύμφωνα με το άρθρο 98 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116, και ότι τα στοιχεία αυτά ενδέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας από όργανα ελέγχου και έρευνας της Ένωσης ή των κρατών μελών, σύμφωνα με το άρθρο 99 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116. Σε κάθε περίπτωση διασφαλίζεται η τήρηση της νομοθεσίας περί προστασίας των δεδομένων (Καν. 2016/679 και Καν. 2018/1725 και τον ν. 4624/2019 (Α' 137)) από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και υπηρεσίες. Την προθεσμία για την ολοκλήρωση των επιχειρηματικών σχεδίων και την επίτευξη των δεσμευτικών στόχων αυτού, όπως και ενδιάμεσες προθεσμίες και ορόσημα για την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των επιχειρηματικών σχεδίων.

- 3.10. Τις διαδικασίες παρακολούθησης της υλοποίησης, πιστοποίησης των πράξεων και πληρωμών.
4. Η ΕΥΕ ΠΑΑ αποστέλλει στην ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ σχέδιο πρόσκλησης με σκοπό την εξέτασή του, για τη διασφάλιση τουλάχιστον των ακόλουθων:
- 4.1. Της συμβατότητας με τους στόχους της Παρέμβασης, όπως αυτοί έχουν αποτυπωθεί στο ισχύον ΣΣ ΚΑΠ.
- 4.2. Της συμβατότητας με το ΣΔΕ.
- 4.3. Της συμβατότητας με το θεσμικό πλαίσιο, τα ισχύοντα κριτήρια επιλεξιμότητας και επιλογής.
- 4.4. Της σαφούς και εξαντλητικής ενημέρωσης των υποψήφιων για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή τους στην Παρέμβαση που προκηρύσσεται.
- 4.5. Της συλλογής όλων των απαιτούμενων δεδομένων για την παρακολούθηση των δεικτών.
5. Με ευθύνη της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ εξετάζεται το σχέδιο της πρόσκλησης και διαβιβάζονται τυχόν παρατηρήσεις στην ΕΥΕ ΠΑΑ, οι οποίες ενσωματώνονται στο σχέδιο της πρόσκλησης με σχετική ενημέρωση της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ.
6. Για τη δημοσιότητα της πρόσκλησης ισχύουν οι υποχρεώσεις δημοσιοποίησης, όπως ορίζονται στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) του ΣΣ ΚΑΠ και ειδικά τα εξής:
- 6.1. Η πρόσκληση αναρτάται στο πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ και κοινοποιείται στους εμπλεκόμενους φορείς, δηλαδή στην ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ και στις αρμόδιες Περιφέρειες. Επιπλέον η πρόσκληση αναρτάται στην ιστοσελίδα του ΣΣ ΚΑΠ και στις σχετικές ιστοσελίδες των Περιφερειών και με ευθύνη των ΔΑΟΠ κοινοποιείται στις ΔΑΟΚ των Περιφερειακών Ενότητων, στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Περιφερειών, καθώς και στους κατά τόπους ΟΤΑ Α' Βαθμού και τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών και τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς.
- 6.2. Οι ΔΑΟΠ μεριμνούν για την ευρεία δημοσιοποίηση της πρόσκλησης, με σχετική καταχώρηση σε τουλάχιστον δύο (2) ιστοσελίδες ενημέρωσης, που δραστηριοποιούνται σε επίπεδο οικείας Περιφέρειας, ώστε να εξασφαλίζεται ότι όλοι οι υποψήφιοι έλαβαν έγκαιρα γνώση για την ύπαρξη και το περιεχόμενο της πρόσκλησης. Σε αντίστοιχες ενέργειες δύνανται να προβούν και οι ΔΑΟΚ, σε μία ιστοσελίδα της Περιφερειακής Ενότητας.
- 6.3. ~~Με ευθύνη των ΔΑΟΠ ή και των ΕΥΕ ΠΑΑ και ΕΥ ΣΣ ΚΑΠ, δύναται να λαμβάνονται πρόσθετα μέτρα δημοσιοποίησης, όπως:~~ Με ευθύνη των ΔΑΟΠ ή και των ΕΥΕ ΠΑΑ και ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ, δύναται να λαμβάνονται πρόσθετα μέτρα δημοσιοποίησης, όπως: (1η τροποποίηση 107585/25-04-2025)
- 6.3.1. Η οργάνωση ανοικτών ημερίδων ενημέρωσης, γενικά ή σε ειδικές ομάδες πληθυσμού και περιοχές, χωρίς διακρίσεις,
- 6.3.2. Η οργάνωση Γραφείου Υποστήριξης (HelpDesk), ώστε να παρέχονται κατά ενιαίο και τυποποιημένο τρόπο πληροφορίες προς τους υποψήφιους δικαιούχους,
- 6.3.3. Δημοσιοποίηση ή κοινοποίηση της πρόσκλησης σε επιπλέον Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (τοπικής ή εθνικής εμβέλειας) όπως και σε αντιπροσωπευτικό αριθμό τοπικών φορέων (όπως ενδεικτικά συνεταιρισμοί, επιμελητήρια) που μπορούν να συμβάλλουν στην ευρύτερη δυνατή ενημέρωση του πληθυσμού και όλων των υποψήφιων, χωρίς διακρίσεις.
- 6.4. Το κείμενο που δημοσιεύεται μπορεί να αποτελεί περίληψη της πλήρους πρόσκλησης και να παραπέμπει σε αναλυτικό πληροφοριακό υλικό, το οποίο τίθεται στη διάθεση των ενδιαφερομένων σε ηλεκτρονική μορφή μέσω του διαδικτύου.

- 6.5. Για τις ενέργειες δημοσιοποίησης η ΔΑΟΠ τηρεί σχετικό αρχείο με τα αποδεικτικά στοιχεία δημοσιοποίησης.
7. Με ευθύνη της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ τα στοιχεία της πρόσκλησης καταχωρίζονται στο ΟΠΣΚΑΠ και μεταφέρονται στο ΟΠΣΚΕ, ώστε να χρησιμοποιηθούν στην εφαρμογή που θα επιτρέπει την ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων στήριξης.

Άρθρο 18

Υποβολή αιτήσεων στήριξης

1. Οι ενδιαφερόμενοι που επιθυμούν να ενταχθούν στην Παρέμβαση υποβάλλουν μία αίτηση στήριξης (αίτηση χρηματοδότησης) στο χρονικό διάστημα που προσδιορίζεται στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Η αίτηση υποβάλλεται ηλεκτρονικά μέσω του ΟΠΣΚΕ.
2. Οι προδιαγραφές, τα περιεχόμενα (απαιτούμενα δικαιολογητικά κ.λπ.) και ο τρόπος παρουσίασης και υποβολής της αίτησης στήριξης καθορίζονται στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος.
3. Η αίτηση στήριξης συντάσσεται και υποβάλλεται ηλεκτρονικά μέσω του ΟΠΣΚΕ από γεωπόνο τακτικό μέλος του ΓΕΩΤΕΕ. Στην περίπτωση αιτήσεων στήριξης προϋπολογισμού που ανέρχεται σε ποσό έως 150.000 ευρώ, η αίτηση στήριξης δύναται να υποβάλλεται από τεχνολόγο γεωπονίας.
4. Προκειμένου να υποβληθεί η αίτηση στήριξης πρέπει να έχουν συμπληρωθεί όλα τα υποχρεωτικά πεδία, καθώς και να έχει αναρτηθεί ηλεκτρονικά το σύνολο των δικαιολογητικών και εγγράφων σε μορφή pdf. Σε κάθε περίπτωση, η ορθή καταχώρηση και εμπρόθεσμη υποβολή πλήρους αίτησης στήριξης στη διαδικτυακή εφαρμογή του ΟΠΣΚΕ, είναι στην αποκλειστική ευθύνη του αιτούντος και του συντάκτη της αίτησης. Οι επικουρικοί έλεγχοι ορθότητας που διενεργούνται από το ΟΠΣΚΕ σε κάποια στοιχεία της αίτησης στήριξης δεν απαλλάσσουν τον αιτούντα και τον συντάκτη της αίτησης από την ευθύνη.
5. Κατά την υποβολή της ηλεκτρονικής αίτησης, καταγράφεται από το ΟΠΣΚΕ η ημερομηνία προκειμένου να αποδεικνύεται το εμπρόθεσμο της υποβολής. **Αιτήσεις που υποβάλλονται, μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής αξιολογούνται. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)** Εφόσον η αίτηση υποβληθεί επιτυχώς, λαμβάνει μοναδικό κωδικό και ημερομηνία υποβολής, από την οποία τεκμαίρεται το εμπρόθεσμο της ηλεκτρονικής υποβολής.
6. Μετά την υποβολή της αίτησης στήριξης υπάρχει η δυνατότητα επανεπεξεργασίας της εντός του χρονικού διαστήματος υποβολής αιτήσεων στήριξης, όπως αυτό προβλέπεται στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Μετά την επανεπεξεργασία της αίτησης απαιτείται εκ νέου εμπρόθεσμη υποβολή της, ώστε να είναι έγκυρη και να προχωρήσει σε επόμενα στάδια (Αξιολόγηση). Σημειώνεται ότι σε μια τέτοια περίπτωση, ως ημερομηνία υποβολής λαμβάνεται υπόψη η (τελευταία) ημερομηνία επανυποβολής.
7. Οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν μέσω του ΟΠΣΚΕ μεταφέρονται στο ΟΠΣΚΑΠ με ευθύνη των ΔΑΟΠ, μέσω κατάλληλης διαδικτυακής υπηρεσίας που παρέχεται από το ΟΠΣΚΑΠ.

Άρθρο 19

Αξιολόγηση αιτήσεων στήριξης

1. Σε κάθε Περιφέρεια δύναται να συσταθεί Μητρώο Αξιολογητών με απόφαση του Περιφερειάρχη. Εφόσον στο πλαίσιο των υπομέτρων 4.1 και 6.1 του ΠΑΑ 2014-2022 έχει ήδη συσταθεί Μητρώο Αξιολογητών, με όμοια απόφαση δύναται να τροποποιηθεί. Ειδικότερα:

- 1.1. Στο μητρώο αξιολογητών δύνανται να συμμετέχουν, μετά από αίτησή τους, οι υπάλληλοι που αναφέρονται στις παρ. 3 και 12.
- 1.2. Η αίτηση υποβάλλεται σε συνέχεια πρόσκλησης που εκδίδεται από τον Περιφερειάρχη, ύστερα από εισήγηση της υπηρεσίας της Περιφέρειας που έχει οριστεί δικαιούχος ενεργειών τεχνικής βοήθειας του ΣΣ ΚΑΠ. Εκτός και αν ορίζεται διαφορετικά στην απόφαση του Περιφερειάρχη, η υποβολή των αιτήσεων γίνεται μέχρι και την ημερομηνία ολοκλήρωσης της υποβολής των αιτήσεων στήριξης.
- 1.3. Η αίτηση αφορά αξιολόγηση αιτημάτων στήριξης που υποβάλλονται στη συγκεκριμένη Περιφέρεια. Στην αίτηση ο υπάλληλος πρέπει να αναφέρει αν έχει προηγούμενη εμπειρία στα υπομέτρα 4.1 και 6.1 του ΠΑΑ 2014-2022 ή αν έχει αξιολογήσει στο παρελθόν επενδυτικά σχέδια.
- 1.4. Για την εξέταση των αιτημάτων εγγραφής στο Μητρώο δύνανται να συσταθεί, με απόφαση Περιφερειάρχη, επιτροπή αξιολόγησης αιτημάτων.
- 1.5. Μέσω του Μητρώου Αξιολογητών δύνανται να πραγματοποιούνται όλα τα στάδια της αξιολόγησης (αξιολόγηση, γνωμοδοτική επιτροπή, επιτροπή εξέτασης ενδικοφανών προσφυγών) των προτάσεων που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας Παρέμβασης.
- 1.6. Η εγγραφή στο Μητρώο Αξιολογητών δεν είναι υποχρεωτική για τη συμμετοχή στα στάδια της αξιολόγησης, ωστόσο είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την αποζημίωση, όσων συμμετέχουν σε αυτά, εφόσον οι εργασίες αξιολόγησης πραγματοποιηθούν εκτός ωραρίου εργασίας και εκτός χρόνου που καλύπτεται από υπερωριακή απασχόληση για τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα και έχει προβλεφθεί σε σχετική κοινή υπουργική απόφαση καθορισμού αμοιβής τους.
2. Η αξιολόγηση πραγματοποιείται με ευθύνη των Περιφερειών και των αρμοδίων Υπηρεσιών μέσω της συμπλήρωσης των αντίστοιχων ηλεκτρονικών φύλλων αξιολόγησης του ΟΠΣΚΕ. Τα ηλεκτρονικά φύλλα αξιολόγησης περιέχουν όλα τα απαραίτητα σημεία ελέγχου, ώστε μαζί με τους, επικουρικά, διενεργούμενους από το ΟΠΣΚΕ ηλεκτρονικούς διασταυρωτικούς ελέγχους να επιτυγχάνεται ο πλήρης έλεγχος της επιλεξιμότητας της αίτησης, ο υπολογισμός της βαθμολογίας και ο καθορισμός της οικονομικής στήριξης.
3. Η αξιολόγηση διενεργείται: α) από υπαλλήλους ΠΕ ή ΤΕ που υπηρετούν σε εκείνο το Τμήμα της ΔΑΟ της Περιφέρειας που έχει την ευθύνη και την εποπτεία της οργάνωσης, δημοσιοποίησης, εφαρμογής και παρακολούθησης της Παρέμβασης, β) από υπαλλήλους ΠΕ γεωτεχνικούς ή ΤΕ γεωπονίας ή ΠΕ οικονομικούς των Περιφερειών, γ) από ΠΕ γεωτεχνικούς ή ΤΕ γεωπονίας, της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΥΠΑΑΤ, των Αποκεντρωμένων και Περιφερειακών Υπηρεσιών του ΥΠΑΑΤ, των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, καθώς και δ) από υπαλλήλους ΠΕ γεωτεχνικούς ή ΤΕ γεωπονίας ή ΠΕ οικονομικούς των ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ, ΕΥΕ ΑΕΤΠ και ΕΥΕ ΠΑΑ.
4. Η επιλογή των αξιολογητών, γίνεται με απόφαση του Περιφερειάρχη, βάσει εισήγησης της ΔΑΟΠ, λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία των αξιολογητών στα υπομέτρα 4.1 και 6.1 του ΠΑΑ 2014-2022, την εμπειρία τους στην αξιολόγηση αιτήσεων επενδυτικών σχεδίων και το ότι, για λόγους αποτελεσματικότητας της αξιολόγησης, δεν επιτρέπεται η χρέωση λιγότερων από 20 αιτημάτων στήριξης σε κάθε αξιολογητή. Η απόφαση ορισμού των αξιολογητών αναρτάται στο πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ και στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας. Οι αξιολογητές υποχρεούνται να λάβουν γνώση του θεσμικού πλαισίου της Παρέμβασης.
5. Οι αξιολογητές έχουν πρόσβαση στο ΟΠΣΚΕ και στα στοιχεία των υποψηφίων. Για το λόγο αυτό μέσω υποβολής υπεύθυνης δήλωσης του άρθρου 8 του ν. 1599/1986 (Α' 75) πρέπει να δηλώνεται από μέρους τους η τήρηση της εχεμύθειας καθώς και ότι σε περίπτωση ύπαρξης σύγκρουσης

συμφερόντων δεν θα προβαίνουν στην αξιολόγηση της σχετικής αίτησης στήριξης με ενημέρωση των αρμοδίων υπηρεσιών.

6. Στην αξιολόγηση εξετάζεται το ηλεκτρονικό αίτημα στήριξης, όπως αυτό έχει υποβληθεί στο ΟΠΣΚΕ. Η εμπρόθεσμη ηλεκτρονική υποβολή αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την αξιολόγηση της αίτησης στήριξης.
7. Στον έλεγχο, περιλαμβάνεται επαλήθευση:
 - 7.1. της επιλεξιμότητας του δικαιούχου,
 - 7.2. των κριτηρίων επιλεξιμότητας, των δεσμεύσεων και άλλων υποχρεώσεων που συνδέονται με την ενέργεια για την οποία ζητείται στήριξη,
 - 7.3. της συμμόρφωσης με τα κριτήρια επιλογής,
 - 7.4. της επιλεξιμότητας των δαπανών της ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της συμμόρφωσης με την κατηγορία δαπανών ή τη μέθοδο υπολογισμού,
 - 7.5. του εύλογου χαρακτήρα των υποβληθείσων δαπανών του, εξαιρουμένων των συνεισφορών σε είδος και του κόστους απόσβεσης. Οι δαπάνες αξιολογούνται με χρήση κατάλληλου συστήματος αξιολόγησης όπως δαπάνες αναφοράς, σύγκριση των διαφόρων προσφορών ή επιτροπή αξιολόγησης.
8. Αρχικά ελέγχεται η εμπρόθεσμη υποβολή, η πληρότητα και η συμμόρφωση της υποβληθείσας αίτησης ως προς τα κριτήρια επιλεξιμότητας.
9. Κατά τη διενέργεια του διοικητικού ελέγχου, ο αξιολογητής ή/και η ΔΑΟΚ δύνανται να ζητήσουν από τον υποψήφιο, με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, την υποβολή, εντός προθεσμίας η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των πέντε (5) εργάσιμων ημερών, συμπληρωματικών στοιχείων και διευκρινήσεων καθώς και τη συμπλήρωση του αιτήματος με στοιχεία, την έλλειψη των οποίων κρίνουν ως προφανές σφάλμα, κατά την έννοια της παρ. 2 άρθρου 24.
10. Στη συνέχεια όλες οι αιτήσεις βαθμολογούνται με βάση τα κριτήρια επιλογής και προσδιορίζεται το ποσό και η ένταση στήριξης.
11. Η απόρριψη ή/και μεταβολή των αιτούμενων δαπανών ή μέρους αυτών, αιτιολογείται πλήρως από τον αξιολογητή και καταγράφεται στο πόρισμα αξιολόγησης με υποχρεωτική αναφορά στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο. Πορίσματα αξιολόγησης που δεν έχουν συνταχθεί, σύμφωνα με τα ανωτέρω δεν θεωρούνται πλήρη και κατά συνέπεια η σχετική διαδικασία αξιολόγησης δεν μπορεί να θεωρηθεί ολοκληρωμένη.
12. Τα αποτελέσματα καταγράφονται στο ΟΠΣΚΕ σε κατάλληλο ηλεκτρονικό φύλλο διοικητικού ελέγχου, το οποίο παράγεται μετά την οριστικοποίηση της αξιολόγησης. Με την οριστικοποίηση της αξιολόγησης το φύλλο διοικητικού ελέγχου γίνεται άμεσα διαθέσιμο στην αρμόδια Γνωμοδοτική Επιτροπή για εξέταση.
13. Σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα ή/και Περιφέρεια συγκροτούνται μία ή περισσότερες Γνωμοδοτικές Επιτροπές Αξιολόγησης Αιτήσεων Στήριξης (εφεξής «γνωμοδοτικές επιτροπές»).
Ειδικότερα:
 - 13.1. Κάθε επιτροπή αποτελείται από τρία (3) μέλη με τους αναπληρωτές τους.
 - 13.2. Μέλη δύνανται να είναι: α) οι υπάλληλοι ΠΕ ή ΤΕ που υπηρετούν σε εκείνο το τμήμα της ΔΑΟ της Περιφέρειας που έχει την ευθύνη και την εποπτεία της οργάνωσης, δημοσιοποίησης, εφαρμογής και παρακολούθησης της Παρέμβασης και β) οι υπάλληλοι ΠΕ γεωτεχνικοί ή ΤΕ γεωπονίας, οικονομικοί και μηχανικοί των υπηρεσιών της Περιφέρειας και των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, ύστερα από πρόταση του Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Για τον ορισμό του συνόλου των ανωτέρω α) και β) μελών

- δίνεται προτεραιότητα στους γεωτεχνικούς ή ΤΕ γεωπονίας, στους οικονομικούς και τους μηχανικούς των υπηρεσιών της Περιφέρειας και των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων.
- 13.3. Ο ορισμός των μελών γίνεται με απόφαση του Περιφερειάρχη, βάσει εισήγησης της ΔΑΟΠ στην οποία λαμβάνεται υπόψη η εμπειρία των μελών στα υπομέτρα 4.1 και 6.1 του ΠΑΑ 2014-2022. Η απόφαση αναρτάται στο πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ και στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας.
- 13.4. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να εξασφαλίζεται, ακόμα και με την κατάλληλη αξιοποίηση των αναπληρωματικών μελών, ότι άτομα που έχουν λειτουργήσει ως αξιολογητές της αίτησης στήριξης δεν συμμετέχουν στη συγκεκριμένη σύνθεση γνωμοδοτικής επιτροπής που εξετάζει τη συγκεκριμένη αίτηση. Επιπλέον, εξασφαλίζεται ότι για τα άτομα που μετέχουν στη γνωμοδοτική επιτροπή τηρείται η εχεμύθεια και ότι δεν υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων, μέσω υποβολής υπεύθυνης δήλωσης του άρθρου 8 του ν. 1599/1986 (Α` 75).
14. Το έργο της γνωμοδοτικής επιτροπής αφορά κυρίως:
- 14.1. Τον έλεγχο της τήρησης των κριτηρίων επιλογής και της διαδικασίας αξιολόγησης.
- 14.2. Την επικύρωση ή τροποποίηση του πορίσματος του αξιολογητή.
- 14.3. Τη σύνταξη και οριστικοποίηση ηλεκτρονικού φύλλου γνωμοδότησης για κάθε αίτημα στήριξης στο οποίο καταγράφεται το πόρισμα του ελέγχου. Εφόσον υπάρχουν απορρίψεις δαπανών, περικοπές δαπανών, απόρριψη του αιτήματος ή τυχόν ειδικοί όροι που πρέπει να τηρήσει ο υποψήφιος, αυτοί καταγράφονται με σαφή αναφορά στη νομική τους βάση.
15. Οι αξιολογητές των αιτήσεων στήριξης υποχρεούνται να παρέχουν διευκρινήσεις στη γνωμοδοτική επιτροπή, εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο από αυτήν.

Άρθρο 20

Βαθμολόγηση αιτήσεων στήριξης

1. Όλες οι αιτήσεις βαθμολογούνται και προσδιορίζεται το ποσό και η ένταση στήριξης, ανεξάρτητα από το αν πληρούν ή όχι τα κριτήρια επιλεξιμότητας.
2. Για τον καθορισμό των κριτηρίων βαθμολόγησης των αιτήσεων στήριξης λαμβάνονται υπόψη οι εξής αρχές κριτηρίων: α) δυναμική του υποψηφίου, β) το είδος επενδυτικών δαπανών και γ) η περιοχή παρέμβασης. Ενδεικτικά κριτήρια επιλογής πράξεων είναι τα εξής:
 - 2.1. Η κατοχή της ιδιότητας του επαγγελματία γεωργού για τα φυσικά πρόσωπα.
 - 2.2. Η προέλευση των ακαθάριστων εσόδων και η ιδιότητα του κατόχου γεωργικής εκμετάλλευσης για τα νομικά πρόσωπα.
 - 2.3. Η αναλογία ύψους προτεινόμενου επενδυτικού σχεδίου με την τυπική απόδοση της εκμετάλλευσης για τα φυσικά και νομικά πρόσωπα.
 - 2.4. Η παραγωγή προϊόντων με Ευρωπαϊκά σήματα ποιότητας.
 - 2.5. Η χρηματοοικονομική ικανότητα υποψηφίου.
 - 2.6. Το εκπαιδευτικό επίπεδο και η επαγγελματική εμπειρία του υποψηφίου.
 - 2.7. Η συνέργεια με το μέτρο της πρώτης εγκατάστασης γεωργών νεαρής ηλικίας και της συμπληρωματικής ενίσχυσης για γεωργούς νεαρής ηλικίας.
 - 2.8. Η συμμετοχή σε συλλογικά σχήματα αγροτών.
 - 2.9. Η αξιοποίηση εξοπλισμού τεχνολογίας αιχμής (ενδεικτικά, υδροπονία, αεροπονία, αυτοματοποίηση, ψηφιοποίηση, γεωργία ακριβείας).
 - 2.10. Οι φιλοπεριβαλλοντικές επενδύσεις, όπως ΑΠΕ, ηλεκτροκίνηση αυτοκινήτων κ.λπ.

- 2.11. Η έδρα της εκμετάλλευσης να βρίσκεται σε περιοχές που έχουν πληγεί από τις επιπτώσεις των φαινομένων που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή, καθώς επίσης και σε ηπειρωτικές περιοχές που συμπεριλαμβάνονται στα Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Μετάβασης (ΕΣΔΙΜ).
3. Τα κριτήρια, το ελάχιστο όριο βαθμολογίας και η μεθοδολογία της βαθμολόγησης καθορίζονται στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος.
4. Σε περίπτωση ισοβαθμίας, θα προτιμηθεί έναντι των υπολοίπων το αίτημα στήριξης με το χαμηλότερο αιτούμενο προϋπολογισμό. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)

Άρθρο 21

Πίνακες Αποτελεσμάτων Διοικητικού Ελέγχου και Ενημέρωση Δικαιούχων

- Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας και με βάση το όριο των διαθέσιμων πιστώσεων, με απόφαση Περιφερειάρχη, ύστερα από εισήγηση της ΔΑΟΠ, συντάσσονται, σύμφωνα με τα πορίσματα των Γνωμοδοτικών Επιτροπών, οι Πίνακες Αποτελεσμάτων Διοικητικού Ελέγχου στους οποίους παρουσιάζονται οι αιτήσεις που επιλέγονται για στήριξη και αυτές που δεν επιλέγονται. Οι αιτήσεις, εξαιρουμένων εκείνων που έχουν απορριφθεί, κατατάσσονται με φθίνουσα βαθμολογική σειρά. Στους πίνακες επισημαίνονται:
 - 1.1. Οι αιτήσεις που επιλέγονται προς στήριξη των οποίων ο προϋπολογισμός δημόσιας δαπάνης δεν υπερβαίνει αθροιστικά τον αντίστοιχο της πρόσκλησης και των οποίων η βαθμολογία είναι μεγαλύτερη τυχόν ελάχιστου ορίου που έχει τεθεί στην πρόσκληση (Πίνακας Δικαιούχων).
 - 1.2. Οι αιτήσεις που πληρούν τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας αλλά δεν καλύπτονται από το όριο πίστωσης (Πίνακας αιτήσεων που δεν καλύπτονται από το όριο πίστωσης).
 - 1.3. Οι αιτήσεις που δεν επιλέγονται προς στήριξη, διότι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας (Πίνακας Απορριπτόμενων).
 - 1.4. Ο επιλέξιμος προϋπολογισμός των αιτήσεων, όπως διαμορφώθηκε από το διοικητικό έλεγχο.
- Οι πίνακες της παρ. 1 συνοδεύονται από σαφείς πληροφορίες για την πρόσβαση των αιτούντων στο αναλυτικό αποτέλεσμα του διοικητικού ελέγχου, όπως αυτό απεικονίζεται στο ΟΠΣΚΕ, για τη δυνατότητα, τον τρόπο και την προθεσμία υποβολής ενδικοφανούς προσφυγής κατά την έννοια του άρθρου 25 του ν. 2690/1999 (Α' 45).
- Οι ανωτέρω πίνακες κοινοποιούνται στις ΔΑΟΚ, αναρτώνται στο ΔΙΑΥΓΕΙΑ και δημοσιοποιούνται με κάθε πρόσφορο μέσο για την ενημέρωση των αιτούντων. Αναρτώνται επίσης, στην ιστοσελίδα του ΣΣ ΚΑΠ και στις σχετικές ιστοσελίδες των Περιφερειών με ευθύνη των ΔΑΟΠ. Με αυτόν τον τρόπο εκπληρώνεται η υποχρέωση του Δημοσίου για ενημέρωση του δικαιούχου.
- Επικουρικά, με ευθύνη των οικείων ΔΑΟΚ, αποστέλλεται με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις που έχουν δηλώσει στο ΟΠΣΚΕ ο υποψήφιος και ο συντάκτης της αίτησης, ενημέρωση σχετικά με την ανάρτηση των πινάκων και τον ΑΔΑ τους στο ΔΙΑΥΓΕΙΑ. Οι συντάκτες των αιτήσεων οφείλουν να ενημερώσουν σχετικά τους υποψήφιους.
- Ο έλεγχος των ενδικοφανών προσφυγών διενεργείται, σύμφωνα με το άρθρο 23.
- Ο προϋπολογισμός του πίνακα δικαιούχων, μετά την εξέταση των ενδικοφανών προσφυγών δύναται να υπερβαίνει το 100% του προϋπολογισμού της πρόσκλησης σε επίπεδο Περιφέρειας, σύμφωνα με τη διαδικασία Ι.1.3 του ΣΔΕ.

Άρθρο 22

Απόφαση Ένταξης Πράξεων

1. Ο Περιφερειάρχης εκδίδει τη σχετική απόφαση ένταξης πράξεων για τις αιτήσεις που επιλέχθηκαν προς στήριξη μετά από σχετική εισήγηση της ΔΑΟΠ. Η απόφαση ένταξης πράξεων αποτυπώνει τα αποτελέσματα της γνωμοδοτικής επιτροπής.
2. Το σχέδιο της απόφασης ένταξης παράγεται με βάση τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στις σχετικές αιτήσεις και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης, όπως έχουν καταχωρηθεί στο ΟΠΣΚΕ και μεταφερθεί στο ΟΠΣΚΑΠ με ευθύνη της ΔΑΟΠ.
3. Η απόφαση ένταξης πράξεων περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον τα βασικά στοιχεία των αντίστοιχων πράξεων και ειδικά τα εξής:
 - 3.1. Τον κωδικό ΟΠΣΚΑΠ.
 - 3.2. Τον μοναδικό κωδικό ταυτοποίησης της αίτησης στο ΟΠΣΚΕ.
 - 3.3. Τον προϋπολογισμό (ποσό στήριξης) και την ένταση στήριξης της πράξης.
4. Για λόγους πληροφόρησης των δικαιούχων στην απόφαση ένταξης πράξεων περιλαμβάνονται οι α) οι υποχρεώσεις/δεσμεύσεις των δικαιούχων, β) η διαδικασία χορήγησης της στήριξης και γ) οι έλεγχοι που διενεργούνται και οι αντίστοιχες κυρώσεις με παραπομπή στο θεσμικό πλαίσιο της παρέμβασης.
5. Σε κάθε περίπτωση η μη συμπερίληψη στην απόφαση ένταξης πράξεων του συνόλου των όρων και προϋποθέσεων της παρούσας δεν καθιστά αυτούς, χωρίς εφαρμογή στους δικαιούχους, οι οποίοι οφείλουν να είναι ενήμεροι για αυτούς.
6. Με ευθύνη της ΔΑΟΠ, η απόφαση της παρ.1 αναρτάται σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας και στο ΔΙΑΥΓΕΙΑ και κοινοποιείται στις ΔΑΟΚ των Περιφερειακών Ενοτήτων, στις Ειδικές Υπηρεσίες ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ και ΕΥΕ ΠΑΑ καθώς και στον ΟΠΕΚΕΠΕ με ηλεκτρονικά μέσα, ενώ δύναται να δημοσιοποιείται με κάθε άλλο πρόσφορο μέσο (όπως ανάρτηση στις έδρες των ΔΑΟΠ και των ΔΑΟΚ των Περιφερειακών Ενοτήτων). Με αυτόν τον τρόπο εκπληρώνεται η υποχρέωση του Δημοσίου για ενημέρωση του δικαιούχου.
7. Επικουρικά, η οικεία ΔΑΟΚ κοινοποιεί την απόφαση ένταξης πράξεων ατομικά σε κάθε δικαιούχο με αποστολή ηλεκτρονικού μηνύματος στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που αυτός έχει δηλώσει στο ΟΠΣΚΕ. Η απόφαση ένταξης πράξεων κοινοποιείται, επίσης με αποστολή μηνύματος, στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του συμβούλου που έχει συντάξει την αίτηση στήριξης, ο οποίος οφείλει να ενημερώσει σχετικά τον δικαιούχο.
8. Με ευθύνη της ΔΑΟΠ τηρείται αρχείο δημοσιοποίησης.
9. Μετά την έκδοση της απόφασης ένταξης, τα στοιχεία της (αριθμός και ημερομηνία πρωτοκόλλου, ΑΔΑ) καταχωρίζονται στο ΟΠΣΚΑΠ, με ευθύνη της ΔΑΟΠ. Με την έκδοση της απόφασης ένταξης, για κάθε αίτηση που εντάσσεται, παράγεται από το ΟΠΣΚΑΠ σχετικό Τεχνικό Δελτίο Έργου (Πράξης). Η απόφαση ένταξης πράξεων αποτελεί την πρόταση εγγραφής τους στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Η οριστική εγγραφή της πράξης στο ΠΔΕ γίνεται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις. Τα στοιχεία της απόφασης ένταξης πράξεων μεταφέρονται στο ΟΠΣΚΕ μέσω κατάλληλης διαδικτυακής υπηρεσίας που παρέχεται από το ΟΠΣΚΑΠ.
10. Η απόφαση ένταξης πράξεων καθίσταται αυτοδίκαια αποδεκτή από την ημερομηνία έκδοσής της, εκτός και αν ο δικαιούχος υποβάλει παραίτηση.
11. Με την άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής δεν αναστέλλεται η ισχύς της απόφασης ένταξης πράξεων.

Άρθρο 23

Υποβολή και Αξιολόγηση Ενδικοφανών Προσφυγών

1. Οι υποψήφιοι, των οποίων οι αιτήσεις έχουν συμπεριληφθεί στους Πίνακες Αποτελεσμάτων της παρ. 1 του άρθρου 21 έχουν το δικαίωμα υποβολής ενδικοφανούς προσφυγής, με την έννοια του άρθρου 25 του ν. 2690/1999 (Α' 45), κατά της σχετικής απόφασης των αποτελεσμάτων αξιολόγησης.
2. Οι ενδικοφανείς προσφυγές (ενστάσεις) υποβάλλονται άπαξ, ηλεκτρονικά μέσω του ΟΠΣΚΕ, εντός αποκλειστικής προθεσμίας η οποία καθορίζεται με απόφαση του Περιφερειάρχη σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 21. Το εμπρόθεσμο της υποβολής προκύπτει από την ημερομηνία της ηλεκτρονικής υποβολής. Ενδικοφανείς προσφυγές που υποβάλλονται εκτός των προβλεπομένων προθεσμιών δεν αξιολογούνται.
3. Η εξέταση των ενδικοφανών προσφυγών γίνεται από Επιτροπές Ενδικοφανών Προσφυγών (μία ή περισσότερες), οι οποίες αποτελούνται από τρία μέλη με τους αναπληρωτές τους. Μέλη δύναται να είναι κατά προτεραιότητα υπάλληλοι γεωτεχνικοί ή ΤΕ γεωπονίας, οικονομικοί και μηχανικοί των αρμόδιων υπηρεσιών της Περιφέρειας, της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ύστερα από πρόταση του Συντονιστή της και την εγγραφή τους στο Μητρώο Αξιολογητών και των Αποκεντρωμένων και Περιφερειακών Υπηρεσιών του ΥΠΑΑΤ, ύστερα από εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Αποκεντρωμένων Δομών του ΥΠΑΑΤ και την εγγραφή τους στο Μητρώο Αξιολογητών και συστήνονται με απόφαση του Περιφερειάρχη η οποία αναρτάται στο ΔΙΑΥΓΕΙΑ.
4. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να εξασφαλίζεται ότι υπάλληλοι που έχουν αξιολογήσει ή γνωμοδοτήσει επί της συγκεκριμένης αίτησης στήριξης δεν συμμετέχουν στη διαδικασία εξέτασης προσφυγής που αφορά τη συγκεκριμένη αίτηση. Επιπλέον, εξασφαλίζεται ότι για τους υπαλλήλους που μετέχουν στην εξέταση των ενδικοφανών προσφυγών τηρείται η εχεμύθεια και ότι δεν υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων, μέσω υποβολής κατάλληλης δήλωσης.
5. Οι Επιτροπές Ενδικοφανών Προσφυγών εξετάζουν το σύνολο των ενδικοφανών προσφυγών της οικείας Περιφέρειας. Οι ενδικοφανείς προσφυγές εξετάζονται ως προς τη νομιμότητα της πράξης, κατά της οποίας στρέφονται όσο και ως προς την ουσία της υπόθεσης και συντάσσεται αιτιολογημένο πόρισμα με υποχρεωτική αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο της δράσης.
6. Το πόρισμα επί της ενδικοφανούς προσφυγής εκδίδεται εντός τριάντα (30) ημερών από την ημερομηνία ανάληψης της υποχρέωσης για αξιολόγηση στο ΟΠΣΚΕ.
7. Μετά την ολοκλήρωση της εξέτασης των ενδικοφανών προσφυγών, σύμφωνα με τα σχετικά αποτελέσματα που είναι διαθέσιμα στο ΟΠΣΚΕ, με απόφαση του Περιφερειάρχη οι ΔΑΟΠ επικαιροποιούν τον Πίνακα Αποτελεσμάτων Αξιολόγησης όπου απεικονίζεται η νέα βαθμολογική κατάταξη των υποψηφίων. Οι Πίνακες Αποτελεσμάτων Αξιολόγησης είναι οι εξής:
 - 7.1. Πίνακας Δικαιούχων.
 - 7.2. Πίνακας Αιτήσεων που δεν καλύπτονται από το όριο πιστώσεων.
 - 7.3. Πίνακας Απορριπτόμενων.
8. Για τους επικαιροποιημένους Πίνακες Αξιολόγησης Αποτελεσμάτων που προκύπτουν μέχρι εξάντλησης των πόρων, ακολουθούνται οι διαδικασίες δημοσιότητας σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 21 και, επικουρικά, με την παρ. 4 του άρθρου 21.
9. Με τη δημοσιοποίηση των πινάκων, η απόφαση επί της ενδικοφανούς προσφυγής καθίσταται οριστική.
10. Οι Πίνακες Αποτελεσμάτων Αξιολόγησης, οι οποίοι συντάσσονται με τα αποτελέσματα αξιολόγησης του ΟΠΣΚΕ, μεταφέρονται στο ΟΠΣΚΑΠ, μέσω κατάλληλης διαδικτυακής υπηρεσίας

που παρέχεται από το ΟΠΣΚΑΠ. Μέσω της διαδικτυακής υπηρεσίας μεταφέρονται στο ΟΠΣΚΑΠ, οι αιτήσεις στήριξης και οι διοικητικοί έλεγχοι των αιτήσεων με τα φύλλα αξιολόγησης.

11. Με τη δημοσιοποίηση των πινάκων, το πόρισμα της εξέτασης της ενδικοφανούς προσφυγής καθίσταται προσβάσιμο στον ενιστάμενο μέσα από το ΟΠΣΚΕ.

Άρθρο 24

Διόρθωση προφανών σφαλμάτων

1. Οι δικαιούχοι μπορούν, σε περιπτώσεις προφανών σφαλμάτων, να διορθώσουν και να προσαρμόσουν τις αιτήσεις τους ή/και τα αναρτόμενα δικαιολογητικά, οποιαδήποτε στιγμή μετά την υποβολή τους.
2. Οι αιτήσεις στήριξης, οι αιτήσεις πληρωμής, οι αιτήσεις τροποποίησης και τυχόν δικαιολογητικά έγγραφα που παρέχει ο δικαιούχος μπορούν να διορθώνονται και να προσαρμόζονται ανά πάσα στιγμή μετά την υποβολή τους σε περιπτώσεις προφανών σφαλμάτων, τα οποία αναγνωρίζει η αρμόδια αρχή βάσει συνολικής αξιολόγησης της συγκεκριμένης περίπτωσης και υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιούχος ενήργησε με καλή πίστη. Η διαδικασία διόρθωσης προφανών σφαλμάτων εφαρμόζεται από την υποβολή της αίτησης μέχρι την ολοκλήρωση της σχετικής διαδικασίας. Ως προφανή σφάλματα αναγνωρίζονται μόνον όσα μπορούν να διαπιστωθούν απευθείας στο πλαίσιο τυπικού ελέγχου.
3. Για το σκοπό αυτό υποβάλλουν στην οικεία ΔΑΟΚ αίτημα, συνοδευόμενο από τα κατά περίπτωση δικαιολογητικά, περιγράφοντας το προφανές σφάλμα. Ανάλογα με το χρόνο υποβολής, το αίτημα ελέγχεται και εγκρίνεται έως το στάδιο ένταξης από τα όργανα της αξιολόγησης ή, μετά την ένταξη, ελέγχεται από την επιτροπή παρακολούθησης και εγκρίνεται ή απορρίπτεται από τη ΔΑΟΠ.
4. Εφόσον αναγνωριστεί ότι πρόκειται για προφανές σφάλμα διενεργούνται οι απαραίτητες διορθώσεις.
5. Η αποδοχή προφανούς σφάλματος επί αιτήματος πληρωμής πραγματοποιείται, σύμφωνα με την Διαδικασία 1.4.3 του ΣΔΕ και μπορεί να επιφέρει τα εξής:
 - 5.1. Αν ο διοικητικός έλεγχος έχει ολοκληρωθεί και η αίτηση που περιέχει τα προφανή σφάλματα δεν έχει περιληφθεί σε παρτίδα πληρωμής, τότε τροποποιείται η εν λόγω αίτηση.
 - 5.2. Αν ο διοικητικός έλεγχος έχει ολοκληρωθεί και η αίτηση που περιέχει τα προφανή σφάλματα έχει περιληφθεί σε παρτίδα πληρωμής, αλλά δεν έχει καταβληθεί η αναλογούσα στήριξη, τότε τροποποιείται η εν λόγω αίτηση, αφού αυτή εξαιρεθεί από την παρτίδα με ευθύνη του ΟΠΕΚΕΠΕ.
6. Με ευθύνη της οικείας ΔΑΟΚ, για τη διόρθωση των προφανών σφαλμάτων ενημερώνονται και οι σχετικές καταχωρήσεις στο ΟΠΣΚΑΠ και στο ΟΠΣΚΕ.

Άρθρο 25

Τροποποίηση πράξης

1. Στην περίπτωση που το επενδυτικό σχέδιο υλοποιείται με ουσιώδη παρέκκλιση από την εγκεκριμένη πράξη, όπως αυτή αποτυπώνεται στην απόφαση ένταξης πράξεων, στο πρακτικό της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας γνωμοδοτικής επιτροπής και στο αντίστοιχο έντυπο γνωμοδότησης αίτησης στήριξης, καθώς και σε τυχόν προγενέστερες εγκεκριμένες τροποποιήσεις, ο δικαιούχος ή ο νόμιμος εκπρόσωπός του ή ο ΕΦ (αυτοδίκαιη τροποποίηση) οφείλει να υποβάλλει ηλεκτρονικά μέσω ΟΠΣΚΕ αίτηση τροποποίησης. Στο αίτημα επισημαίνονται τα σημεία της τροποποίησης της πράξης, με σαφή αιτιολόγηση των λόγων που

- οδηγούν στην αναγκαιότητα έγκρισής του και αναρτώνται όλα τα έγγραφα και δικαιολογητικά που το τεκμηριώνουν. Αντίστοιχο αίτημα υποβάλλεται και για τις περιπτώσεις ανωτέρας βίας.
2. Η ανάγκη τροποποίησης της εγκεκριμένης πράξης, μπορεί να προκύψει στην περίπτωση που διαπιστώνονται αλλαγές στα στοιχεία της ή αποκλίσεις κατά την υλοποίησή της. Ειδικότερα, ουσιώδης παρέκκλιση θεωρείται η οποιαδήποτε διαφοροποίηση από την εγκεκριμένη πράξη που επηρεάζει:
 - 2.1. Τους όρους υπαγωγής της αίτησης στήριξης και της έγκρισης των δαπανών.
 - 2.2. Τη σκοπιμότητα, τη λειτουργική προσαρμογή, το μέγεθος και τη δυναμικότητα των δαπανών σε σχέση με την παραγωγική ικανότητα της εκμετάλλευσης ή τις δραστηριότητες του συλλογικού σχήματος.
 3. Με την επιφύλαξη όλων των ανωτέρω, η υποχρέωση υποβολής αιτήματος τροποποίησης δημιουργείται οπωσδήποτε στις εξής περιπτώσεις:
 - 3.1. Αλλαγή του είδους του δικαιούχου από φυσικό σε νομικό πρόσωπο, υπό τις προϋποθέσεις της παρ. 9.
 - 3.2. Αλλαγή νόμιμου εκπροσώπου, έδρας, επωνυμίας, νομικής μορφής, εταίρων, μελών συλλογικών σχημάτων, ΑΦΜ δικαιούχου.
 - 3.3. Αλλαγή φυσικού ή/και οικονομικού αντικείμενου των δαπανών, εξαιρουμένων των περιπτώσεων που αναφέρονται στην παρ. 5. Συγκεκριμένα:
 - 3.3.1. Προσθήκη νέων δαπανών με μεταφορά ποσών από άλλες εγκεκριμένες δαπάνες.
 - 3.3.2. Μεταφορά ποσών από εγκεκριμένες δαπάνες, των οποίων το φυσικό αντικείμενο δεν έχει ολοκληρωθεί αλλά το υλοποιημένο τμήμα της δαπάνης είναι λειτουργικό, προς νέες δαπάνες. Ενδεικτικά αναφέρεται: Σε εγκεκριμένη δαπάνη εγκατάστασης θερμοκηπίου 10 στρεμμάτων, όπου σε αίτημα πληρωμής έχει συμπεριληφθεί η ολοκληρωμένη εγκατάσταση 8 στρεμμάτων, επιτρέπεται η υποβολή αιτήματος τροποποίησης με το οποίο ο δικαιούχος αιτείται τη μη υλοποίηση των υπολοίπων 2 στρεμμάτων προκειμένου να εγκριθεί νέα επενδυτική δαπάνη.
 - 3.3.3. Τροποποίηση ολοκλήρωσης δηλαδή, ολοκλήρωση επενδυτικού σχεδίου, χωρίς την υποβολή αιτήματος πληρωμής για την υπολειπόμενη δημόσια δαπάνη.
 - 3.4. Διόρθωση προφανών σφαλμάτων, με την έννοια της παρ. 1 του άρθρου 24.
 4. Ο μέγιστος αριθμός τροποποιήσεων που υποβάλλονται από τον δικαιούχο δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τρεις (3), μη συμπεριλαμβανομένων των τροποποιήσεων, που αφορούν στα στοιχεία του, των τροποποιήσεων ολοκλήρωσης και των τροποποιήσεων διόρθωσης προφανών σφαλμάτων.
 5. Δεν θεωρούνται ουσιώδεις παρεκκλίσεις και δεν απαιτείται τροποποίηση της απόφασης ένταξης πράξης, υπό την προϋπόθεση ότι με το αίτημα πληρωμής προσκομίζονται τα αντίστοιχα δικαιολογητικά που απαιτούνταν κατά την εγκριτική διαδικασία, οι παρακάτω περιπτώσεις:
 - 5.1. Γεωργικά κτίσματα, κατασκευές και φυτείες:
 - 5.1.1. Αλλαγή χωροθέτησης επιλέξιμων δαπανών, χωρίς αλλαγή της δυναμικότητας τους, υπό την προϋπόθεση απόδειξης της νόμιμης κατοχής στη νέα χωροθέτηση.
 - 5.1.2. Με την επιφύλαξη της παρ. 3, όλες οι υπόλοιπες περιπτώσεις διαφοροποίησης, με την προϋπόθεση ότι δεν επηρεάζεται η δυναμικότητα της εκμετάλλευσης ή των δραστηριοτήτων του συλλογικού σχήματος.
 - 5.2. Γεωργικοί ελκυστήρες: Όταν η δαπάνη υλοποιείται με διαφοροποίηση της υποδύναμης, εντός των προϋποθέσεων της περ. 3.2.3 του άρθρου 8.

- 5.3. Μηχανολογικός και λοιπός εξοπλισμός: Όταν η επενδυτική δαπάνη υλοποιείται με διαφοροποίηση του μεγέθους ή της δυναμικότητάς της εντός της αυτής κατηγορίας/υποκατηγορίας επενδυτικών δαπανών, χωρίς ωστόσο να μεταβάλλεται η παραγωγική ικανότητα της εκμετάλλευσης.
- 5.4. Όλες οι περιπτώσεις υλοποίησης του φυσικού αντικείμενου σύμφωνα με την απόφαση ένταξης πράξης, αλλά με δαπάνη μικρότερη της επιλέξιμης.
6. Με το αίτημα τροποποίησης πρέπει να τεκμηριώνονται, προσκομίζοντας τα αντίστοιχα δικαιολογητικά που προβλέπονται και για την αρχική έγκριση, ιδίως τα εξής:
- 6.1. Η αναγκαιότητα της τροποποίησης.
- 6.2. Το εύλογο κόστος αυτής.
- 6.3. Ότι, στην μελλοντική κατάσταση, α) τα νέα μεγέθη ή οι δυναμικότητες των δαπανών που προκύπτουν μετά από ενδεχόμενη μείωση επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών της εκμετάλλευσης ή των δραστηριοτήτων του συλλογικού σχήματος και β) ότι η ενδεχόμενη αύξηση των μεγεθών ή της δυναμικότητας των δαπανών είναι απαραίτητη προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες λειτουργίας της εκμετάλλευσης ή του συλλογικού σχήματος.
- 6.4. Ότι με το αίτημα τροποποίησης, δεν επηρεάζονται τα σημεία που ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαδικασία αξιολόγησης γνωμοδότησης (όπως το ελάχιστο οικονομικό μέγεθος σε όρους τυπικής απόδοσης, η ελάχιστη απαιτούμενη βαθμολογία, κ.λπ.) σε βαθμό που να καθιστούν την πράξη μη επιλέξιμη.
- 6.5. Ότι η αιτούμενη τροποποίηση δεν έρχεται σε αντίθεση με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο της Παρέμβασης.
- 6.6. Ότι στην περίπτωση μη υλοποίησης των εγκεκριμένων δαπανών που υπολείπονται για την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου, αποδεικνύεται α) η λειτουργικότητα των δαπανών που έχουν ήδη αποκτηθεί μέσω της Παρέμβασης, β) η λειτουργικότητα και η νόμιμη λειτουργία της εκμετάλλευσης, όπως απαιτείται κατά περίπτωση προκειμένου το έργο να θεωρείται ολοκληρωμένο.
- 6.7. Στην περίπτωση του αιτήματος ολοκλήρωσης προσκομίζονται τα κατά περίπτωση δικαιολογητικά που αναφέρονται στην παρ. 6 της ενότητας Β του Παραρτήματος 1 της παρούσας.
7. Δεν επιτρέπεται με το αίτημα τροποποίησης:
- 7.1. Η μεταφορά ποσών προς δαπάνες των οποίων ο αιτούμενος προϋπολογισμός είχε μειωθεί κατά την εγκριτική διαδικασία, εφόσον το φυσικό τους αντικείμενο δεν διαφοροποιείται από την έγκριση.
- 7.2. Η μεταφορά ποσών προς ήδη εγκεκριμένες γενικές δαπάνες.
- 7.3. Η αύξηση του επιλέξιμου κόστους μίας εγκεκριμένης επενδυτικής δαπάνης εξ αιτίας της αύξησης της τιμής των εισροών ή/και υπηρεσιών που απαιτούνται για την κατασκευή της ή την αγορά της.
- 7.4. Με την επιφύλαξη της περ. 3.3.2, η μεταφορά ποσού από δαπάνη που έχει συμπεριληφθεί σε προηγούμενο αίτημα πληρωμής και έχει ολοκληρωθεί το φυσικό της αντικείμενο προς υφιστάμενη ή νέα επένδυση. Για το σκοπό αυτό στην περίπτωση μεταφοράς πόρων, πρέπει να προηγείται το αίτημα τροποποίησης του αιτήματος πληρωμής.
- 7.5. Η αλλαγή της χωροθέτησης εκτός των ορίων της Περιφέρειας της έδρας του δικαιούχου. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)
8. Δεν γίνονται δεκτές τροποποιήσεις που:

- 8.1. Συνεπάγονται την υπέρβαση του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού του επενδυτικού σχεδίου και την υπέρβαση των περιορισμών στο ανώτατο ύψος του επιλέξιμου προϋπολογισμού που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της δημόσιας δαπάνης των αιτήσεων στήριξης ανά δικαιούχο και ανά κατηγορία επενδυτικής δαπάνης.
 - 8.2. Έχουν ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση της βαθμολογίας κάτω από τη βαθμολογία της αίτησης που συγκέντρωσε τη μεγαλύτερη βαθμολογία αλλά δεν καλύφθηκε από τις πιστώσεις της Περιφέρειας. Στην περίπτωση όπου έχει καλυφθεί το σύνολο των αιτήσεων που πληρούσαν τα κριτήρια επιλεξιμότητας με το αίτημα τροποποίησης η βαθμολογία δεν πρέπει να διαμορφωθεί κάτω από το ελάχιστο όριο βαθμολογίας, όπως αυτό θα καθοριστεί στην πρόσκληση.
 - 8.3. Υποβάλλονται σε διάστημα μικρότερο του ενός μηνός από την καταληκτική ημερομηνία ολοκλήρωσης του φυσικού αντικείμενου και υποβολής του τελικού αιτήματος πληρωμής σύμφωνα με την υποπαρ. 1.7 του άρθρου 36. Εξαιρούνται τα αιτήματα τροποποίησης που υποβάλλονται στο πλαίσιο της παρ. 10.
9. Κατά την υποβολή αιτήματος τροποποίησης του είδους του δικαιούχου από φυσικό πρόσωπο σε νομικό πρόσωπο, πρέπει να πληρούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις από την αίτηση της τροποποίησης και μέχρι το τέλος της περιόδου των μακροχρονίων υποχρεώσεων:
 - 9.1. Το ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής του δικαιούχου φυσικού προσώπου στο νομικό πρόσωπο πρέπει να υπερβαίνει ποσοστό 50%.
 - 9.2. Το φυσικό πρόσωπο που αιτείται την τροποποίηση απαιτείται να είναι ο μοναδικός νόμιμος εκπρόσωπος του νομικού προσώπου.
 - 9.3. Το φυσικό πρόσωπο μεταβιβάζει το σύνολο της γεωργικής του εκμετάλλευσης στο νομικό πρόσωπο και δεν επιτρέπεται να διατηρεί ξεχωριστή γεωργική εκμετάλλευση.
 10. Μετά την τελική πληρωμή ενός επενδυτικού σχεδίου παρέχεται η δυνατότητα υποβολής αιτήματος τροποποίησης, η οποία αφορά το καλλιεργητικό σχήμα και τις εκτροφές της εκμετάλλευσης κατά την μελλοντική της κατάσταση. Σε κάθε περίπτωση, για να γίνει δεκτή η τροποποίηση, πρέπει από την τροποποίηση της μελλοντικής κατάστασης να μην επηρεάζεται η επιλεξιμότητα των δαπανών για τις οποίες έχει ληφθεί στήριξη. Σε καμία περίπτωση η τροποποιημένη τυπική απόδοση της μελλοντικής κατάστασης δεν μπορεί να υπολείπεται της τυπικής απόδοσης της υφιστάμενης κατάστασης της εκμετάλλευσης, όπως αυτή υπολογίστηκε στο ΟΠΣΚΕ, σύμφωνα με την Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης του 2024.
 11. Η εξέταση του αιτήματος γίνεται μέσω του ΟΠΣΚΕ από την επιτροπή παρακολούθησης της παρ. 3 του άρθρου 29 (εφεξής επιτροπή παρακολούθησης) η οποία συντάσσει, ηλεκτρονικά, αιτιολογημένη γνωμοδότηση. Μετά την υποβολή της, η γνωμοδότηση καθίσταται προσβάσιμη στη ΔΑΟΠ η οποία την επικυρώνει ή προβαίνει αιτιολογημένα σε αλλαγές, οριστικοποιώντας σε κάθε περίπτωση σχετικό πόρισμα.
 12. Τα αιτήματα τροποποίησης μαζί με το αποτέλεσμα της αξιολόγησης τους μεταφέρονται στο ΟΠΣΚΑΠ με κατάλληλη υπηρεσία διαδικτύου που παρέχεται από το τελευταίο. Ο δικαιούχος, με ευθύνη του, ενημερώνεται για το αποτέλεσμα της εξέτασης του αιτήματος τροποποίησης μέσω της πρόσβασής του στην ηλεκτρονική του καρτέλα στο www.orske.gr, στην οποία βρίσκεται αναρτημένο το πόρισμα της ΔΑΟΠ. Επικουρικά, ο δικαιούχος ενημερώνεται για την ολοκλήρωση της εξέτασης του αιτήματος τροποποίησης μέσω αποστολής ηλεκτρονικού μηνύματος στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έχει δηλώσει στο ΟΠΣΚΕ με κοινοποίηση του μηνύματος στον σύμβουλό του.

13. Στην περίπτωση που από την αποδοχή του αιτήματος τροποποίησης προκύπτει η ανάγκη τροποποίησης της απόφασης ένταξης πράξεων, η ΔΑΟΠ εισηγείται τη σχετική τροποποίηση στον Περιφερειάρχη, σύμφωνα με τις διαδικασίες και τα λοιπά οριζόμενα για την απόφαση ένταξης πράξεων στο άρθρο 22.
14. Οι δαπάνες, όπως αυτές διαμορφώθηκαν μετά την έγκριση της τροποποίησης, είναι επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση, εφόσον έχουν υλοποιηθεί από την ημερομηνία υποβολής της ηλεκτρονικής αίτησης στήριξης και μετά. Ενδεχόμενη υλοποίηση των δαπανών στο διάστημα από την κατάθεση του αρχικού αιτήματος στήριξης μέχρι την έγκριση της τροποποίησης γίνεται με απόλυτη ευθύνη του δικαιούχου και δεν συνεπάγεται την υποχρέωση συγχρηματοδότησής τους, αν το αίτημα τροποποίησης απορριφθεί ή εγκριθεί με αλλαγές.

Άρθρο 26

Διαδικασία καταβολής δημόσιας ενίσχυσης

1. Για τη διευκόλυνση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, σύμφωνα με την υποπαρ. 3.1, του άρθρου 15 και την ενότητα Α του Παραρτήματος 1 δύναται να χορηγείται προκαταβολή, ύστερα από προσκόμιση ισόποσης εγγυητικής επιστολής. Οι αιτήσεις προκαταβολής υποβάλλονται ηλεκτρονικά στο ΟΠΣΚΕ και στη συνέχεια, εντός δέκα (10) εργάσιμων ημερών από την οριστικοποίηση της ηλεκτρονικής αίτησης, προσκομίζονται στον ΟΠΕΚΕΠΕ ή στον φορέα που εκχωρείται η αρμοδιότητα. Οι αιτήσεις προκαταβολής συντάσσονται βάσει τυποποιημένου υποδείγματος και δεν προσμετρώνται στον ανώτατο επιτρεπόμενο αριθμό αιτήσεων πληρωμής.
2. Η εγγυητική επιστολή αποδεσμεύεται όταν το συνολικό προς καταβολή ποσό που αντιστοιχεί στα αιτήματα πληρωμής που έχουν εκκαθαριστεί:
 - 2.1. Είναι τουλάχιστον ίσο ή υπερβαίνει το ποσό της εγγυητικής επιστολής, οπότε αποδεσμεύεται συνολικά.
 - 2.2. Υπολείπεται του ποσού της εγγυητικής επιστολής, οπότε αποδεσμεύεται τμηματικά.
 - 2.3. Υπολείπεται του ποσού της εγγυητικής επιστολής και ο υποψήφιος επιστρέφει τη διαφορά μεταξύ του καταβληθέντος ποσού και της εγγυητικής επιστολής.
3. Για την καταβολή της αναλογούσας δημόσιας οικονομικής στήριξης του επενδυτικού σχεδίου, ο δικαιούχος υποβάλλει ηλεκτρονικά μέσω ΟΠΣΚΕ τυποποιημένη αίτηση πληρωμής, σύμφωνα με την ενότητα Β του Παραρτήματος 1. Η ορθή καταχώρηση και υποβολή της αίτησης πληρωμής στη διαδικτυακή εφαρμογή του ΟΠΣΚΕ, η πληρότητα αυτής και η εμπρόθεσμη υποβολή της είναι αποκλειστική ευθύνη του αιτούντα. Εφόσον η αίτηση πληρωμής υποβληθεί οριστικά, λαμβάνει μοναδικό κωδικό και ημερομηνία υποβολής από το ΟΠΣΚΕ από την οποία τεκμαίρεται το εμπρόθεσμό της.
4. Μετά την υποβολή της αίτησης πληρωμής υπάρχει η δυνατότητα επανεπεξεργασίας της. Μετά την επανεπεξεργασία της αίτησης απαιτείται εκ νέου υποβολή της, ώστε να είναι έγκυρη και να προχωρήσει σε επόμενα στάδια (αξιολόγηση). Σημειώνεται ότι σε τέτοια περίπτωση, ως ημερομηνία υποβολής λαμβάνεται υπόψη η (τελευταία) ημερομηνία επανυποβολής. Δεν επιτρέπεται η επανεπεξεργασία της αίτησης, εφόσον έχει λήξει η προθεσμία υποβολής ή έχει ξεκινήσει η αξιολόγησή της.
5. Ο δικαιούχος με βάση την πρόοδο υλοποίησης του επενδυτικού του σχεδίου, δύναται να καταθέσει έως και τρεις αιτήσεις πληρωμής. Κάθε αίτηση μερικής πληρωμής γίνεται δεκτή εφόσον αφορά υλοποίηση προϋπολογισμού που δεν υπολείπεται ποσοστό 20% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού και μετά την υποβολή της απομένει προς υλοποίηση τουλάχιστον ποσοστό 20% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού.

6. Η πρώτη αίτηση πληρωμής υποβάλλεται ηλεκτρονικά στο ΟΠΣΚΕ από τον δικαιούχο το αργότερο εντός ενός έτους από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης ένταξης πράξεων.
7. Οι γενικές δαπάνες μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο κάθε αιτήματος πληρωμής μέχρι του ποσοστού που αναφέρεται στην περ. 8.1.1 του άρθρου 8 με εξαίρεση το τελικό αίτημα πληρωμής, στο οποίο μπορεί να αιτηθεί και μεγαλύτερο ποσοστό γενικών δαπανών σε σχέση με το εν λόγω αίτημα πληρωμής, με την προϋπόθεση ότι δεν υπερβαίνει στο σύνολο του επενδυτικού σχεδίου τα ποσοστά της περ. 8.1.1 του άρθρου 8.
8. Στο πλαίσιο του διοικητικού ελέγχου πραγματοποιείται μία επιτόπια επίσκεψη για κάθε αίτημα πληρωμής από τον ΟΠΕΚΕΠΕ ή τον φορέα που εκχωρείται η αρμοδιότητα.
9. Στις περιπτώσεις που η αίτηση πληρωμής παρουσιάζει πρόδηλες ελλείψεις που διαπιστώνονται από τον ΟΠΕΚΕΠΕ ή τον φορέα που εκχωρείται η αρμοδιότητα ενημερώνεται ο δικαιούχος για το μη παραδεκτό του αιτήματος προκειμένου να το επανυποβάλλει.
10. Όταν κατά τον διοικητικό έλεγχο της αίτησης πληρωμής διαπιστώνονται προφανή σφάλματα, ο ΟΠΕΚΕΠΕ ή ο φορέας που εκχωρείται η αρμοδιότητα μπορεί να ζητήσει από τον δικαιούχο να υποβάλει διευκρινήσεις και τυχόν απαιτούμενα δικαιολογητικά εντός προθεσμίας δέκα πέντε (15) εργάσιμων ημερών.
11. Η αποδοχή προφανούς σφάλματος επί αιτήματος πληρωμής επιφέρει όσα προβλέπονται στην παρ. 5 του άρθρου 24, ανάλογα με το στάδιο του ελέγχου στο οποίο βρίσκεται το αίτημα.
12. Η παραλαβή (πιστοποίηση υλοποίησης) των αιτούμενων δαπανών γίνεται με έλεγχο των παραστατικών και των λοιπών συνοδευτικών εγγράφων της αίτησης πληρωμής και με επιτόπια επίσκεψη. Κατά την επιτόπια επίσκεψη και στο πλαίσιο της ορθής εκτέλεσης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου, ο ΟΠΕΚΕΠΕ ή ο φορέας που εκχωρείται η αρμοδιότητα ελέγχει και ταυτοποιεί τις υλοποιημένες δαπάνες, σύμφωνα με τα ισχύοντα κάθε φορά (π.χ. ύπαρξη σειριακών αριθμών στα παραστατικά δαπανών). Αδυναμία ταυτοποίησης συνεπάγεται τη μη πιστοποίηση της ορθής εκτέλεσης του φυσικού αντικείμενου της συγκεκριμένης επενδυτικής δαπάνης.
13. Η παραλαβή των αιτούμενων δαπανών ολοκληρώνεται με τη συμπλήρωση του πρακτικού επιτόπιας επίσκεψης, προκειμένου να ολοκληρωθεί ο διοικητικός έλεγχος, σύμφωνα με τη Διαδικασία 1.4.4. του ΣΔΕ.
14. Η παραλαβή των αιτούμενων δαπανών δεν πραγματοποιείται εφόσον ο δικαιούχος ή ο εκπρόσωπός του εμποδίζει τη διενέργεια επιτόπιας επίσκεψης, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας.
15. ~~Για την πιστοποίηση της ορθής εκτέλεσης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου η επιτροπή παρακολούθησης ελέγχει:~~ Για την πιστοποίηση της ορθής εκτέλεσης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου ο ΟΠΕΚΕΠΕ ή ο φορέας που εκχωρείται η αρμοδιότητα, ελέγχει: (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)
 - 15.1. Την τήρηση των όρων της απόφασης ένταξης πράξης του δικαιούχου.
 - 15.2. Την τήρηση της νομοθεσίας για την πιστοποίηση της ορθής εκτέλεσης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου.
 - 15.3. Την ορθή υλοποίηση του συγκεκριμένου φυσικού αντικείμενου.
 - 15.4. Τη λειτουργικότητα του φυσικού αντικείμενου.
 - 15.5. Το εύλογο του κόστους υλοποίησης των αιτούμενων δαπανών.
 - 15.6. Τον τρόπο εξόφλησης των παραστατικών.
16. Η μερική υλοποίηση μιας δαπάνης και η πιστοποίηση της σχετικής δαπάνης είναι δυνατή στην περίπτωση, κατά την οποία η δαπάνη πραγματοποιείται εν μέρει και είναι πλήρως λειτουργική.

Για παράδειγμα, είναι δυνατή η παραλαβή έξι (6) στρεμμάτων θερμοκηπίου συνολικής εγκεκριμένης δαπάνης έκτασης δέκα πέντε (15) στρεμμάτων. Με το αίτημα πληρωμής ο δικαιούχος αιτείται την παραλαβή του υλοποιημένου φυσικού αντικειμένου για την ποσότητα/δυναμικότητα για την οποία αυτό είναι λειτουργικό και την πιστοποίηση της ανάλογης δαπάνης υλοποίησης.

17. Η παραλαβή μιας ή περισσότερων διακριτών και αυτοτελών φάσεων μερικής υλοποίησης μιας δαπάνης και η πιστοποίηση της σχετικής δαπάνης είναι δυνατή στην περίπτωση, κατά την οποία μπορεί να ελεγχθεί και να πιστοποιηθεί από το αρμόδιο όργανο η ορθή υλοποίηση του εγκεκριμένου φυσικού αντικειμένου και το εύλογο κόστους υλοποίησής του. Ενδεικτικά, διακριτές και αυτοτελείς φάσεις υλοποίησης στην κατασκευή κτιριακών εγκαταστάσεων, αποτελούν οι εργασίες εκσκαφών, οι εργασίες του σκελετού, οι εργασίες τοιχοποιίας, οι εργασίες ηλεκτρικών ή/και υδραυλικών εγκαταστάσεων κ.λπ. Για τις παραπάνω αναφερόμενες διακριτές φάσεις τεκμηριώνονται:

17.1. Η ολοκλήρωσή τους με επιτόπια επίσκεψη βάσει της άδειας δόμησης και των αρχιτεκτονικών σχεδίων.

17.2. Η εργασία και τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν βάσει επιμετρήσεων και παραστατικών.

17.3. Το εύλογο κόστος υλοποίησης κάθε φάσης βάσει των παραστατικών και των συμφωνητικών έργου του δικαιούχου με τον ή τους εργολάβους οι οποίοι έχουν αναλάβει την κατασκευή.

Στις περιπτώσεις παραλαβής διακριτών φάσεων μερικής υλοποίησης δεν απαιτείται να πιστοποιηθεί η λειτουργικότητα του φυσικού αντικειμένου.

18. Σε κάθε περίπτωση όπου το επενδυτικό σχέδιο υλοποιείται με παρέκκλιση από το εγκεκριμένο χωρίς να απαιτείται τροποποίηση, σύμφωνα με το άρθρο 25, η αίτηση πληρωμής συνοδεύεται από τεχνική έκθεση με την οποία τεκμηριώνεται η καταλληλότητα και λειτουργικότητα της υλοποιημένης δαπάνης και η τήρηση των προϋποθέσεων ένταξής της.

19. Κάθε επενδυτικό αγαθό το οποίο ανήκει στην υποκατηγορία της περ. 3.1.1 (εξοπλισμός ο οποίος ενσωματώνεται σε κτιριακές εγκαταστάσεις ή θερμοκηπιακές κατασκευές) του άρθρου 8, παραλαμβάνεται από τον ΟΠΕΚΕΠΕ ή τον φορέα που εκχωρείται η αρμοδιότητα με την προϋπόθεση ότι αυτό είναι εγκατεστημένο και λειτουργικό. Η ορθή εκτέλεση του φυσικού αντικειμένου της συγκεκριμένης επενδυτικής δαπάνης πιστοποιείται από την επιτροπή παρακολούθησης αν ο υπό παραλαβή εξοπλισμός είναι εγκατεστημένος, δηλαδή είναι εγκατεστημένος εντός γεωργικών κτιρίων και κατασκευών των οποίων τεκμηριώνεται η νόμιμη κατοχή και είναι συνδεδεμένος με τις απαραίτητες παροχές (ηλεκτρικό ρεύμα, νερό, αποχέτευση, κ.ά.). Δεν πιστοποιείται η ορθή εκτέλεση του φυσικού αντικειμένου της συγκεκριμένης επενδυτικής δαπάνης από τον ΟΠΕΚΕΠΕ ή τον φορέα που εκχωρείται η αρμοδιότητα εφόσον ο υπό παραλαβή εξοπλισμός βρίσκεται σε συσκευασία, ή είναι εγκατεστημένος εντός κτιρίου ή κατασκευής, της οποίας ο δικαιούχος δεν έχει τη νόμιμη κατοχή.

20. Για τα παρελκόμενα του ελκυστήρα, συρόμενα ή αναρτώμενα, συγχρηματοδοτούμενης αξίας άνω του ποσού των 1.000 ευρώ, απαιτείται η ανάγλυφη αποτύπωση σε αυτά των τελευταίων πέντε (5) ψηφίων του αριθμού αίτησης στήριξης (χρηματοδότησης), όπως αυτή έχει παραχθεί από το ΟΠΣΚΕ π.χ. για τον αριθμό αίτησης 0011926, αποτυπώνεται ο αριθμός 11926. Η ανάγλυφη αποτύπωση δεν απαλλάσσει από την υποχρέωση σήμανσης που προβλέπεται στο π.δ. 57/2010 (Α' 97), αλλά αποτελεί επιπλέον μέσο ταυτοποίησης κατά την παρακολούθηση υλοποίησης καθώς και κατά τη διάρκεια των μακροχρόνιων υποχρεώσεων του δικαιούχου. Κατά την επιτόπια επίσκεψη, με ευθύνη της επιτροπής παρακολούθησης, ο αριθμός αίτησης στήριξης

(χρηματοδότησης) αποτυπώνεται μόνιμα με κατάλληλο μέσο και στη συνέχεια φωτογραφίζεται η ανάγλυφη αποτύπωση για το συγκεκριμένο επενδυτικό αγαθό. Κατά την επιτόπια επίσκεψη, ο αριθμός αίτησης στήριξης (χρηματοδότησης) αποτυπώνεται μόνιμα με κατάλληλο μέσο και στη συνέχεια φωτογραφίζεται η ανάγλυφη αποτύπωση για το συγκεκριμένο επενδυτικό αγαθό. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025) Οι σχετικές φωτογραφίες αναρτώνται στο ΟΠΣΚΕ.

21. Με την ολοκλήρωση του διοικητικού ελέγχου του αιτήματος πληρωμής στο ΟΠΣΚΕ, στην περίπτωση μείωσης του αιτούμενου ποσού, ο ΟΠΕΚΕΠΕ ή ο φορέας που εκχωρείται η αρμοδιότητα ενημερώνει εγγράφως τον δικαιούχο μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για τη σχετική μείωση.
22. Ο δικαιούχος έχει το δικαίωμα να υποβάλει ενδικοφανή προσφυγή (ένσταση) επί του ανωτέρω πορίσματος. Συγκεκριμένα:
 - 22.1. Η ενδικοφανής προσφυγή υποβάλλεται στον ΟΠΕΚΕΠΕ ή στον φορέα που εκχωρείται η αρμοδιότητα εντός δέκα (10) εργασίμων ημερών από την ενημέρωση του δικαιούχου, συνοδευόμενη από όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά που στοιχειοθετούν τις αντιρρήσεις του. Μη υποβολή ενδικοφανούς προσφυγής συνεπάγεται αποδοχή της μείωσης του ποσού πληρωμής από τον δικαιούχο.
 - 22.2. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ ή ο φορέας που εκχωρείται η αρμοδιότητα εξετάζει την ενδικοφανή προσφυγή εντός δέκα πέντε (15) εργασίμων ημερών και συντάσσει πόρισμα. Δεν δύναται να συμμετέχει υπάλληλος που έχει λάβει μέρος στον διοικητικό έλεγχο του αιτήματος πληρωμής, για το οποίο έχει υποβληθεί η προσφυγή.
 - 22.3. Εφόσον από την εξέταση της ενδικοφανούς προσφυγής προκύπτει η καταβολή οικονομικής ενίσχυσης, ο ΟΠΕΚΕΠΕ ή ο φορέας που εκχωρείται η αρμοδιότητα τροποποιεί το αποτέλεσμα του διοικητικού ελέγχου του αιτήματος πληρωμής, σύμφωνα με την απόφαση επί της προσφυγής, η οποία αναρτάται.
 - 22.4. Σε περίπτωση απόρριψης της ενδικοφανούς προσφυγής, με ευθύνη της ΔΛΟΠ, ο δικαιούχος ενημερώνεται άμεσα για το αποτέλεσμα της εξέτασης της προσφυγής του μέσω αποστολής ηλεκτρονικού μηνύματος στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έχει δηλωθεί στο ΟΠΣΚΕ με κοινοποίηση του μηνύματος στον σύμβουλό του. Σε περίπτωση απόρριψης της ενδικοφανούς προσφυγής, με ευθύνη του ΟΠΕΚΕΠΕ ή του φορέα που εκχωρείται η αρμοδιότητα, ο δικαιούχος ενημερώνεται άμεσα για το αποτέλεσμα της εξέτασης της προσφυγής του μέσω αποστολής ηλεκτρονικού μηνύματος στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έχει δηλωθεί στο ΟΠΣΚΕ με κοινοποίηση του μηνύματος στον σύμβουλό του. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)
23. Στο πλαίσιο της πιστοποίησης της ορθής εκτέλεσης του φυσικού ή/και του οικονομικού αντικείμενου και της παραλαβής των δαπανών, ανακολουθίες, οι οποίες περιορίζονται σε τυπογραφικά λάθη των στοιχείων του παραστατικού από τους δικαιούχους ή/και τους προμηθευτές τους, όπως αποτυπώνονται στα παραστατικά και στα δικαιολογητικά, τα οποία υποβάλλονται με τις αιτήσεις πληρωμής και διαπιστώνονται από τα αρμόδια όργανα, δεν αίρουν την επιλεξιμότητα των αιτούμενων δαπανών. Τα σχετικά ευρήματα (ενδεικτικά, λάθος υπολογισμός παρακρατούμενου φόρου επί τιμολογίου) διαβιβάζονται από το αρμόδιο όργανο στην αρμόδια δημόσια αρχή προς έλεγχο των ανωτέρω παραστατικών δικαιολογητικών παράλληλα και ανεξάρτητα με την παραλαβή και εκκαθάριση των αιτούμενων δαπανών.
24. Οι αιτήσεις πληρωμής, που υποβλήθηκαν μέσω του ΟΠΣΚΕ, και οι αντίστοιχοι διοικητικοί έλεγχοι αυτών μεταφέρονται στο ΟΠΣΚΑΠ μέσω κατάλληλης διαδικτυακής υπηρεσίας που παρέχεται από αυτό.

25. Με εγκύκλιο του ΟΠΕΚΕΠΕ δύναται να εξειδικεύονται λεπτομέρειες για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 27

Ανάκληση της αίτησης πληρωμής

1. Οι δικαιούχοι μπορούν να ανακαλέσουν την αίτηση προκαταβολής/πληρωμής οποιαδήποτε στιγμή μετά την υποβολή της και μέχρι την ολοκλήρωση της πράξης. Δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό αίτημα ανάκλησης ως προς τα μέρη που έχουν ελεγχθεί και για τα οποία έχουν διαπιστωθεί ευρήματα ή εφόσον έχει αναγγελθεί επιτόπια επίσκεψη στον δικαιούχο. Σε αυτήν την περίπτωση η ΔΑΟΚ απορρίπτει το αίτημα ανάκλησης. Σε αυτήν την περίπτωση ο ΟΠΕΚΕΠΕ ή ο φορέας που εκχωρείται η αρμοδιότητα, απορρίπτει το αίτημα ανάκλησης. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)
2. Το αίτημα ανάκλησης της αίτησης προκαταβολής/ πληρωμής υποβάλλεται εγγράφως στον ΟΠΕΚΕΠΕ ή στον φορέα που εκχωρείται η αρμοδιότητα, υπογεγραμμένο από τον δικαιούχο ή τον νόμιμο εκπρόσωπό του, συνοδευόμενο από όλα τα κατά περίπτωση δικαιολογητικά.
3. Αν το αίτημα ανάκλησης υποβληθεί, ενώ ο διοικητικός έλεγχος έχει ολοκληρωθεί, αλλά η αίτηση ανάκλησης δεν έχει περιληφθεί σε παρτίδα πληρωμής, ο ΟΠΕΚΕΠΕ ή ο φορέας που εκχωρείται η αρμοδιότητα, καταχωρίζει στο ΟΠΣΚΕ το παραδεκτό της ανάκλησης και ενημερώνεται εγγράφως ο δικαιούχος.
4. Αν το αίτημα ανάκλησης υποβληθεί μετά την ηλεκτρονική οριστικοποίηση του διοικητικού ελέγχου και η αίτηση ανάκλησης έχει περιληφθεί σε παρτίδα αλλά δεν έχει καταβληθεί η αναλογούσα στήριξη, αφού αυτή εξαιρεθεί από την παρτίδα με ευθύνη του ΟΠΕΚΕΠΕ, ύστερα από σχετική ενημέρωση από τον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, καταχωρίζεται στο ΟΠΣΚΕ το παραδεκτό της ανάκλησης και ενημερώνεται εγγράφως ο δικαιούχος.
5. Αν έχει καταβληθεί η αναλογούσα στήριξη στον δικαιούχο και με την αίτηση ανάκλησης προκύπτει υποχρέωση επιστροφής μέρους ή του συνόλου της στήριξης, ακολουθείται η διαδικασία ανάκτησης των αχρεωστήτων ποσών.
6. Σε κάθε περίπτωση η ανάκληση επαναφέρει το δικαιούχο στη θέση που βρισκόταν πριν υποβάλει την ανακαλούμενη αίτηση πληρωμής.

Άρθρο 28

Ανάκληση ένταξης πράξης

1. Σε οποιαδήποτε στιγμή ο δικαιούχος μπορεί να αιτηθεί την αποχώρησή του από την Παρέμβαση και να υποβάλει μέσω του ΟΠΣΚΕ αίτημα οικειοθελούς αποχώρησης.
2. Εφόσον προκύπτει λόγος απένταξης του δικαιούχου, σύμφωνα με τα άρθρα 36 και 37, η διαδικασία ανάκλησης της ένταξης πράξης εκκινείται από τη ΔΑΟΠ.
3. Η ΔΑΟΠ οριστικοποιεί την ανάκληση ένταξης πράξης στο ΟΠΣΚΕ και τα στοιχεία μεταφέρονται στο ΟΠΣΚΑΠ, μέσω κατάλληλης διαδικτυακής υπηρεσίας. Στη συνέχεια η ΔΑΟΠ εκδίδει την απόφαση ανάκλησης η οποία αναρτάται στο ΔΙΑΥΓΕΙΑ και κοινοποιείται ατομικά, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, στον δικαιούχο και εισηγείται την τροποποίηση της απόφασης ένταξης πράξεων της παρ. 1 του άρθρου 22.
4. Αν πριν την ανάκληση της πράξης έχει πραγματοποιηθεί οποιαδήποτε πληρωμή, ο δικαιούχος οφείλει να επιστρέψει το σύνολο της ενίσχυσης που έχει καταβληθεί, εκτός των περιπτώσεων

ανωτέρας βίας. Για τον σκοπό αυτό εφαρμόζεται από τον ΟΠΕΚΕΠΕ ή τον φορέα που εκχωρείται η αρμοδιότητα η διαδικασία ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών στο ΟΠΣΚΑΠ.

Άρθρο 29

Παρακολούθηση υλοποίησης επενδυτικών σχεδίων

1. Η παρακολούθηση της υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων αφορά στην α) πιστοποίηση της ορθής εκτέλεσης του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του επενδυτικού σχεδίου, σύμφωνα με τους όρους της απόφασης ένταξης πράξης του δικαιούχου και στη σχετική νομοθεσία και β) πιστοποίηση της ολοκλήρωσης της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου του δικαιούχου.
2. Η παρακολούθηση της υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων των δικαιούχων γίνεται με ευθύνη του ΟΠΕΚΕΠΕ ή του φορέα που εκχωρείται η αρμοδιότητα της πληρωμής με την υποστήριξη επιτροπών παρακολούθησης. Την ευθύνη για την παρακολούθηση της διαδικασίας και το συντονισμό των ανωτέρω έχει η ΕΥΕ ΠΑΑ και ο ΟΠΕΚΕΠΕ. Αν κατά την παρακολούθηση της υλοποίησης προκύψουν παρατυπίες ή ευρήματα που συνιστούν λόγο απένταξης της πράξης, η χρηματοδότηση της αναστέλλεται, συντάσσεται πρακτικό ελέγχου, και εφαρμόζεται η διαδικασία ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών.
3. Το έργο της παρακολούθησης υλοποίησης επενδυτικών σχεδίων των επιτροπών αφορά στη:
 - 3.1. Διασφάλιση της διαδικασίας ελέγχου των παραστατικών που συνοδεύουν την αίτηση πληρωμής.
 - 3.2. Παρακολούθηση της προόδου υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων.
 - 3.3. Γνωμοδότηση επί αιτημάτων τροποποίησης και πληρωμής.
4. Για την πιστοποίηση της ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου απαιτείται η τεκμηρίωση της καταλληλότητας και λειτουργικότητας των υλοποιημένων δαπανών και η τήρηση των προϋποθέσεων ένταξης, καθώς και η ύπαρξη των απαραίτητων αδειοδοτήσεων, στις περιπτώσεις α) τελικού αιτήματος πληρωμής, που μέρος των δαπανών έχει υλοποιηθεί κατά παρέκκλιση των όρων της απόφασης ένταξης πράξης ή δεν υλοποιήθηκε μέρος των δαπανών, καθώς και β) που ο δικαιούχος αιτείται ολοκλήρωση του σχεδίου, χωρίς υποβολή νέου, αιτήματος πληρωμής. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ ή ο φορέας που εκχωρείται η αρμοδιότητα της πληρωμής εξετάζει την αναγκαιότητα υποβολής αιτήματος τροποποίησης, σύμφωνα με το άρθρο 25.
5. Για υλοποιημένες δαπάνες που περιγράφονται στο Παράρτημα 7 και εφόσον αυτές υλοποιούνται με μείωση του μεγέθους ή της δυναμικότητάς τους, γίνεται κατ' αναλογία μείωση της πιστοποιούμενης δαπάνης.
6. Σε κάθε περίπτωση παρέκκλισης από τους όρους της απόφασης ένταξης πράξης, είτε είναι ουσιώδης, είτε ουσιώδης και απαιτείται τροποποίησή της, σύμφωνα με το άρθρο 25, πρέπει να ελέγχεται αν η παρέκκλιση αυτή προκαλεί μεταβολή που επηρεάζει τους όρους ένταξης του επενδυτικού σχεδίου, ώστε η αίτηση ενίσχυσης του δικαιούχου ή οι δαπάνες που σχετίζονται με την παρέκκλιση να καθίστανται μη επιλέξιμες, σύμφωνα με το άρθρο 36.

Άρθρο 30

Εκκαθάριση δαπάνης

1. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ ή ο φορέας που εκχωρείται η αρμοδιότητα, εκδίδει απόφαση έγκρισης διάθεσης πίστωσης, στην οποία αναγράφονται κατ' ελάχιστον α) το συνολικό ποσό που πρέπει να καταβληθεί στους δικαιούχους με βάση τις προβλέψεις πληρωμών, β) η Συλλογική Απόφαση (Σ.Α.Ε.), γ) ο ενάριθμος (Κ.Α.Ε.) και δ) ο τίτλος του έργου του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, από το οποίο θα πραγματοποιηθεί η διάθεση της πίστωσης. Η Απόφαση Έγκρισης

Διάθεσης Πίστωσης καταχωρίζεται στο ΟΠΣΚΑΠ και διαβιβάζεται στη Διεύθυνση Προϋπολογισμού και Δημοσιονομικών Αναφορών του ΥΠΑΑΤ.

2. Η Διεύθυνση Προϋπολογισμού και Δημοσιονομικών Αναφορών του ΥΠΑΑΤ, σε συνέχεια της απόφασης της παρ. 1, εκδίδει εντολή κατανομής πίστωσης, με την οποία μεταφέρονται οι πιστώσεις στον Ειδικό Λογαριασμό Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ) και η οποία διαβιβάζεται στην Τράπεζα της Ελλάδος, αναρτάται στο ΔΙΑΥΓΕΙΑ και καταχωρίζεται στο ΟΠΣΚΑΠ.
3. Η οικονομική στήριξη καταβάλλεται, σύμφωνα με τη Διαδικασία Ι.4.5. του ΣΔΕ, απολογιστικά από τον ΟΠΕΚΕΠΕ με απ' ευθείας κατάθεση στον λογαριασμό του δικαιούχου της στήριξης. Ο λογαριασμός δηλώνεται σε κάθε αίτηση πληρωμής ή προκαταβολής. Ο δικαιούχος της στήριξης πρέπει να είναι κάτοχος ή συνδικαιούχος αυτού του τραπεζικού λογαριασμού. Αν κάτοχος του λογαριασμού είναι νομικό πρόσωπο ή συλλογικό σχήμα, ο λογαριασμός πρέπει να είναι εταιρικός.
4. Σε περιπτώσεις λήψης προκαταβολής, σύμφωνα με την υποπαρ. 3.1 του άρθρου 15, η εγγυητική επιστολή προκαταβολής επιστρέφεται από τον ΟΠΕΚΕΠΕ στο αντίστοιχο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, σύμφωνα με το άρθρο 26 και τη σχετική εγκύκλιο του ΟΠΕΚΕΠΕ.
5. Η δημόσια δαπάνη υπολογίζεται στον επιλέξιμο υλοποιημένο προϋπολογισμό που πραγματοποιήθηκε από τον δικαιούχο. Ως επιλέξιμος υλοποιημένος προϋπολογισμός, νοούνται οι δαπάνες που έχουν ήδη υλοποιηθεί και εξοφληθεί και οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας.
6. Η καταβολή της τελικής δόσης (αποπληρωμή) της οικονομικής στήριξης γίνεται με την προϋπόθεση της προσκόμισης από τον δικαιούχο των απαραίτητων αδειών που βεβαιώνουν τη νόμιμη λειτουργία της εκμετάλλευσης, εφόσον αυτές απαιτούνται, ανεξάρτητα εάν η παραλαβή του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της τελικής αίτησης πληρωμής από την επιτροπή πραγματοποιήθηκε πριν την έκδοσή τους. Στην περίπτωση αυτή πρέπει το πρακτικό διοικητικού ελέγχου να ολοκληρώνεται μετά την υποβολή και τον έλεγχο των σχετικών αδειοδοτήσεων. Η καθυστέρηση στην υποβολή των αδειοδοτήσεων δεν παρατείνει τις προθεσμίες πληρωμής των ενισχύσεων, όπως αυτές προβλέπονται στην παρούσα και στο ΣΣ ΚΑΠ.
7. Η καταβολή της οικονομικής στήριξης πραγματοποιείται υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιούχος είναι φορολογικά και ασφαλιστικά ενήμερος. Όταν υφίστανται παρακρατήσεις ποσών υπέρ Δημοσίου ή/και ασφαλιστικών ταμείων, αυτές εκτελούνται από τον ΟΠΕΚΕΠΕ, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.
8. Σε δικαιούχους που δηλώνουν εκ προθέσεως ψευδή ή ανακριβή στοιχεία ή δημιουργούν τεχνητά τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την καταβολή της ενίσχυσης με στόχο να αποκομίσουν οφέλη, αντίθετα με τους στόχους των δράσεων, επιβάλλονται οι κυρώσεις του άρθρου 37.
9. Σε περιπτώσεις επιβολής μειώσεων στην αιτούμενη δαπάνη του αιτήματος πληρωμής, όταν ο λόγος $(Y-X)/X$ είναι μεγαλύτερος ή ίσος με ποσοστό 10%, όπου (Y) το αιτούμενο ποσό και (X) το ποσό που πιστοποιείται από την υπηρεσία, στο ποσό που εκκαθαρίζεται προς πληρωμή επιβάλλεται ποινή κατά το ποσό της διαφοράς Y-X. Η ποινή επιβάλλεται αποκλειστικά στο ποσό που πιστοποιεί η υπηρεσία στην υπό εξέταση αίτηση πληρωμής, εφ' όσον αυτό επαρκεί. Η επιβολή της ποινής δεν εφαρμόζεται αν ο δικαιούχος μπορεί να αποδείξει ότι δεν ευθύνεται για την προσθήκη του ποσού που υπερβαίνει το πιστοποιημένο από την υπηρεσία.
10. Σε περιπτώσεις επιβολής μειώσεων ή ποινών, οι δικαιούχοι ενημερώνονται με ευθύνη του ΟΠΕΚΕΠΕ ή του φορέα που εκχωρείται η αρμοδιότητα, με κάθε πρόσφορο μέσο για τους λόγους μειώσεων ή ποινών και τη δυνατότητα υποβολής ενδικοφανούς προσφυγής, σε εφαρμογή του

άρθρου 25 του ν. 2690/1999 (Α' 45). Η υποβολή της ενδικοφανούς προσφυγής γίνεται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 22 του άρθρου 26.

Άρθρο 31

Τρόπος εξόφλησης παραστατικών

Η εξόφληση κάθε δαπάνης (τμηματική ή ολική), για να είναι επιλέξιμη, πρέπει να είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας και μπορεί να γίνει ως ακολούθως:

1. Κάθε είδους δαπάνη που αφορά σε αγορά αγαθών ή λήψη υπηρεσιών για την οποία έχει εκδοθεί νόμιμο παραστατικό καθαρής αξίας έως το ποσό των 500 ευρώ προ ΦΠΑ, μπορεί να εξοφλείται είτε με μετρητά είτε με κατάθεση σε τραπεζικό λογαριασμό του προμηθευτή.
2. Κάθε είδους δαπάνη που αφορά σε αγορά αγαθών ή λήψη υπηρεσιών, για την οποία έχει εκδοθεί νόμιμο παραστατικό καθαρής αξίας άνω του ποσού των 500 ευρώ προ ΦΠΑ, καθώς επίσης και για την αγορά γης, η τμηματική ή ολική εξόφληση, γίνεται με τη χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής.
3. Ως τραπεζικό μέσο πληρωμής, για την εφαρμογή των ανωτέρω, νοείται:
 - 3.1. Η μεταφορά των ποσών (έμβασμα, ηλεκτρονικό ή μη) από τον λογαριασμό του δικαιούχου προς ταυτοποιημένο λογαριασμό πληρωμών του προμηθευτή, που τηρείται σε Πάροχο Υπηρεσιών Πληρωμών του ν. 3862/2010 (Α' 113) (ήτοι πιστωτικό ίδρυμα, ίδρυμα πληρωμών ή ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος).
 - 3.2. Η χρήση χρεωστικών ή πιστωτικών καρτών του δικαιούχου που πραγματοποιεί την πληρωμή ή/και όποιας άλλης κάρτας συνδέεται με λογαριασμό πληρωμών του δικαιούχου.
 - 3.3. Η έκδοση ή/και παράδοση επιταγών του λογαριασμού του δικαιούχου, σε προμηθευτή και η εξόφληση τους μέσω τράπεζας.
 - 3.4. Η αποδοχή από τον δικαιούχο συναλλαγματικών έκδοσης του προμηθευτή, και η εξόφληση τους στην τράπεζα με χρέωση του λογαριασμού του δικαιούχου.
4. Αποδεκτοί τρόποι πιστοποίησης της εξόφλησης/ πληρωμής και απαιτούμενα δικαιολογητικά για συναλλαγές που εξοφλούνται μέσω τραπεζικού μέσου πληρωμής, είναι:
 - 4.1. Για την πιστοποίηση της εξόφλησης μέσω κατάθεσης μετρητών στον τραπεζικό λογαριασμό του προμηθευτή από τον δικαιούχο, σύμφωνα με την παρ. 1, απαιτείται το αντίγραφο κατάθεσης του ποσού στον τραπεζικό λογαριασμό, από το οποίο θα προκύπτει ότι ο δικαιούχος του λογαριασμού είναι ο προμηθευτής των αγαθών ή/και υπηρεσιών προς τον δικαιούχο και ότι ο καταθέτης είναι ο δικαιούχος.
 - 4.2. Για την πιστοποίηση της εξόφλησης με μεταφορά ποσού (έμβασμα ηλεκτρονικό ή μη) απαιτούνται: α) αντίγραφο της ολοκληρωμένης ηλεκτρονικής συναλλαγής, από το οποίο προκύπτει ο προμηθευτής και ο δικαιούχος και β) έντυπο κίνησης του προσωπικού ή εταιρικού τραπεζικού λογαριασμού (extrait) του δικαιούχου.
 - 4.3. Για την πιστοποίηση της εξόφλησης μέσω κάρτας (χρεωστικής, πιστωτικής, προπληρωμένης) απαιτείται η κάρτα να έχει εκδοθεί στο όνομα του δικαιούχου (εταιρική σε περίπτωση νομικού προσώπου ή συλλογικού σχήματος), ή να συνδέεται απαραίτητως με προσωπικό λογαριασμό, σε περίπτωση των φυσικών προσώπων. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να υπάρχει επαρκής διαδρομή ελέγχου, δηλαδή να αποδεικνύεται η αγορά των αντίστοιχων αγαθών ή/και υπηρεσιών και η χρέωση της κάρτας του δικαιούχου (ανεξάρτητα εάν η συναλλαγή αυτή πραγματοποιείται με δόσεις ή με εφάπαξ καταβολή). Για την πιστοποίηση απαιτείται α) αντίγραφο κίνησης κάρτας που αποτυπώνει τις κινήσεις της κάρτας και στο οποίο

εμφανίζονται οι δόσεις ή η εφάπαξ καταβολή για τη συναλλαγή. Επισημαίνεται ότι ο δικαιούχος πρέπει να είναι ο κύριος κάτοχος της κάρτας.

4.4. Για την πιστοποίηση της εξόφλησης με επιταγή:

4.4.1. Σε περίπτωση έκδοσης επιταγών από τον λογαριασμό του δικαιούχου προς τον προμηθευτή, οι οποίες πρέπει να έχουν εξοφληθεί από την τράπεζα σε χρόνο προγενέστερο της υποβολής της αίτησης πληρωμής, απαιτούνται: α) βεβαίωση από την τράπεζα ότι έχει εξοφληθεί η επιταγή (αριθμός επιταγής, ημερομηνία, ποσό, αποδέκτης) ή αντίγραφο κίνησης του λογαριασμού του δικαιούχου (extrait) και β) αντίγραφο διπλής όψης του σώματος της επιταγής.

4.4.2. Σε περίπτωση έκδοσης τραπεζικής επιταγής από τον δικαιούχο και την παράδοσή της στον προμηθευτή απαιτούνται: α) η τραπεζική επιταγή να έχει εκδοθεί σε διαταγή του δικαιούχου της στήριξης και να έχει οπισθογραφηθεί από αυτόν κατά την μεταβίβασή της στον προμηθευτή ή να έχει εκδοθεί σε διαταγή του προμηθευτή, β) το αντίγραφο της κίνησης του τραπεζικού λογαριασμού (extrait) του δικαιούχου όπου αναφέρεται ο λογαριασμός ως λογαριασμός χρέωσης της τραπεζικής επιταγής και ο δικαιούχος ως εκδότης της επιταγής και γ) αντίγραφο διπλής όψης του σώματος της επιταγής.

4.4.3. Σε περίπτωση παράδοσης επιταγής τρίτων (πελατείας) από τον δικαιούχο σε προμηθευτή, η οποία πρέπει να έχει πληρωθεί από την τράπεζα σε χρόνο προγενέστερο της υποβολής της αίτησης πληρωμής, απαιτούνται: α) αντίγραφο διπλής όψης του σώματος της επιταγής, β) απόδειξη παράδοσης/εκχώρησης επιταγής που εκδίδει ο δικαιούχος ή απόδειξη παραλαβής των επιταγών που εκδίδει ο προμηθευτής, όπου αναγράφονται για κάθε επιταγή ο αριθμός, η τράπεζα, ο εκδότης, ο πελάτης, το ποσό, η ημερομηνία και γ) βεβαίωση από την τράπεζα ή αντίγραφο κίνησης του τραπεζικού λογαριασμού (extrait) του εκδότη ή άλλο έγγραφο θεωρημένο από την τράπεζα έκδοσης που να δείχνει την πληρωμή για κάθε επιταγή. Τα α, β και γ είναι απαραίτητα συνοδευτικά της απόδειξης. Η παραπάνω τεκμηρίωση αφορά το παραστατικό εξόφλησης στο σύνολό του δηλαδή δεν μπορεί να γίνει δεκτή μερική τεκμηρίωση. Το συνολικό ποσό της επιταγής τρίτων ενδέχεται να μην συμπίπτει με το ποσό του παραστατικού το οποίο εξοφλείται αλλά να το υπερκαλύπτει. Η απόδειξη εκδίδεται πάντα για το ποσό της πληρωμής και όχι για το ποσό του εξοφλούμενου παραστατικού. Ο δικαιούχος χρησιμοποιεί επιταγές τρίτων ως μέσο εξόφλησης με δική του ευθύνη και μόνο όταν είναι βέβαιος ότι μπορεί να προσκομίσει τα σχετικά τραπεζικά έγγραφα της περ.γ τα οποία πιστοποιούν την πληρωμή για κάθε επιταγή.

4.5. Για την πιστοποίηση της αποδοχής από τον δικαιούχο συναλλαγματικής έκδοσης του προμηθευτή απαιτούνται: α) να έχει εξοφληθεί με τραπεζικό μέσο πληρωμής με χρέωση του λογαριασμού του δικαιούχου (και όχι απ' ευθείας με μετρητά στον προμηθευτή ή κατάθεση μετρητών στην τράπεζα) σε χρόνο προγενέστερο της υποβολής της αίτησης πληρωμής, β) βεβαίωση από την τράπεζα ή αντίγραφο εξοφλητικής συναλλαγματικών της τράπεζας στην οποία έχουν κατατεθεί οι συναλλαγματικές ή άλλο έγγραφο θεωρημένο από την τράπεζα έκδοσης, που να δείχνει την πληρωμή για κάθε συναλλαγματική και γ) φωτοαντίγραφο δύο όψεων του σώματος κάθε συναλλαγματικής.

5. Δεν επιτρέπεται κατακερματισμός της δαπάνης που οδηγεί σε αποφυγή των παραπάνω υποχρεώσεων για την εξόφληση παραστατικών καθαρής αξίας άνω του ποσού των 500 ευρώ

δηλαδή, δεν επιτρέπεται τμηματική τιμολόγηση ενιαίας δαπάνης με σκοπό την εξόφληση των δαπανών αυτών με μετρητά.

6. Σε περίπτωση που καταβάλλονται προκαταβολές έναντι της αξίας του προς αγορά επενδυτικού αγαθού ή όταν πραγματοποιούνται τμηματικές καταβολές που αφορούν παραστατικό καθαρής αξίας άνω του ποσού των 500 ευρώ, απαιτείται η χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής, ανεξαρτήτως του ποσού της κάθε τμηματικής καταβολής ή προκαταβολής και για κάθε μέρος αυτής.
7. Σε κάθε περίπτωση υποβάλλεται η απόδειξη είσπραξης ή εξοφλητική βεβαίωση του προμηθευτή, η οποία αποτελεί παραστατικό της συνολικής εξόφλησης. Η ένδειξη «εξοφλήθη» πάνω στα τιμολόγια δεν τεκμηριώνει εξόφληση και δεν αντικαθιστά την εξοφλητική απόδειξη. Απαιτείται ο συσχετισμός της εξόφλησης με τις επενδυτικές δαπάνες με την αναγραφή των στοιχείων των τιμολογίων και των μέσων εξόφλησής τους (επιταγές/συναλλαγματικές και στοιχεία τραπεζικών κινήσεων) στις αποδείξεις είσπραξης ή στις βεβαιώσεις εξόφλησης.
8. Δεν είναι αποδεκτή η πληρωμή του προμηθευτή με τη χρήση τραπεζικών μέσων πληρωμής άλλων προσώπων πέραν του δικαιούχου, και σε περίπτωση δικαιούχου νομικού προσώπου ή συλλογικού σχήματος, με τη χρήση τραπεζικών μέσων πληρωμής άλλων προσώπων. Στην περίπτωση φυσικών προσώπων, για την εξόφληση προμηθευτών, είναι αποδεκτή η χρήση κοινών τραπεζικών λογαριασμών τους οποίους διατηρεί ο δικαιούχος.
9. Όλοι οι προμηθευτές του δικαιούχου για τις δαπάνες του προγράμματος πρέπει να τηρούν εταιρικό τραπεζικό λογαριασμό. Σε περίπτωση καταθέσεων αυτές πρέπει να γίνονται στον εταιρικό τραπεζικό λογαριασμό των προμηθευτών και όχι στον προσωπικό λογαριασμό (εξαιρούνται οι προμηθευτές που είναι ατομικές επιχειρήσεις), άλλως δεν πιστοποιούνται οι εξοφλούμενες δαπάνες. Η αναγραφή του εταιρικού τραπεζικού λογαριασμού του προμηθευτή στο εκδοθέν παραστατικό επιβεβαιώνει τον δικαιούχο του λογαριασμού.
10. Σε περίπτωση εξόφλησης παραστατικού καθαρής αξίας έως το ποσό των 500 ευρώ με μετρητά, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για τις συναλλαγές αυτές είναι: η απόδειξη είσπραξης από τον προμηθευτή ή έγγραφο ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας π.χ. βεβαίωση προμηθευτή περί εξόφλησης της συναλλαγής.
11. Σε όλες τις περιπτώσεις και για κάθε συναλλαγή, πρέπει να υπάρχει επαρκής διαδρομή ελέγχου, δηλαδή να αποδεικνύεται η αγορά των αντίστοιχων επενδυτικών αγαθών ή/και η λήψη υπηρεσιών και η πληρωμή τους από τον δικαιούχο, ανεξάρτητα εάν η συναλλαγή αυτή πραγματοποιείται με δόσεις ή με εφάπαξ καταβολή.
12. Το σύνολο των ως άνω συναλλαγών πρέπει να αποτυπώνεται στις, κατά περίπτωση και σύμφωνα με την τηρούμενη κατηγορία λογιστικών βιβλίων του δικαιούχου, λογιστικές καταχωρήσεις βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων ν. 4308/2014 (Α' 251).
13. Ο δικαιούχος μπορεί να λαμβάνει και να εκδίδει ηλεκτρονικά τιμολόγια. Ηλεκτρονικό τιμολόγιο είναι οποιοδήποτε τιμολόγιο περιέχει τις πληροφορίες που απαιτούνται από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα ν. 4308/2014 (Α' 251) και το οποίο έχει εκδοθεί και ληφθεί σε ηλεκτρονική μορφή. Για τους σκοπούς πιστοποίησης του οικονομικού αντικείμενου της δαπάνης, τα ηλεκτρονικά τιμολόγια πρέπει σε κάθε περίπτωση να εκτυπώνονται.
14. Για να είναι επιλέξιμες οι δαπάνες της κατηγορίας εξοπλισμού τα επιχορηγούμενα πάγια (υλικά και άυλα) θα καταχωρηθούν στο μητρώο παγίων της επιχείρησης, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα.

15. Εφόσον ζητηθεί, οι δικαιούχοι υποχρεούνται να προσκομίζουν πλήρη στοιχεία της κίνησης των προσωπικών ή εταιρικών λογαριασμών τους, που έχουν χρησιμοποιήσει για τις ανάγκες του επενδυτικού σχεδίου.

Άρθρο 32

Επιτόπιοι δειγματοληπτικοί έλεγχοι και εκ των υστέρων έλεγχοι

1. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ είναι υπεύθυνος για την οργάνωση και τον καθορισμό όλων των διαδικασιών που σχετίζονται με τους επιτόπιους ελέγχους. Η διεξαγωγή των επιτόπιων ελέγχων είναι αρμοδιότητα του ΟΠΕΚΕΠΕ ή του φορέα στον οποίο εκχωρείται η αρμοδιότητα, σύμφωνα με το κεφάλαιο II.2 του ΣΔΕ.

Άρθρο 33

Έκτακτοι έλεγχοι

1. Η ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ ή ο ΟΠΕΚΕΠΕ, εφόσον υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις για την ύπαρξη παραβάσεων εθνικού ή ενωσιακού δικαίου και ειδικά κατόπιν καταγγελιών ή εισαγγελικών παραγγελιών, κατ' εφαρμογή, κατά περίπτωση της διαδικασίας II.1.5 «Διαχείριση Καταγγελιών – αναφορών και υπονοιών απάτης» του Παραρτήματος «IV.2 Οριζόντια Θέματα», προβαίνει στη διενέργεια έκτακτου επιτόπιου ελέγχου και όπου απαιτείται ζητείται από τον ΟΠΕΚΕΠΕ η αναστολή της χρηματοδότησης της πράξης.
2. Επιπλέον, για την ορθότερη και αποτελεσματικότερη εξέταση των καταγγελιών, αλλά και του συνόλου των ελέγχων, η ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ, ο ΟΠΕΚΕΠΕ και οι Φορείς στους οποίους έχουν ανατεθεί καθήκοντα ελέγχου (ΔΑΟ, ΔΑΟΚ) συνεργάζονται με τα εθνικά ελεγκτικά όργανα, όπως το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ) και το Σώμα Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης (ΣΕΔΔ).
3. Ειδικότερα, οποιαδήποτε βάσιμη καταγγελία ή υπόνοια διάπραξης παρατυπίας που προκύπτει μετά από έλεγχο διοικητικό ή επιτόπιο (εικονικές συναλλαγές, υπερτιμολογήσεις, πλαστά τιμολόγια κ.λπ.) και δεν καλύπτεται θεσμικά από τις αρμοδιότητες της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ και του ΟΠΕΚΕΠΕ, αποστέλλεται στις αρμόδιες κατά νόμο υπηρεσίες (ΣΔΟΕ, ΣΕΕΔΔ, Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, Εισαγγελικές Αρχές) που αναλαμβάνουν τον περαιτέρω έλεγχο λόγω αρμοδιότητας.
4. Το σύνολο των απαραίτητων πληροφοριών σχετικών με την εξέταση της καταγγελίας και του πορίσματος του ελέγχου καταχωρίζονται από την αρμόδια αρχή που διενήργησε τον έλεγχο στο ΟΠΣΚΑΠ.

Άρθρο 34

Έλεγχοι εποπτείας

1. Η ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ ή ο ΟΠΕΚΕΠΕ διενεργούν ελέγχους εποπτείας για τον έλεγχο και την παρακολούθηση της εκπλήρωσης των καθηκόντων που εκχωρούνται στους φορείς, όπως αυτά περιγράφονται στις αποφάσεις εκχώρησης.
2. Στους ελέγχους εποπτείας που αφορούν στην ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ συνδράμει η ΕΥΕ ΠΑΑ.

Άρθρο 35

Αναστολή της στήριξης

1. Σύμφωνα με το άρθρο 32 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116, ο ΟΠΕΚΕΠΕ μπορεί να αναστείλει τη στήριξη όταν κατόπιν ελέγχου εντοπίζεται μη συμμόρφωση η οποία έχει ως αποτέλεσμα την επιβολή διοικητικής κύρωσης. Η αναστολή αίρεται από τον οργανισμό πληρωμών μόλις ο

δικαιούχος εκπληρώσει τις ενέργειες συμμόρφωσης έναντι των συστάσεων της αρμόδιας αρχής που διενήργησε τον έλεγχο.

2. Η μέγιστη περίοδος αναστολής δεν υπερβαίνει τους τρεις (3) μήνες.

Άρθρο 36

Υποχρεώσεις δικαιούχων

Ο δικαιούχος αναλαμβάνει τις παρακάτω δεσμεύσεις:

1. Από το έτος αρχικής κατάστασης του επενδυτικού σχεδίου και μέχρι την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου:
 - 1.1. Να μην προβεί σε ενέργειες που έχουν ως αποτέλεσμα η βαθμολογία της πρότασης να υπολείπεται της βαθμολογίας της αίτησης που συγκέντρωσε τη μεγαλύτερη βαθμολογία αλλά δεν καλύφθηκε από τις πιστώσεις της Περιφέρειας. Στην περίπτωση όπου έχει καλυφθεί το σύνολο των αιτήσεων που πληρούσαν τα κριτήρια επιλεξιμότητας, ο δικαιούχος οφείλει να μην προβεί σε ενέργειες που έχουν ως αποτέλεσμα η βαθμολογία να διαμορφωθεί κάτω από τη βάση της βαθμολογίας, όπως αυτή θα καθοριστεί στην πρόσκληση.
 - 1.2. Να διατηρεί την τυπική απόδοση της εκμετάλλευσης όχι μικρότερη από το ελάχιστο όριο της παρ.1.2 του άρθρου 6, εφόσον πρόκειται για φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατά το έτος αρχικής κατάστασης κατέχει εκμετάλλευση. Κατά την ολοκλήρωση του σχεδίου οφείλει η τυπική απόδοση της εκμετάλλευσης να είναι τουλάχιστον ίση με αυτή της αρχικής.
 - 1.3. Να μην απενταχθεί ο νέος γεωργός από το υπομέτρο 6.1 ή την Παρέμβαση Π3-75.1 «Εγκατάσταση Γεωργών Νεαρής Ηλικίας».
 - 1.4. Να διατηρεί τον κύκλο εργασιών σε επίπεδα όχι μικρότερα του ποσού των 60.000 ευρώ, εφόσον είναι συλλογικό σχήμα, με την εξαίρεση των νεοσύστατων συλλογικών σχημάτων.
 - 1.5. ~~Να είναι επαγγελματίας αγρότης και να τηρεί τις υποχρεώσεις του στο σχετικό μητρώο, εφόσον είναι φυσικό πρόσωπο. Εφόσον είναι φυσικό πρόσωπο, να είναι εγγεγραμμένος στο ΜΑΑΕ τουλάχιστον ως κάτοχος γεωργικής εκμετάλλευσης και να τηρεί τις υποχρεώσεις του στο σχετικό μητρώο. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)~~
 - 1.6. Να υποβάλει την πρώτη αίτηση πληρωμής, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην παρ. 6 του άρθρου 26.
 - 1.7. Να ολοκληρώσει το φυσικό αντικείμενο και να υποβάλει το τελικό αίτημα πληρωμής μέχρι τις 15.10.2028.
2. Από το έτος αρχικής κατάστασης του επενδυτικού σχεδίου και μέχρι την ολοκλήρωση των μακροχρονίων υποχρεώσεων:
 - 2.1. Να είναι ενήμερος για:
 - 2.1.1. Τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη χορηγούμενη στήριξη.
 - 2.1.2. Την υποχρέωσή του να παρέχει στοιχεία στο πρόγραμμα RICA, εφόσον του ζητηθούν.
 - 2.2. Να υποβάλει Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης κατ' έτος και να τηρεί τις υποχρεώσεις σε σχέση με το ΟΣΔΕ για όλα τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα, τα οποία κατά την αρχική κατάσταση κατέχουν εκμετάλλευση. Στην περίπτωση που νομικό πρόσωπο αποκτήσει εκμετάλλευση μετά την αρχική κατάσταση, δηλαδή μετά τις 31.8.2024, οφείλει να υποβάλει δήλωση ΟΣΔΕ από το έτος απόκτησής της και τουλάχιστον έως την ολοκλήρωση των μακροχρονίων υποχρεώσεων. (2^η τροποποίηση 203062/25-07-2025)

- 2.3. Να τηρεί τις υποχρεώσεις του στα Μητρώα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, εφόσον είναι συλλογικό σχήμα.
 - 2.4. Να διατηρηθεί ο τόπος μόνιμης κατοικίας του φυσικού προσώπου ή η έδρα του νομικού προσώπου ή του συλλογικού σχήματος σε περιοχή εφαρμογής της δράσης με τους ίδιους όρους ένταξης. Επιπλέον, μέχρι την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου δεν επιτρέπεται η μόνιμη κατοικία του φυσικού προσώπου ή η έδρα του νομικού προσώπου ή του συλλογικού σχήματος να μεταφερθεί σε άλλη Περιφέρεια. Σε περίπτωση αλλαγής του τόπου μόνιμης κατοικίας του φυσικού προσώπου ή της έδρας του νομικού προσώπου, κατά τη διάρκεια υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, ο δικαιούχος υποχρεούται να υποβάλλει τροποποίηση του επενδυτικού σχεδίου, ενώ όταν η αλλαγή γίνεται κατά τη διάρκεια των μακροχρονίων υποχρεώσεων απαιτείται η γνωστοποίηση της αλλαγής αυτής στην οικεία ΔΑΟΚ.
 - 2.5. Να αναρτά πριν από το πρώτο αίτημα πληρωμής, πινακίδα στον χώρο πραγματοποίησης των δαπανών, όπου να επιδεικνύεται η συμβολή της Παρέμβασης, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Οδηγού Επικοινωνίας και Δημοσιότητας του ΣΣ ΚΑΠ ΚΑΠ που βρίσκεται στην ιστοσελίδα του ΣΣ ΚΑΠ. Η πινακίδα πρέπει να παραμένει μέχρι την ολοκλήρωση των μακροχρονίων υποχρεώσεων.
 - 2.6. Να ανταποκριθεί σε τυχόν πρόσκληση κατάρτισης.
 - 2.7. Να διατηρεί σε ξεχωριστό αρχείο, φυσικό ή ηλεκτρονικό, όλα τα παραστατικά που σχετίζονται με την υλοποίηση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου του επενδυτικού σχεδίου, προκειμένου να είναι δυνατή από τα αρμόδια όργανα η επαλήθευση και ο έλεγχος των πληρωμών. Τα παραστατικά να διατηρούνται τουλάχιστον για πέντε (5) έτη από την ολοκλήρωση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου. Ειδικότερα, σε περίπτωση παρατυπιών ή παραλείψεων, τα παραστατικά φυλάσσονται στη διάθεση των αρμοδίων οργάνων τουλάχιστον για τρία (3) έτη μετά από το έτος, κατά το οποίο διαπιστώθηκαν.
 - 2.8. Να διατηρεί τους όρους και τις προϋποθέσεις έγκρισης των δαπανών και να μην προβαίνει στις παρακάτω ενέργειες:
 - 2.8.1. Παύση της παραγωγικής δραστηριότητας ή μετεγκατάστασή της εκτός περιοχής προγράμματος.
 - 2.8.2. Αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος ενός στοιχείου υποδομής, η οποία παρέχει στον δικαιούχο αδικαιολόγητο πλεονέκτημα (π.χ. πώληση, παραχώρηση, μη εύρεση κατά τη διενέργεια ελέγχου δαπάνης η οποία έχει συγχρηματοδοτηθεί).
 - 2.8.3. Ουσιαστική μεταβολή που επηρεάζει τη φύση, τους στόχους ή την εφαρμογή των όρων που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τους αρχικούς στόχους.
 - 2.9. Να καταχωρίζει στα λογιστικά του βιβλία σύμφωνα με τη νομοθεσία, όλες τις πράξεις που σχετίζονται με την υλοποίηση του οικονομικού αντικείμενου του επενδυτικού του σχεδίου και να παρέχει πρόσβαση στα αρμόδια ελεγκτικά όργανα.
 - 2.10. Να αποδέχεται τους ελέγχους που προβλέπονται στο πλαίσιο της παρούσας, να διευκολύνει τα αρμόδια όργανα, να προσκομίζει οποιαδήποτε επιπλέον παραστατικά ζητηθούν και να παρέχει κάθε σχετική πληροφορία με το επενδυτικό του σχέδιο που μπορεί να ζητηθούν από τις Υπηρεσίες του άρθρου 16.
3. Κατά τη διάρκεια των μακροχρονίων υποχρεώσεων:

- 3.1. Το σύνολο των φυσικών και νομικών προσώπων να διατηρούν την τυπική απόδοση σε επίπεδο τουλάχιστον ίσο με την τυπική απόδοση που έχει δηλωθεί στη μελλοντική κατάσταση.
- 3.2. Το σύνολο των συλλογικών σχημάτων να διατηρούν τον κύκλο εργασιών σε επίπεδα όχι μικρότερα του ποσού των 60.000 ευρώ.
- 3.3. Σε περίπτωση παραβίασης των όρων των παρ. 3.1 και 3.2, η ΔΑΟΚ απευθύνει σύσταση. Σε περίπτωση επανάληψης της παραβίασης εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο άρθρο 37.

Άρθρο 37

Επιπτώσεις από την αθέτηση όρων, προϋποθέσεων και υποχρεώσεων

1. Αθέτηση των δεσμεύσεων των υποπαρ. 1.1, 1.2, 1.4, 1.6, 1.7 της παρ. 1 και των υποπαρ., 2.2, 2.3, 2.10 και των περ. 2.8.1 και 2.8.3 της υποπαρ. 2.8 της παρ. 2 του άρθρου 36 οδηγεί σε απένταξη από την Παρέμβαση. Η δημόσια οικονομική ενίσχυση που τυχόν έχει καταβληθεί ανακτάται στο σύνολό της εντόκως ως αχρεωστήτως καταβληθείσα, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις. Στην περίπτωση που η αθέτηση διαπιστωθεί κατά τη διάρκεια των μακροχρονίων υποχρεώσεων, το σύνολο της δημόσιας δαπάνης που έχει καταβληθεί επιστρέφεται εντόκως.
2. Αθέτηση της δέσμευσης της υποπαρ. 1.3 της παρ. 1 του άρθρου 36, οδηγεί σε απώλεια τυχόν επιπλέον έντασης στήριξης, η οποία πλέον διαμορφώνεται, σύμφωνα με το χαρακτηρισμό της περιοχής της έδρας της εκμετάλλευσης. Σε περίπτωση βαθμολόγησης της ιδιότητας του νέου γεωργού υπομέτρου 6.1 ή την Παρέμβαση Π3-75.1 «Εγκατάσταση Γεωργών Νεαρής Ηλικίας», αυτή αφαιρείται. Εφόσον ο δικαιούχος εξακολουθεί να έχει μεγαλύτερη βαθμολογία από αυτή της αίτησης που συγκέντρωσε τη μεγαλύτερη βαθμολογία, αλλά δεν καλύφθηκε από τις πιστώσεις της Περιφέρειας, παραμένει δικαιούχος της Παρέμβασης, διαφορετικά απεντάσσεται.
3. Αθέτηση της δέσμευσης των υποπαρ. 3.1, 3.2 της παρ. 3 του άρθρου 36, ανάλογα με το είδος του δικαιούχου, οδηγεί σε υποχρέωση επιστροφής ποσού ίσου με:
 - 3.1. το γινόμενο του ποσοστού της απόκλισης επί την καταβληθείσα δημόσια δαπάνη για κάθε έτος που η τυπική του απόδοση υπολείπεται της δηλωθείσας τυπικής απόδοσης για την μελλοντική κατάσταση για τα φυσικά και νομικά πρόσωπα. Δεν επιστρέφονται ποσά που, με βάση τα ανωτέρω, δεν υπερβαίνουν το ποσό των 2.000 ευρώ.
 - 3.2. τόσα πέμπτα της συνολικής δημόσιας οικονομικής ενίσχυσης, όσα απαιτούνται για τη συμπλήρωση της πενταετίας, για τα συλλογικά σχήματα.
4. Σε περίπτωση αλλαγής του τόπου μόνιμης κατοικίας του φυσικού προσώπου ή της έδρας του νομικού προσώπου ή συλλογικού σχήματος και εφόσον η αλλαγή αυτή οδηγεί σε μείωση της έντασης ενίσχυσης, ο δικαιούχος υποχρεούται να επιστρέψει, ως αχρεωστήτως καταβληθέντα, τυχόν ποσά που έχει λάβει. Συγκεκριμένα:
 - 4.1. Το ποσό επιστροφής ισούται με το γινόμενο της δημόσιας δαπάνης που έχει καταβληθεί σε προηγούμενα αιτήματα πληρωμής, επί τη διαφορά στην ένταση στήριξης, εφόσον η αλλαγή γίνει κατά τη διάρκεια της υλοποίησης. Η δημόσια δαπάνη αιτημάτων πληρωμής που υποβάλλονται μετά την έγκριση της σχετικής τροποποίησης υπολογίζεται βάσει του νέου τόπου μόνιμης κατοικίας ή έδρας.
 - 4.2. Το ποσό επιστροφής ισούται με το γινόμενο της δημόσιας δαπάνης που έχει καταβληθεί για το επενδυτικό σχέδιο επί τη διαφορά στην ένταση στήριξης, εφόσον η αλλαγή γίνει κατά τη διάρκεια των μακροχρονίων υποχρεώσεων.
5. Αθέτηση της δέσμευσης της περ. 2.8.2 της υποπαρ. 2.8 της παρ. 2 του άρθρου 36 έχει ως ελάχιστη συνέπεια την επιστροφή ποσού ίσο με το διπλάσιο της ενίσχυσης που καταβλήθηκε για την

επένδυση, η οποία έχει αλλάξει το ιδιοκτησιακό καθεστώς, και με ανώτατο όριο επιστροφής το συνολικό ποσό της στήριξης που έχει καταβληθεί στον δικαιούχο. Ωστόσο, στην περίπτωση που από την αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος προκύπτει ότι καθίστανται μη λειτουργικές και άλλες δαπάνες που έχουν συγχρηματοδοτηθεί από το παρόν καθεστώς ενισχύσεων, ο δικαιούχος οφείλει να επιστρέψει τη δημόσια δαπάνη που του έχει καταβληθεί και για εκείνες τις δαπάνες που καθίστανται μη λειτουργικές.

6. Αθέτηση της δέσμευσης της υποπαρ. 2.5 της παρ. 2 του άρθρου 36 έχει ως συνέπεια τη μη εκκαθάριση του αιτήματος πληρωμής, έως ότου αναρτηθεί η πινακίδα, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες προδιαγραφές κατασκευής της. Σε περίπτωση που η παρατυπία διαπιστωθεί κατά τη διάρκεια των μακροχρονίων υποχρεώσεων, η ΔΑΟΚ απευθύνει σύσταση. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης επιστρέφεται ποσοστό 5% της εγκεκριμένης δημόσιας δαπάνης.
7. Αθέτηση της δέσμευσης της υποπαρ. 2.6 της παρ. 2 του άρθρου 36 έχει ως συνέπεια:
 - 7.1. Σε περίπτωση που η κλήση για κατάρτιση γίνει πριν την αποπληρωμή του επενδυτικού σχεδίου και ο δικαιούχος δεν ανταποκριθεί, χωρίς να συντρέχουν λόγοι ανώτερης βίας, μειώνεται η συνολική δημόσια δαπάνη κατά ποσοστό 10%.
 - 7.2. Σε περίπτωση που η κλήση για κατάρτιση γίνει μετά την αποπληρωμή του επενδυτικού σχεδίου και ο δικαιούχος δεν ανταποκριθεί, χωρίς να συντρέχουν λόγοι ανώτερης βίας, επιστρέφει ποσοστό 10% της ενίσχυσης που έχει καταβληθεί ως αχρεωστήτως καταβληθείσα.
8. Αθέτηση της δέσμευσης της υποπαρ. 2.7 της παρ. 2 του άρθρου 36 ως προς τη διατήρηση των παραστατικών σε ξεχωριστό αρχείο οδηγεί σε σύσταση από τη ΔΑΟΚ. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης κατά τον επανέλεγχο επιβάλλεται μείωση κατά την υλοποίηση ή επιστροφή κατά την περίοδο των μακροχρονίων υποχρεώσεων ποσού που αντιστοιχεί σε ποσοστό 2% της υλοποιημένης δημόσιας δαπάνης, εφόσον το ποσό που αντιστοιχεί στο ποσοστό 2% υπερβαίνει το ποσό των 500 ευρώ. Στην περίπτωση μη εύρεσης των παραστατικών κατά την υλοποίηση, επιβάλλεται μείωση ποσού ίσου με ποσοστό 100% της δημόσιας δαπάνης που αντιστοιχεί στο μη ευρεθέν παραστατικό. Στην περίπτωση μη εύρεσης των παραστατικών κατά την περίοδο των μακροχρονίων υποχρεώσεων επιβάλλεται επιστροφή ποσού ίσου με ποσοστό 30% της δημόσιας δαπάνης που αντιστοιχεί στο μη ευρεθέν παραστατικό εφόσον το ποσοστό 30% υπερβαίνει το ποσό των 500 ευρώ.
9. Αθέτηση της δέσμευσης της υποπαρ. 2.9 της παρ. 2 του άρθρου 36 ως προς την τήρηση των λογιστικών βιβλίων οδηγεί σε σύσταση από τη ΔΑΟΚ προκειμένου να συμμορφωθεί εντός τριμήνου. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης κατά τον επανέλεγχο, επιβάλλεται κύρωση ίση με ποσοστό 2% της εγκεκριμένης δημόσιας δαπάνης, εφόσον το ποσό που αντιστοιχεί στο ποσοστό 2% υπερβαίνει το ποσό των 500 ευρώ.
10. Σε περίπτωση μη ανταπόκρισης σε κλήση για παροχή στοιχείων στο πρόγραμμα RICA, η δημόσια δαπάνη μειώνεται κατά ποσοστό 2% κατά τη διάρκεια της υλοποίησης ή επιστρέφεται το ποσό που αντιστοιχεί στο ποσοστό 2% αυτής ως αχρεωστήτως καταβληθείσα στην περίπτωση που η άρνηση της συνεργασίας συμβεί κατά τη διάρκεια των μακροχρονίων υποχρεώσεων.

Άρθρο 38

Ανωτέρα βία και εξαιρετικές περιστάσεις

1. Λόγοι ανωτέρας βίας συντρέχουν όταν η ανθρώπινη σκέψη και πρόνοια δεν μπορεί να προβλέψει και να προλάβει το επιζήμιο γεγονός. Ως ανωτέρα βία και εξαιρετικές περιστάσεις μπορούν να αναγνωρίζονται οι ακόλουθες, ιδίως, περιπτώσεις:

- 1.1. Θάνατος του δικαιούχου.
- 1.2. Μακροχρόνια ανικανότητα του δικαιούχου προς εργασία.
- 1.3. Απαλλοτρίωση του συνόλου ή σημαντικού τμήματος της εκμετάλλευσης, εφόσον δεν ήταν προβλέψιμη κατά την ημέρα υποβολής της αίτησης.
- 1.4. Σοβαρή φυσική καταστροφή ή σοβαρό καιρικό φαινόμενο που προκαλεί σημαντική ζημιά στην εκμετάλλευση.
- 1.5. Καταστροφή, λόγω ατυχήματος, των κτιρίων της εκμετάλλευσης που προορίζονταν για την παραγωγή προϊόντων.
- 1.6. Επιζωοτία ή νόσος των φυτών, που πλήττει αντιστοίχως ένα μέρος ή το σύνολο των ζώων ή των καλλιεργειών του δικαιούχου.
2. Η συνδρομή λόγων ανωτέρας βίας και εξαιρετικής περίπτωσης αναγνωρίζεται κατά περίπτωση, βάσει αποδεικτικών στοιχείων και κατ' εφαρμογή της αρχή της ανωτέρας βίας, στο πλαίσιο του γεωργικού δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της νομολογίας του Δικαστηρίου.
3. Εφόσον ο δικαιούχος δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις δεσμεύσεις – υποχρεώσεις του στο πλαίσιο της παρούσας λόγω της παρ. 1, εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από την ημέρα που είναι σε θέση να το πράξει, προβαίνει σε υποβολή σχετικού αιτήματος στην οικεία ΔΑΟΚ της Περιφέρειας μαζί με τα αποδεικτικά στοιχεία που ορίζονται κατά περίπτωση από τον εν λόγω φορέα.
4. Με απόφαση του Περιφερειάρχη, μετά από εισήγηση της ΔΑΟΚ και αποδοχή της από τη ΔΑΟ της Περιφέρειας, αναγνωρίζονται οι περιπτώσεις ανωτέρας βίας ή οι εξαιρετικές περιστάσεις.
5. Κατά την περίοδο της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας όπως, ο θάνατος του δικαιούχου, η πλήρης δικαιοπρακτική ανικανότητα του δικαιούχου (άρθρο 128 του Αστικού Κώδικα), η περιορισμένη δικαιοπρακτική ικανότητα του δικαιούχου (άρθρο 129 του Αστικού Κώδικα) ή η ανικανότητα του δικαιούχου προς εργασία λόγω ποσοστού αναπηρίας από 67% και άνω, επιτρέπεται η μεταβίβαση όλων των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων που απορρέουν από την ένταξη του δικαιούχου στην παρούσα Παρέμβαση για την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου σε νέο δικαιούχο (διάδοχο), υπό τους εξής όρους: α) ο διάδοχος έχει πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, β) υποβάλει Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης εντός της αμέσως επόμενης προθεσμίας υποβολής, γ) εγγράφεται στο ΜΑΑΕ ως νεοεισερχόμενος ή ως επαγγελματίας γεωργός, δ) δεν εκτίει ποινή φυλάκισης, ε) πληροί της προϋποθέσεις της περ. 1.1.4 της παρ. 1 του άρθρου 5 και αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ένταξη στην παρούσα.
6. Ως διάδοχος δύναται να οριστεί μόνο ένα πρόσωπο, φυσικό ή νομικό. Σε αυτές τις περιπτώσεις η προθεσμία της παρ. 6 του άρθρου 26 παρατείνεται κατά έξι (6) μήνες, εφόσον η παράταση δεν προσκρούει στην προθεσμία λήξης επιλεξιμότητας δαπανών του ΣΣ ΚΑΠ.
7. Για τον ορισμό διαδόχου υποβάλλεται αίτημα τροποποίησης. Το αίτημα υποβάλλεται σε περίπτωση:
 - α) θανάτου του δικαιούχου από τον κληρονόμο της εκμετάλλευσης του δικαιούχου. Στις περιπτώσεις που υπάρχουν περισσότεροι του ενός κληρονόμοι, υποβάλλεται υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 του ν. 1599/1986 (Α' 75) περί συναίνεσης των λοιπών κληρονόμων,
 - β) δικαιοπρακτικής ανικανότητας του δικαιούχου από τον δικαστικό συμπαραστάτη του δικαιούχου και
 - γ) αναπηρίας του δικαιούχου σε ποσοστό από 67% και άνω, από τον ίδιο τον δικαιούχο.Με το αίτημα τροποποίησης, συνυποβάλλονται:
 - 7.1. Για τις περιπτώσεις α, β και γ, αντίστοιχα:

- α) Ληξιαρχική πράξη θανάτου του δικαιούχου και πιστοποιητικό εγγυτέρων συγγενών, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται ο διάδοχος.
- β) Απόφαση διορισμού του δικαστικού συμπαραστάτη.
- γ) Υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 του ν. 1599/1986 (Α' 75) του δικαιούχου συνοδευόμενη από πιστοποιητικό Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ).
- 7.2. Υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 του ν. 1599/1986 (Α' 75) του υποψηφίου διαδόχου, θεωρημένη για το γνήσιο της υπογραφής, στην οποία δηλώνεται χωρίς επιφυλάξεις ότι, α) αναλαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την έννομη σχέση μεταξύ του αρχικού δικαιούχου και της αρμόδιας αρχής ως προς την Παρέμβαση και β) καθίσταται υπόλογος στην περίπτωση αναζήτησης ποσών ως αχρεωστήτως καταβληθέντων.
- 7.3. Η τελευταία Ενιαία Αίτηση Ενίσχυσης του διαδόχου, καθώς και όλα τα απαραίτητα κατά περίπτωση δικαιολογητικά για την τεκμηρίωση της επιλεξιμότητας του διαδόχου, σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 6.
8. Για τις περιπτώσεις που υλοποιούνται ή έχουν υλοποιηθεί εγκεκριμένες δαπάνες σε αγροτεμάχια, τα οποία κατέχονταν νόμιμα από τον παλιό δικαιούχο, ο διάδοχος πρέπει να καταστεί νόμιμος κάτοχος αυτών, το αργότερο μέχρι την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου.
9. Υλοποιημένες δαπάνες οι οποίες τεκμηριώνονται με παραστατικά που έχουν εκδοθεί στο όνομα του παλαιού δικαιούχου είναι επιλέξιμες και δύναται να περιληφθούν σε αιτήματα πληρωμής, τα οποία υποβάλλονται από το διάδοχο, μετά από την τροποποίηση της απόφασης ένταξης πράξης.
10. Οι συμβάσεις, οι οποίες δεν έχουν εκτελεστεί (εργολαβικά, κ.λπ.) πρέπει να περιέλθουν στο όνομα του διαδόχου δικαιούχου. Αντίστοιχα, οι άδειες εργασιών που δεν έχουν ολοκληρωθεί πρέπει να επανεκδοθούν στο όνομα του διαδόχου δικαιούχου. Οι άδειες (π.χ. άδεια λειτουργίας) και τα λοιπά δικαιολογητικά (π.χ. μισθωτήρια), με τα οποία τεκμηριώνεται η νόμιμη λειτουργία της εκμετάλλευσης πρέπει να επανεκδοθούν στο όνομα του διαδόχου.

Άρθρο 39

Επιβολή κυρώσεων

1. Στην περίπτωση που από τη διενέργεια ελέγχων προκύπτουν παρατυπίες που επισύρουν την επιβολή κυρώσεων, το όργανο που διενήργησε τον έλεγχο προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες για την έκδοση απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης και ενημερώνει το ΟΠΣΚΑΠ προκειμένου να ανακτηθούν τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά.
2. Τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά δημόσιας οικονομικής ενίσχυσης ανακτώνται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Άρθρο 40

Τελικές διατάξεις

1. Τα Παραρτήματα 1-8 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της παρούσας.
2. Η παρούσα να αναρτηθεί στο πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ, στην ιστοσελίδα του ΣΣ ΚΑΠ, του ΥΠΑΑΤ και στις σχετικές ιστοσελίδες των Περιφερειών.
3. Η παρούσα ισχύει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
4. Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΑΡΑΣ

Παράρτημα 1
Δικαιολογητικά πιστοποίησης επενδυτικών δαπανών, καταβολής στήριξης και ολοκλήρωσης επενδυτικού σχεδίου

Ενότητα Α. Αίτηση Προκαταβολής - Φάκελος αίτησης και Δικαιολογητικά

Οι δικαιούχοι της Παρέμβασης, έχουν δικαίωμα να υποβάλλουν ηλεκτρονικά αίτηση προκαταβολής σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 26. Το αίτημα προκαταβολής πρέπει να περιέχει τα ακόλουθα:

1. **Αίτηση προκαταβολής**, συμπληρωμένη όπως εκτυπώνεται μετά την ηλεκτρονική της υποβολή στο ΟΠΣΚΕ, υπογεγραμμένη από τον υποψήφιο ή το νόμιμο εκπρόσωπο του νομικού προσώπου ή του συλλογικού σχήματος, ο οποίος ορίστηκε για τους σκοπούς του προγράμματος και από τον συντάκτη του αιτήματος πληρωμής. Η αίτηση επέχει θέση υπεύθυνης δήλωσης του άρθρου 8 του ν. 1599/1986 (Α' 75). Συνεπώς, πρέπει να εμφανίζει ταυτότητα περιεχομένου με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά.
2. **Πρωτότυπη εγγυητική επιστολή** η οποία είναι συμπληρωμένη σύμφωνα με υπόδειγμα εγκυκλίου του ΟΠΕΚΕΠΕ και έχει εκδοθεί α) από χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, μέλος του συστήματος πληρωμών ΔΙΑΣ, που έχει από το νόμο το δικαίωμα έκδοσης εγγυητικών επιστολών, β) προς τον ΟΠΕΚΕΠΕ, γ) με διάρκεια αορίστου χρόνου και δ) για ποσό ίσο με το 100% του ποσού της αιτούμενης προκαταβολής.
3. **Στοιχεία τραπεζικού λογαριασμού πίστωσης** της προκαταβολής, τα οποία υποβάλλονται με βεβαίωση της τράπεζας για το άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού για τους σκοπούς της προκαταβολής στην οποία εμφανίζονται με ευκρίνεια ο αριθμός του λογαριασμού σε μορφή IBAN και τα στοιχεία του δικαιούχου του λογαριασμού. Σημειώνεται πως για την αίτηση προκαταβολής ο δικαιούχος πρέπει να ανοίξει τραπεζικό λογαριασμό ο οποίος θα χρησιμοποιείται αποκλειστικά για τη διαχείριση της προκαταβολής και για την εξόφληση δαπανών για την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου. Ο δικαιούχος αναλαμβάνει την υποχρέωση με την αίτηση πληρωμής με την οποία αιτείται την πλήρη εκκαθάριση της προκαταβολής να καταβάλει τους τόκους που θα δημιουργηθούν από τη διαχείριση της προκαταβολής με κατάθεση στον τραπεζικό λογαριασμό υπέρ ΕΛΕΓΕΠ που τηρεί ο ΟΠΕΚΕΠΕ προκειμένου να αποδεσμευτεί η εγγυητική επιστολή. Ο λογαριασμός πίστωσης της προκαταβολής δύναται να είναι άτοκος.
4. Ενιαίο πιστοποιητικό δικαστικής φερεγγυότητας σε ισχύ.
5. Κατόπιν ενημέρωσης από την αρμόδια ΔΑΟΠ, ο δικαιούχος οφείλει να προσκομίσει φορολογική και ασφαλιστική ενημερότητα σύμφωνα με το άρθρο 63 του ν. 4712/2020 (Α' 146).

Ενότητα Β. Αίτηση Πληρωμής και Δικαιολογητικά

Οι δικαιούχοι της Παρέμβασης, για την καταβολή της αναλογούσας δημόσιας οικονομικής στήριξης του επενδυτικού σχεδίου υποβάλουν ηλεκτρονικά αίτηση πληρωμής. Η αίτηση πληρωμής δημιουργείται και υποβάλλεται, με ευθύνη του συντονιστή της παρ. 3 του άρθρου 18, της παρούσας, στο ΟΠΣΚΕ λαμβάνοντας μοναδικό κωδικό έργου. Πρέπει να εμφανίζει ταυτότητα περιεχομένου με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και τα στοιχεία της πρέπει να μπορούν να επαληθευτούν σε περίπτωση διασταυρωτικών ελέγχων. Τα απαιτούμενα δικαιολογητικά που πρέπει να αναρτηθούν ηλεκτρονικά είναι τα ακόλουθα:

1. Υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 του ν. 1599/1986 (Α' 75), θεωρημένη για το γνήσιο της υπογραφής, στην οποία ο δικαιούχος ή ο νόμιμος εκπρόσωπος που έχει οριστεί για τους σκοπούς του προγράμματος, εφόσον πρόκειται για νομικό πρόσωπο ή συλλογικό σχήμα, δηλώνει ότι, α) αιτείται την καταβολή του ποσού που αναφέρεται στο αίτημα πληρωμής, β) τα στοιχεία που αναφέρονται σε αυτό είναι αληθή και γ) όλα τα αναρτημένα δικαιολογητικά και αρχεία που περιλαμβάνονται στον ηλεκτρονικό φάκελο του αιτήματος είναι πλήρη, ακριβή, αληθή, βρίσκονται στο αρχείο της εκμετάλλευσης και μπορούν να προσκομισθούν όποτε αυτά ζητηθούν.
2. Γενικά νομιμοποιητικά δικαιολογητικά δικαιούχου.
 - 2.1. Στοιχεία δηλούμενου λογαριασμού πίστωσης της πληρωμής, τα οποία υποβάλλονται με φωτοαντίγραφο της πρώτης σελίδας του τραπεζικού βιβλιαρίου ή σχετική βεβαίωση της τράπεζας ή αντίγραφο της πρώτης σελίδας κίνησης λογαριασμού (extrait) ή σχετική εκτύπωση μέσω του web-banking της τράπεζας, όπου εμφανίζονται με ευκρίνεια ο αριθμός του λογαριασμού σε μορφή IBAN και τα στοιχεία του δικαιούχου του λογαριασμού.
 - 2.2. Για τα φυσικά πρόσωπα, βεβαίωση μόνιμης κατοικίας η οποία εκδίδεται ηλεκτρονικά μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης ή βεβαίωση Δημάρχου για το μόνιμο της κατοικίας με αριθμό πρωτοκόλλου και ημερομηνία έκδοσης όχι προγενέστερη του ενός εξαμήνου.
 - 2.3. Βεβαίωση εγγραφής στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων (ΜΑΑΕ) ως επαγγελματία αγρότη (όχι νεοεισερχόμενου) για τους δικαιούχους φυσικά πρόσωπα, η οποία να έχει εκδοθεί το ίδιο ημερολογιακό έτος με εκείνο της υποβολής της αίτησης πληρωμής.
 - 2.4. Βεβαίωση μεταβολών του καταστατικού στο ΓΕΜΗ για τα νομικά πρόσωπα ή από το μητρώο εγγραφής των συλλογικών σχημάτων.
 - 2.5. Αντίγραφο του τελευταίου ισχύοντος καταστατικού, εφόσον έχει τροποποιηθεί σε σχέση με αυτό που προσκομίστηκε με την αίτηση στήριξης, (απαιτείται για τα νομικά πρόσωπα του εμπορικού δικαίου και για τα συλλογικά σχήματα).
 - 2.6. Το τελευταίο υποβεβλημένο Ε3 του δικαιούχου.
3. Δικαιολογητικά φερεγγυότητας δικαιούχου.
 - 3.1. Ενιαίο πιστοποιητικό δικαστικής φερεγγυότητας σε ισχύ, για τα νομικά πρόσωπα και τα συλλογικά σχήματα.
 - 3.2. Κατόπιν ενημέρωσης από την αρμόδια ΔΑΟΚ, ο δικαιούχος οφείλει να προσκομίσει φορολογική και ασφαλιστική ενημερότητα σύμφωνα με το άρθρο 63 του ν. 4712/2020 (Α' 146).
4. Δικαιολογητικά πιστοποίησης του φυσικού αντικειμένου.
 - 4.1. Γεωργικές κτιριακές κατασκευές και εγκαταστάσεις.
 - 4.1.1. **Εγκεκριμένη άδεια δόμησης (οικοδομική άδεια)**, συνοδευόμενη από τα εγκεκριμένα αρχιτεκτονικά σχέδια (τοπογραφικό διάγραμμα, διάγραμμα κάλυψης, κατόψεις, τομές,

όψεις). Στην περίπτωση που για κάποια κατασκευή δεν προβλέπεται η έκδοση άδειας δόμησης, προσκομίζεται άδεια εργασιών μικρής κλίμακας σύμφωνα με το άρθρο 29 του ν. 4495/2017 (Α' 167) «Έλεγχος και προστασία του Δομημένου Περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις» ή έγγραφη γνωστοποίηση στις ΥΔΟΜ ή βεβαίωση απαλλαγής από τις ΥΔΟΜ, σύμφωνα με το άρθρο 48 του ν. 4178/2013 (Α' 174) «Αντιμετώπιση της αυθαίρετης δόμησης, περιβαλλοντικό ισοζύγιο και άλλες διατάξεις». Εφόσον η αίτηση πληρωμής αφορά σε μέρος των οικοδομικών εργασιών, τότε προσκομίζεται η άδεια δόμησης χωρίς θεώρηση από την Υπηρεσία Δόμησης, συνοδευόμενη από πλήρη σειρά θεωρημένων αρχιτεκτονικών σχεδίων. Στην περίπτωση αυτή, η θεωρημένη άδεια δόμησης, προσκομίζεται με την αίτηση πληρωμής η οποία συμπεριλαμβάνει τις εργασίες ολοκλήρωσης της κατασκευής, χωρίς να απαιτείται εκ νέου η προσκόμιση των αρχιτεκτονικών σχεδίων εκτός εάν έχουν τροποποιηθεί. Η άδεια δόμησης πρέπει να εκδίδεται στο όνομα του δικαιούχου.

4.1.2. Στην περίπτωση διαφοροποίησης του κατασκευασθέντος κτιρίου από το **εγκεκριμένο**, προσκομίζεται θεωρημένος συγκριτικός πίνακας λειτουργικότητας και προδιαγραφών σύμφωνα με τον οποίο οι εγκαταστάσεις τηρούν τις κατά περίπτωση προδιαγραφές των Παραρτημάτων 3 και 4. Στην περίπτωση εγκαταστάσεων για τις οποίες στα Παραρτήματα 3 και 4 δεν προβλέπονται προδιαγραφές, προσκομίζεται θεωρημένος συγκριτικός πίνακας λειτουργικότητας και δυναμικότητας όπου θα αναφέρεται ότι οι εγκαταστάσεις είναι λειτουργικές και προσαρμόζονται στη δυναμικότητα της εκμετάλλευσης. Οι ανωτέρω πίνακες θεωρούνται από το αρμόδιο τμήμα για την έκδοση αδειών λειτουργίας με βάση τα αρχιτεκτονικά σχέδια που υποβάλλονται στην Υπηρεσία Δόμησης.

4.1.3. **Αναλυτική επιμέτρηση** υπογεγραμμένη και σφραγισμένη από τον επιβλέποντα μηχανικό στην οποία καταγράφονται όλα τα ποσοτικά στοιχεία των εργασιών που έχουν ήδη εκτελεστεί για κάθε διακριτό τμήμα των εγκαταστάσεων και αφορούν στο εγκεκριμένο φυσικό αντικείμενο του έργου. Δεν καταγράφονται εργασίες οι οποίες δεν έχουν εκτελεστεί, ακόμα και στην περίπτωση που αυτές έχουν προτιμολογηθεί.

4.2. Θερμοκήπια, προσπελάσιμα στέγαστρα, δικτυοκήπια και θάλαμοι καλλιέργειας μανιταριών.

4.2.1. Ο δικαιούχος τεκμηριώνει ότι για τα θερμοκήπια, τα προσπελάσιμα στέγαστρα, τα δικτυοκήπια και τους θαλάμους καλλιέργειας μανιταριών πληρούνται οι εθνικές προδιαγραφές του παραρτήματος 4.

4.2.2. **Αναλυτική επιμέτρηση** υπογεγραμμένη και σφραγισμένη από τον κατασκευαστή στην οποία καταγράφονται όλα τα ποσοτικά στοιχεία των εργασιών που έχουν ήδη εκτελεστεί και αφορούν στο εγκεκριμένο φυσικό αντικείμενο του έργου. Δεν καταγράφονται εργασίες οι οποίες δεν έχουν εκτελεστεί, ακόμα και στην περίπτωση που αυτές έχουν προ-τιμολογηθεί.

4.3. Περιφράξεις.

4.3.1. **Εγκεκριμένη οικοδομική άδεια** για την περίφραξη ή άδεια εργασιών μικρής κλίμακας σύμφωνα με το άρθρο 29 του ν. 4495/2017 (ΦΕΚ 167 Α') «Έλεγχος και προστασία του Δομημένου Περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις», όπως ισχύει κάθε φορά, ή έγγραφη γνωστοποίηση στις ΥΔΟΜ ή βεβαίωση απαλλαγής από τις ΥΔΟΜ σύμφωνα με το άρθρο 48 του ν. 4178/2013 (Α' 174) «Αντιμετώπιση της αυθαίρετης δόμησης, περιβαλλοντικό ισοζύγιο και άλλες διατάξεις», όπως ισχύει κάθε φορά, είτε πρόκειται για περιφράξεις

αγροτεμαχίων επί των οποίων προβλέπεται η ανέγερση κτισμάτων/ κατασκευών είτε πρόκειται για περιφράξεις ΑΠΕ.

4.3.2. **Τοπογραφικό διάγραμμα** του αγροτεμαχίου με επισήμανση των πλευρών που έχουν περιφραχθεί, εφόσον η δαπάνη που υλοποιήθηκε διαφοροποιείται από την εγκεκριμένη.

4.4. Αγορά γης

4.4.1. Αντίγραφο του συμβολαίου αγοραπωλησίας των αγροτεμαχίων.

4.4.2. Μεταγραφή συμβολαιογραφικής πράξης του ακινήτου στα οικεία βιβλία, υπέρ του δικαιούχου κατά πλήρη νομή και κατοχή.

~~4.4.3. Στην περίπτωση όπου ο χαρακτήρας του «όμορου», βάσει των υποπαρ. 2.1 και 2.2 του άρθρου 8 δεν προκύπτει από το συμβόλαιο ιδιοκτησίας του ήδη ιδιόκτητου και το συμβόλαιο αγοραπωλησίας του επιλέξιμου αγροτεμαχίου, προσκομίζονται τα τοπογραφικά διαγράμματα. (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)~~

4.4.4. Βεβαίωση χρήσης γης του οικοπέδου από την οποία να προκύπτει η δυνατότητα αγροτικής χρήσης.

4.5. Μηχανήματα και λοιπός εξοπλισμός (περιλαμβάνεται και ο εξοπλισμός που ενσωματώνεται σε κτίρια και κατασκευές).

4.5.1. **Δελτίο αποστολής** προς τον δικαιούχο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο διακίνησης ή/και βεβαίωση του πωλητή με τα πλήρη στοιχεία του εξοπλισμού: είδος - τύπο - δυναμικότητα (εφόσον αυτή αναφέρεται στην ατομική απόφαση έγκρισης) - σειριακός αριθμός (εφόσον υπάρχει) και ότι είναι καινούριο και απαλλαγμένο βαρών. Στην περίπτωση που προσκομίζεται βεβαίωση του πωλητή για τα στοιχεία αυτά, εκτός των ανωτέρω στοιχείων θα αναφέρεται και ο αριθμός του παραστατικού δαπάνης (τιμολόγιο). Στις περιπτώσεις που ένα μηχάνημα αποτελείται από περισσότερα τμήματα τα οποία έχουν ξεχωριστούς αριθμούς σειράς, τότε αναγράφονται οι αριθμοί σειράς των βασικών τμημάτων του μηχανήματος. Στις περιπτώσεις που το επενδυτικό αγαθό πωλείται ως σετ οι αριθμοί σειράς των διακριτών μερών αναγράφονται στο έγγραφο διακίνησης ή/και βεβαίωση του πωλητή όπου υπάρχει η αναλυτική περιγραφή ανά κωδικό.

4.5.2. **Δήλωση Συμμόρφωσης ΕΚ** του κατασκευαστή (CE) για κάθε επενδυτικό αγαθό της κατηγορίας αξίας άνω των 500 ευρώ, η οποία συντάσσεται σύμφωνα με το Παράρτημα II, μέρος 1, τμήμα Α του π.δ. 57/2010 (Α' 97) όπως ισχύει και στην οποία δηλώνεται ρητά ότι το μηχάνημα ανταποκρίνεται στις σχετικές διατάξεις της οδηγίας 2006/42/ΕΚ

4.5.3. **Πιστοποιητικό επιθεώρησης** και αυτοκόλλητο σήμα καταλληλότητας με τα οποία πρέπει να είναι εφοδιασμένα τα ψεκαστικά μηχανήματα με ευθύνη του πωλητή. Εναλλακτικά γίνεται δεκτή η πιστοποίηση του τύπου του ψεκαστικού μηχανήματος κατά ISO 16119 από αρμόδιο πιστοποιημένο φορέα, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. Ε8/1831/39763/21-04-2015 (Β' 671) απόφαση, όπως ισχύει. Στην εναλλακτική αυτή περίπτωση, κάθε ψεκαστικό πρέπει να συνοδεύεται από Βεβαίωση Συμμόρφωσης του κατασκευαστή του, σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παραρτήματος VIII της παραπάνω απόφασης.

4.5.4. **Άδεια χρήσης λογισμικού** στο όνομα του δικαιούχου καθώς και οι σχετικές βεβαιώσεις του οίκου κατασκευής ή του προμηθευτή υποβάλλονται για το λογισμικό διαχείρισης της εκμετάλλευσης ή των δραστηριοτήτων του συλλογικού σχήματος και το λειτουργικό σύστημα το οποίο μπορεί να **παραδίδεται** στον δικαιούχο εγκατεστημένο στον

υπολογιστή του ή/και σε μορφή ψηφιακών αποθηκευτικών μέσων ή/και ως δικαίωμα πρόσβασης και αντιγραφής / χρήσης μέσω διαδικτύου, και για το οποίο ο δικαιούχος πρέπει να είναι νόμιμος κάτοχος ή αδειοδοτημένος χρήστης.

4.6. Ελκυστήρες.

4.6.1. **Άδεια κυκλοφορίας** του ελκυστήρα στο όνομα του δικαιούχου. Εφόσον η υποδύναμη του κινητήρα του ελκυστήρα που αναγράφεται στην άδεια κυκλοφορίας δεν είναι η κανονική (μέγιστη καθαρή ισχύς σε standard λειτουργία) υποδύναμη λειτουργίας του, αλλά αντί αυτής αναγράφεται η boosted υποδύναμη, τότε πρέπει να προσκομίζεται επιπλέον, βεβαίωση του κατασκευαστή του ελκυστήρα όπου να αναφέρεται η κανονική (μέγιστη καθαρή ισχύς σε standard λειτουργία) υποδύναμη λειτουργίας του, συνοδευόμενη από το αντίστοιχο τεχνικό φυλλάδιο (prospectus).

4.6.2. **Δελτίο αποστολής** προς τον δικαιούχο ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου διακίνησης ή/και βεβαίωση του πωλητή με τα πλήρη στοιχεία του ελκυστήρα: είδος - τύπο - υποδύναμη - αριθμός πλαισίου - αριθμός κινητήρα και ότι είναι καινούριο και απαλλαγμένο βαρών. Στην περίπτωση που προσκομίζεται βεβαίωση του πωλητή για τα στοιχεία αυτά, εκτός των ανωτέρω στοιχείων θα αναφέρεται και ο αριθμός του παραστατικού δαπάνης (τιμολόγιο).

4.6.3. **Δελτίο ταξινόμησης** του ελκυστήρα. Το δελτίο ταξινόμησης του ελκυστήρα πρέπει να έχει εκδοθεί το πολύ 36 μήνες πριν από την έκδοση της άδειας κυκλοφορίας του. Το περιθώριο αυτό, δηλαδή από την ημερομηνία ταξινόμησης έως την ημερομηνία έκδοσης της άδειας, υπολογίζεται ημερολογιακά (π.χ. 3.3.2023 έως 2.3.2026).

4.7. Ρυμουλκούμενα οχήματα και μηχανήματα.

4.7.1. **Δελτίο Αποστολής** προς τον δικαιούχο ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου διακίνησης ή/και βεβαίωση του πωλητή με τα πλήρη στοιχεία του οχήματος/μηχανήματος: είδος - τύπο - δυναμικότητα (εφόσον αυτή αναφέρεται στην ατομική απόφαση έγκρισης) - σειριακός αριθμός (εφόσον υπάρχει) και ότι είναι καινούριο και απαλλαγμένο βαρών. Στην περίπτωση που προσκομίζεται βεβαίωση του πωλητή για τα στοιχεία αυτά, εκτός των ανωτέρω στοιχείων θα αναφέρεται και ο αριθμός του παραστατικού δαπάνης (τιμολόγιο).

4.7.2. **Δήλωση Συμμόρφωσης ΕΚ** του κατασκευαστή (CE), η οποία συντάσσεται σύμφωνα με το Παράρτημα II, μέρος 1, τμήμα Α του π.δ. 57/2010 (Α' 97) όπως ισχύει και στην οποία δηλώνεται ρητά ότι το μηχάνημα ανταποκρίνεται στις σχετικές διατάξεις της οδηγίας 2006/42/ΕΚ και, εφόσον συντρέχει λόγος, παρεμφερή αναφορά στην οποία θα δηλώνεται η συμμόρφωση προς άλλες οδηγίες ή/και συναφείς διατάξεις τις οποίες πληροί το μηχάνημα.

4.7.3. **Βεβαίωση του κατασκευαστή** ή του προμηθευτή του ρυμουλκούμενου, ή μηχανολόγου μηχανικού περί συμμόρφωσης αυτού με τις βασικές διατάξεις του Κ.Ο.Κ. που διέπουν όλα τα ρυμουλκούμενα που κυκλοφορούν στο οδικό δίκτυο (φωτισμός, ανακλαστήρες, πέδηση, διαστάσεις και βάρη) και με το π.δ. 238/1994 (Α' 135) σχετικά με τον καθορισμό των μεγίστων ορίων διαστάσεων και βαρών των αγροτικών μηχανημάτων και των υπ' αυτών ρυμουλκούμενων οχημάτων.

4.8. Αγορά, μεταφορά και εγκατάσταση πολυετών φυτειών.

4.8.1. **Συνοδευτικό μεταφοράς**, κατά την πώληση του πολλαπλασιαστικού υλικού από τον πωλητή προς το δικαιούχο. Ο εκδότης του πρέπει να είναι ο πωλητής του

- πολλαπλασιαστικού υλικού και όχι τρίτος (π.χ. φυτώριο παραγωγής) ο οποίος διαθέτει το φυτωριακό υλικό στον πωλητή.
- 4.8.2. **Φυτοϋγειονομικό διαβατήριο** για τα διακινούμενα, εντός της χώρας και την ΕΕ, φυτά, φυτικά προϊόντα και λοιπά αντικείμενα τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα V, Μέρος Α, του π.δ. 365/2002 (Α' 307).
- 4.8.3. **Άδειες φύτευσης**, για όσες παραγωγικές δραστηριότητες αυτές απαιτούνται.
- 4.8.4. **Πιστοποιητικό φυτοϋγείας** για τα εισαγόμενα από τρίτες χώρες φυτά, φυτικά προϊόντα και λοιπά αντικείμενα τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα V, Μέρος Β, του π.δ. 365/2002 (Α' 307).
- 4.8.5. **Κάθε επιπλέον δικαιολογητικό** που μπορεί να ορίζεται από την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2016/2031 και τροποποιεί τα παραπάνω οριζόμενα στις περ. 4.8.1 και 4.8.2. του παρόντος άρθρου.
- 4.9. Αυτοκίνητο με ψυκτικό θάλαμο για την εξυπηρέτηση εκμετάλλευσης παραγωγής ανθέων.
- 4.9.1. **Άδεια κυκλοφορίας** του Φ.Ι.Χ. αυτοκινήτου στο όνομα του δικαιούχου.
- 4.9.2. **Δελτίο Αποστολής** προς τον δικαιούχο ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου διακίνησης ή/και βεβαίωση του πωλητή με τα πλήρη στοιχεία του οχήματος: είδος - τύπο - υποδύναμη - δυναμικότητα (εφόσον αυτή αναφέρεται στην ατομική απόφαση έγκρισης) - αριθμός πλαισίου - αριθμός κινητήρα και ότι είναι καινούριο και απαλλαγμένο βαρών. Στην περίπτωση που προσκομίζεται βεβαίωση του πωλητή για τα στοιχεία αυτά, εκτός των ανωτέρω στοιχείων θα αναφέρεται και ο αριθμός του παραστατικού δαπάνης (τιμολόγιο).
- 4.9.3. **Δελτίο ταξινόμησης** του Φ.Ι.Χ. αυτοκινήτου. Το δελτίο ταξινόμησης του οχήματος πρέπει να έχει εκδοθεί το πολύ 36 μήνες πριν από την έκδοση της άδειας κυκλοφορίας του. Το περιθώριο αυτό, δηλαδή από την ημερομηνία ταξινόμησης έως την ημερομηνία έκδοσης της άδειας, υπολογίζεται ημερολογιακά (π.χ. 3.3.2023 έως 2.3.2026).
- 4.10. Δαπάνες που συμβάλλουν στη χρήση ΑΠΕ.
- 4.10.1. **Υπογεγραμμένη** σύμβαση για αυτοπαραγωγή με ταυτοχρονισμένο συμψηφισμό (net billing) ή/και εικονικό ταυτοχρονισμένο συμψηφισμό (virtual net billing).
- 4.10.2. **Ιδιωτικό συμφωνητικό** που έχει συναφθεί με την εταιρεία που έχει αναλάβει την προμήθεια ή/και εγκατάσταση του συστήματος, κατατεθειμένο σύμφωνα με τις ισχύουσες φορολογικές διατάξεις. Στο ιδιωτικό συμφωνητικό πρέπει να αναφέρονται επιπλέον ο κατασκευαστής, οι τύποι και οι αριθμοί σειράς για τα διακριτά μέρη του συστήματος, τον πίνακα σύνδεσης, η εγγύηση και τα στοιχεία ασφάλειας (περίφραξη, κάμερες, συναγερμοί) και ότι ο εξοπλισμός είναι καινούριος και απαλλαγμένος βαρών. Εφόσον δεν υπάρχει ιδιωτικό συμφωνητικό, τότε προσκομίζεται βεβαίωση του πωλητή στην οποία αναφέρονται όλα τα παραπάνω στοιχεία.
- 4.11. Στην περίπτωση όπου υπάρχει διαφοροποίηση στην υλοποίηση από το εγκεκριμένο επενδυτικό σχέδιο, χωρίς η διαφοροποίηση αυτή να έχει αποτελέσει αντικείμενο εγκεκριμένης τροποποίησης, υποβάλλεται τεχνική έκθεση του μελετητή, συνοδευόμενη από τα κατά περίπτωση δικαιολογητικά, με την οποία τεκμηριώνεται η ορθή υλοποίηση του φυσικού αντικειμένου. Σε κάθε περίπτωση η υλοποίηση κατά παρέκκλιση του εγκεκριμένου επενδυτικού σχεδίου γίνεται με ευθύνη του δικαιούχου.
- 4.12. Στην περίπτωση όπου κατά την έγκριση της αίτησης στήριξης έχουν βαθμολογηθεί κάποια από τα κριτήρια που αφορούν στην υλοποίηση δαπανών με το αίτημα πληρωμής συνυποβάλλεται τεχνική έκθεση στην οποία τεκμηριώνεται ότι η βαθμολογία του

δικαιούχου δεν διαμορφώνεται χαμηλότερα από τη βαθμολογία της αίτησης που συγκέντρωσε τη μεγαλύτερη βαθμολογία αλλά δεν καλύφθηκε από τις πιστώσεις της περιφέρειας. Στην περίπτωση όπου έχει καλυφθεί το σύνολο των αιτήσεων που πληρούσαν τα κριτήρια επιλεξιμότητας με το αίτημα τροποποίησης η βαθμολογία δεν πρέπει να διαμορφωθεί κάτω από τη βάση της βαθμολογίας, όπως αυτή θα καθοριστεί στην πρόσκληση.

5. Δικαιολογητικά πιστοποίησης του οικονομικού αντικειμένου

5.1. Γενικά δικαιολογητικά πιστοποίησης του οικονομικού αντικειμένου. Τα οριζόμενα στην παρούσα παράγραφο ισχύουν για την πιστοποίηση του οικονομικού αντικειμένου του συνόλου των επενδυτικών δαπανών και για τον σκοπό αυτό, εκτός κι αν διαφορετικά ορίζεται κατά περίπτωση, ο δικαιούχος προσκομίζει τα εξής δικαιολογητικά:

5.1.1. Φορολογικά στοιχεία όπως παραστατικά δαπάνης (τιμολόγια πώλησης, τιμολόγια έργου, δελτία παροχής υπηρεσιών κ.λπ.), παραστατικά διακίνησης και λοιπά δικαιολογητικά των προμηθευτών του επενδυτικού σχεδίου, όπως αυτά ορίζονται σε κάθε περίπτωση. Στην περίπτωση αγοράς γης, ως φορολογικό στοιχείο προσκομίζεται το μεταγραμμένο συμβόλαιο αγοραπωλησίας, στο οποίο αναγράφεται η αντικειμενική αξία ή ο προσδιορισμός της αξίας του από την αρμόδια ΔΟΥ.

5.1.2. Αποδεικτικά εξόφλησης των παραστατικών δαπάνης.

5.1.2.1. Όλα τα παραστατικά δαπανών, ανεξαρτήτως του αν έχουν εκδοθεί με την ένδειξη «εξοφλήθη» ή «επί πιστώσει», πρέπει να συνοδεύονται από εξοφλητική απόδειξη ή από βεβαίωση είσπραξης του προμηθευτή, στην οποία θα αναγράφεται ο αριθμός των παραστατικών τα οποία αυτή αφορά και η οποία θα φέρει την σφραγίδα και την υπογραφή του.

5.1.2.2. Στα δικαιολογητικά εξόφλησης, τα οποία αφορούν παραστατικά δαπάνης άνω των 500 ευρώ προ ΦΠΑ, πρέπει να αναγράφονται τα στοιχεία των τραπεζικών μέσων εξόφλησης, τα οποία συνυποβάλλονται. Σε περίπτωση τμηματικής εξόφλησης, το άθροισμα των ποσών των τμηματικών καταβολών οι οποίες αναφέρονται επί της εξοφλητικής απόδειξης πρέπει να μην υπολείπονται του συνολικού πληρωτέου ποσού το οποίο αναφέρεται στα παραστατικά δαπάνης, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ.

5.1.2.3. Σε παραστατικά δαπάνης άνω των 500 ευρώ προ ΦΠΑ δεν γίνεται δεκτή η κατάθεση μετρητών από τον δικαιούχο απ' ευθείας στον λογαριασμό του προμηθευτή.

5.1.2.4. Τα δικαιολογητικά εξόφλησης είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν την πληρωμή ποσών προκαταβολών (δηλαδή τμηματικές πληρωμές σε προγενέστερο χρόνο από την έκδοση των σχετικών τιμολογίων) που γίνεται για εμπορικούς λόγους. Οι προκαταβολές αυτές γίνονται δεκτές και συνυπολογίζονται στην εξόφληση του συνολικού ποσού της επενδυτικής δαπάνης.

5.1.2.5. Τα δικαιολογητικά εξόφλησης είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν βεβαιώσεις του αρμόδιου Οικονομικού Εφόρου περί απαλλαγής του δικαιούχου από την καταβολή του αναλογούντος ΦΠΑ σύμφωνα με την υπ' αρ. Π. 2869/2389/ΠΟΛ. 137/4.5.1987 απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών (Β' 236). Τα ανωτέρω ποσά απαλλαγής από την καταβολή ΦΠΑ συνυπολογίζονται στην εξόφληση των παραστατικών πώλησης τα οποία έχουν εκδοθεί από τον προμηθευτή (τιμολόγιο πώλησης ή τιμολόγιο πώλησης-δελτίο αποστολής), στα οποία έχει

χρεώσει τον αναλογούντα ΦΠΑ, ο οποίος δε θα εισπραχθεί, αναγράφοντας σ' αυτά την ένδειξη «Δεν εισπράττεται ΦΠΑ - Υπόχρεος για την καταβολή του είναι ο αγοραστής με την προσωρινή δήλωση βάσει της απόφασης Π.2869/2389/4.5.1987».

Με τους ανωτέρω τρόπους αποδεικνύεται και η εξόφληση του τιμήματος αγοράς αγροτεμαχίου.

5.1.3. Ιδιωτικά συμφωνητικά τα οποία συνάπτει ο δικαιούχος με προμηθευτές του σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Τα ιδιωτικά συμφωνητικά τα οποία προσκομίζει ο δικαιούχος πρέπει να είναι θεωρημένα από την αρμόδια ΔΟΥ ή να έχουν περιληφθεί σε τριμηνιαία κατάσταση συμφωνητικών ή τα στοιχεία τους να έχουν γνωστοποιηθεί στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Οι περιπτώσεις όπου το ιδιωτικό συμφωνητικό απαιτείται ως επιπλέον δικαιολογητικό πιστοποίησης του οικονομικού αντικειμένου είναι οι εξής:

5.1.3.1. Ανάθεση εργολαβιών ή υπεργολαβιών τεχνικών έργων άνω των 6.000 ευρώ.

5.1.3.2. Απασχόληση και αμοιβή εργατών γης από τον δικαιούχο.

5.1.3.3. Ανάθεση σε σύμβουλο – μελετητή της εκπόνησης μελέτης για τους σκοπούς της υποβολής ή/και της παραλαβής των δαπανών του σχεδίου.

5.1.3.4. Ανάθεση στον συντάκτη – γεωτεχνικό των εργασιών τόσο για τη σύνταξη του φακέλου υποψηφιότητας όσο και για την παροχή τεχνικής στήριξης στον δικαιούχο.

Τα σχετικά παραστατικά δαπάνης (απόδειξη παροχής υπηρεσιών, τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών, τιμολόγια έργου, κ.λπ.) τα οποία τιμολογούν τα παραπάνω υποβληθέντα ιδιωτικά συμφωνητικά, πρέπει να εκδίδονται υποχρεωτικά από τον συμβαλλόμενο προμηθευτή.

5.2. Συμπληρωματικά, για τα γενικά δικαιολογητικά πιστοποίησης του οικονομικού αντικειμένου της υποπαρ. 5.1 προβλέπονται τα εξής:

5.2.1. Όλα τα παραστατικά δαπανών και τα σχετικά δικαιολογητικά εξόφλησης για να γίνονται δεκτά, πρέπει να έχουν ημερομηνία έκδοσης ίδια ή μεταγενέστερη της ημερομηνίας υποβολής της ηλεκτρονικής αίτησης στήριξης.

5.2.2. Σε περιπτώσεις απώλειας πρωτότυπων παραστατικών δαπανών ζητείται συμπληρωματικά η προσκόμιση των παρακάτω:

5.2.2.1. Υπεύθυνη Δήλωση του άρθρου 8 του ν. 1599/1986 (Α' 75) του δικαιούχου, θεωρημένη για το γνήσιο της υπογραφής. Σε αυτή δηλώνεται η απώλεια του πρωτότυπου παραστατικού καθώς και τα πλήρη στοιχεία του (εκδότης, τύπος, αριθμός και ημερομηνία έκδοσης παραστατικού). Δηλώνεται επίσης ότι το παραστατικό δεν θα κατατεθεί ούτε έχει κατατεθεί σε άλλη υπηρεσία για λήψη ενίσχυσης και ότι θα προσκομισθεί στην περίπτωση ανεύρεσης.

5.2.2.2. Αντίγραφο του στελέχους του παραστατικού από το αρχείο που διατηρεί ο προμηθευτής, ο οποίος βεβαιώνει επ' αυτού ότι αποτελεί ακριβές αντίγραφο του παραστατικού που τηρείται στο αρχείο του.

5.2.3. Σε περίπτωση κατά την οποία η προμήθεια επενδυτικών αγαθών γίνεται απευθείας από το εξωτερικό, απαιτείται να υποβληθούν:

5.2.3.1. Τα τιμολόγια πώλησης που έχουν εκδοθεί από τους οίκους του εξωτερικού και η επίσημη μετάφρασή τους. Σημειώνεται ότι για τιμολόγια που έχουν εκδοθεί

στην Αγγλική γλώσσα δεν απαιτείται μετάφραση, εκτός αν αυτό ζητηθεί κατά τη διάρκεια του διοικητικού ελέγχου.

- 5.2.3.2. Τα εκάστοτε προβλεπόμενα από την ισχύουσα νομοθεσία φορολογικά και εμπορικά έγγραφα κατά περίπτωση σύμφωνα με το είδος του διακανονισμού και της διακίνησης (π.χ. δελτία αποστολής, απόδειξη παροχής υπηρεσιών μεταφορικών, φορτωτικές, ναύλος μεταφοράς, ασφάλιστρα μεταφοράς, B/L, CMR κ.λπ.).
- 5.2.3.3. Αντίγραφο αποδεικτικών εξόφλησης των παραστατικών από τη μεσολαβούσα τράπεζα και εφόσον απαιτείται εκτελωνισμός (χώρες εκτός Ε.Ε.), αντίγραφο της σχετικής άδειας εκτελωνισμού.
- 5.2.4. Σε περίπτωση κατά την οποία η αγορά των επενδυτικών αγαθών πραγματοποιείται επί τόπου από τον δικαιούχο εντός χώρας της Ε.Ε. και η μεταφορά τους γίνεται με ίδια μέσα, απαιτείται η προσκόμιση τιμολογίου πώλησης του οίκου του εξωτερικού και αντίγραφο του σχετικού αποδεικτικού εξόφλησης.
- 5.2.5. Οι αποδείξεις λιανικής πώλησης γίνονται δεκτές μόνον εφόσον η αξία του παραστατικού δαπάνης δεν υπερβαίνει τα 500 ευρώ προ ΦΠΑ. Συνοδεύονται απαραίτητως από δικαιολογητικό διακίνησης στο οποίο αναγράφεται ο αριθμός και η ημερομηνία έκδοσης της απόδειξης, τα πλήρη στοιχεία των συναλλασσόμενων (ονοματεπώνυμο/επωνυμία, ΑΦΜ, Δ.Ο.Υ., ταχυδρομική διεύθυνση εκδότη και πελάτη) καθώς και η πλήρης περιγραφή του προϊόντος (είδος, τύπος, δυναμικότητα και σειριακός αριθμός).
- 5.2.6. Στην περίπτωση αμοιβής του συντάκτη γεωτεχνικού, τόσο για τη σύνταξη του φακέλου υποψηφιότητας όσο και για την παροχή τεχνικής στήριξης στον δικαιούχο, απαιτείται η προσκόμιση α) ιδιωτικού συμφωνητικού ανάθεσης των συγκεκριμένων εργασιών, β) αντίστοιχων αποδείξεων παροχής υπηρεσιών και γ) παραστατικών εξόφλησής τους.
- 5.2.7. Η αίτηση για την καταβολή της στήριξης που αφορά στη δαπάνη τεχνικής στήριξης μπορεί να γίνεται σε κάθε δόση πληρωμής με την προϋπόθεση ότι δεν υπερβαίνει το 1/3 της συγκεκριμένης συνολικής επιλέξιμης δαπάνης (όπως αυτή αναφέρεται στην οριστική απόφαση έγκρισης). Συνεπάγεται ότι στην περίπτωση που η αίτηση αφορά σε τελική αίτηση πληρωμής είναι επιλέξιμο το σύνολο της υπολειπόμενης επιλέξιμης δαπάνης.
- 5.2.8. Στην περίπτωση κατά την οποία η σύνταξη του φακέλου υποψηφιότητας ή/και η παροχή τεχνικής στήριξης γίνεται από μελετητή της παρ.3 του άρθρου 18 ο οποίος δεσμεύεται με σχέση εξαρτημένης εργασίας με νομικό πρόσωπο, είναι δυνατόν, ο συμβαλλόμενος στο συμφωνητικό με τον δικαιούχο και ο εκδότης των σχετικών αποδείξεων παροχής υπηρεσιών, να είναι το νομικό πρόσωπο, με την προϋπόθεση ότι τεκμηριώνεται η προαναφερθείσα σχέση εξαρτημένης εργασίας. Εξαιρέση αποτελεί η περίπτωση που ο μελετητής είναι μέτοχος/εταίρος του νομικού προσώπου. Για την τεκμηρίωση της σχέσης εξαρτημένης εργασίας υποβάλλεται βεβαίωση προϋπηρεσίας (eΕΦΚΑ) του μελετητή. Σε περίπτωση που κατά την υποβολή του αιτήματος πληρωμής η βεβαίωση προϋπηρεσίας (eΕΦΚΑ) δεν έχει ενημερωθεί, τότε προσκομίζεται αναγγελία πρόσληψης του μελετητή και βεβαίωση απασχόλησής του από το νομικό πρόσωπο. Ειδικά για τις περιπτώσεις όπου ο μελετητής – γεωτεχνικός συμμετέχει ως εταίρος στο νομικό πρόσωπο, υποβάλλεται σχετική βεβαίωση του νόμιμου εκπροσώπου συνοδευόμενη από μερίδα της εταιρείας στο ΓΕΜΗ.

Οι περιπτώσεις μη εξαρτημένης εργασίας, δηλαδή παροχής υπηρεσιών τρίτων προς την εταιρεία η οποία συμβάλλεται με τον υποψήφιο δικαιούχο, αποκλείονται. Συνεπώς δεν γίνονται δεκτά τα ιδιωτικά συμφωνητικά παροχής υπηρεσιών μεταξύ μελετητή και νομικού προσώπου.

5.2.9. Στην περίπτωση εκπόνησης και παράδοσης μελετών, εκτός της περ. 5.2.6, απαιτείται η προσκόμιση α) ιδιωτικού συμφωνητικού ανάθεσης των συγκεκριμένων μελετών στο οποίο αναφέρονται οι όροι της ανάθεσης και τα παραδοτέα της μελέτης και β) αντίστοιχων αποδείξεων παροχής υπηρεσιών και των σχετικών παραστατικών εξόφλησης. Τα παραδοτέα της μελέτης πρέπει να βρίσκονται στην εκμετάλλευση ή στην έδρα στην περίπτωση των συλλογικών σχημάτων και να είναι διαθέσιμα κατά την παραλαβή των σχετικών δαπανών.

5.2.10. Τα έξοδα έκδοσης άδειας δόμησης, μελέτης και επίβλεψης του έργου τεκμηριώνονται με την α) απόδειξη παροχής υπηρεσιών ή τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών του μηχανικού, β) αντίστοιχα παραστατικά εξόφλησης και γ) αποδεικτικά καταβολής από τον δικαιούχο των εισφορών ΕΦΚΑ. Επισημαίνεται ότι, οι εισφορές υπέρ τρίτων που καταβάλλουν οι δικαιούχοι για την έκδοση της άδειας δόμησης δεν περιλαμβάνονται στις επιλέξιμες δαπάνες. Για τις δαπάνες της παραγράφου αυτής δεν απαιτείται η υποβολή ιδιωτικού συμφωνητικού ανάθεσης των συγκεκριμένων εργασιών.

5.2.11. Όταν υποβάλλονται παραστατικά για την πιστοποίηση του οικονομικού αντικειμένου έργων γεωργικών κτιρίων και κατασκευών και το συνολικό ποσό των παραστατικών υπερβαίνει τον εγκεκριμένο προϋπολογισμό της δαπάνης, ο δικαιούχος δύναται να εξαιρέσει από την υποβολή παραστατικά συνολικού ποσού ίσου με το ποσό της υπέρβασης της υλοποίησης με την προϋπόθεση ότι αυτά δεν αφορούν σε αμοιβές προσωπικού και ασφαλιστικές εισφορές.

5.2.12. Οι παρακρατούμενοι φόροι που υπολογίζονται επί των τιμολογίων παροχής υπηρεσιών ορισμένων ελευθέρων επαγγελματιών όπως και επί των τιμολογίων έργου των εργολάβων, αποδίδονται στο Δημόσιο από τον λήπτη της υπηρεσίας. Το τμήμα αυτό της αξίας των παραστατικών παροχής υπηρεσιών είναι επιλέξιμο για στήριξη με την προϋπόθεση ότι προσκομίζεται η δήλωση απόδοσης φόρου από τον δικαιούχο.

Παράδειγμα κατανόησης: Η παρακράτηση φόρου 20% για αμοιβές έχει εφαρμογή για αποδείξεις παροχής υπηρεσιών ανεξαρτήτως ποσού. Ο παρακρατούμενος φόρος υπολογίζεται στην καθαρή αξία της απόδειξης παροχής υπηρεσιών, π.χ. για αμοιβή 1.000 ευρώ έχουμε:

$$1.000 \text{ ευρώ} \times 20\% \text{ παρακρατούμενος φόρος} = 200 \text{ ευρώ}$$

$$1.000 \text{ ευρώ} \times 24\% \text{ ΦΠΑ} = 240 \text{ ευρώ.}$$

Ο μελετητής εισπράττει 1.000 ευρώ - 200 ευρώ + 240 ευρώ = 1.040 ευρώ και ο δικαιούχος αποδίδει στην εφορία 200 ευρώ με τη δήλωση απόδοσης φόρου.

Στο παραπάνω παράδειγμα το συνολικό επιλέξιμο ποσό για στήριξη είναι 1.000 ευρώ καθώς ο παρακρατούμενος φόρος 20% είναι προκαταβολή του φόρου εισοδήματος του μελετητή σύμφωνα με την αμοιβή που έχει λάβει.

5.3. Ειδικά δικαιολογητικά πιστοποίησης του οικονομικού αντικειμένου έργων γεωργικών κτιρίων και κατασκευών, επιπλέον των γενικών δικαιολογητικών της υποπαρ. 5.1., κατά τον τρόπο ανάθεσης /εκτέλεσης του έργου.

5.3.1. Αυτεπιστασία έργου (χωρίς ανάθεση σε εργολάβο).

- 5.3.1.1. Οι δαπάνες υλικών πιστοποιούνται με τα σχετικά τιμολόγια αγοράς και τα παραστατικά εξόφλησης τα οποία έχουν εκδοθεί στην επωνυμία του δικαιούχου.
- 5.3.1.2. Για τις περιπτώσεις απασχόλησης και αμοιβής εργατών γης από τον δικαιούχο, προσκομίζεται α) Ιδιωτικό συμφωνητικό για κάθε εργάτη, θεωρημένο για το γνήσιο της υπογραφής των συμβαλλομένων. Το ιδιωτικό συμφωνητικό, περιλαμβάνει οπωσδήποτε τα στοιχεία των συμβαλλομένων (συμπεριλαμβανομένου και του ΑΜΚΑ του εργάτη), την ακριβή περιγραφή της εργασίας, τον τόπο και τον χρόνο απασχόλησης και την αξία της συναλλαγής και β) Αντίτυπο καταβολής του εργόσημου για τον εργοδότη, συμπληρωμένο με τα στοιχεία του εργαζόμενου, την ημερομηνία πληρωμής και την υπογραφή του.
- 5.3.1.3. Για τις περιπτώσεις απασχόλησης και αμοιβής εργατοτεχνικού προσωπικού από τον δικαιούχο, προσκομίζεται α) Κατάσταση ημερομισθίων εργατοτεχνικού προσωπικού υπογεγραμμένη από τους εργαζόμενους και τον εργοδότη, β) ηλεκτρονική εκτύπωση αναλυτικής περιοδικής δήλωσης οικοδομοτεχνικού έργου (ΑΠΔ) όπου ως κύριος του έργου αναγράφεται ο δικαιούχος και γ) Αντίγραφα παραστατικών πληρωμής εισφορών του ΕΦΚΑ για το συνολικό ποσό των εισφορών της ΑΠΔ οικοδομοτεχνικού έργου.
- 5.3.2. Ανάθεση εκτέλεσης του έργου σε εργολάβο.
- 5.3.2.1. Προσκομίζεται το σχετικό ιδιωτικό συμφωνητικό έργου το οποίο α) έχει κατατεθεί, σύμφωνα με την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία, β) αφορά σε ολοκληρωμένο έργο ή σε ολοκληρωμένη διακριτή φάση του έργου, γ) περιγράφει αναλυτικά τις εργασίες που έχει συμφωνηθεί να γίνουν και τα υλικά που τυχόν θα χρησιμοποιηθούν και προσδιορίζει το κόστος ανά μέρος του έργου ή/και ανά διακριτή φάση καθώς και το συνολικό τίμημα, δ) ορίζει το χρονοδιάγραμμα του έργου (έναρξη, ενδιάμεσες παραδόσεις, ολοκλήρωση) και τον τρόπο εξόφλησης του εργολάβου (προκαταβολή, μερικές καταβολές, εξόφληση).
- 5.3.2.2. Προσκομίζονται αντίγραφα των παραστατικών δαπάνης τα οποία αναφέρουν τα στοιχεία του σχετικού ιδιωτικού συμφωνητικού και έχουν εκδοθεί σύμφωνα με την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία καθώς και τα σχετικά δικαιολογητικά με τα οποία αποδεικνύεται η εξόφληση αυτών, συμπεριλαμβανομένων και των παρακρατούμενων φόρων.
- 5.3.2.3. Ανάλογα με τον τρόπο ανάθεσης του έργου από τον δικαιούχο στον εργολάβο, μπορεί να ορίζεται ότι το τίμημα το οποίο προβλέπεται στο ιδιωτικό συμφωνητικό, εκτός από την αμοιβή του εργολάβου περιλαμβάνει ή δεν περιλαμβάνει την αγορά των υλικών, την αμοιβή του εργατοτεχνικού προσωπικού, τις ασφαλιστικές εισφορές του προσωπικού και τις εργοδοτικές εισφορές.
- α) Όταν στο συμφωνηθέν τίμημα δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες αγοράς υλικών αυτές είναι επιλέξιμες και είναι δυνατόν να ενισχυθούν ανεξάρτητα από το τίμημα του εργολαβικού συμφωνητικού και για τον σκοπό αυτό εφαρμόζονται τα οριζόμενα στις υποπαρ. 5.1 και 5.2.

β) Όταν στο συμφωνηθέν τίμημα δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες του εργατοτεχνικού προσωπικού, αυτές είναι επιλέξιμες και είναι δυνατόν να ενισχυθούν ανεξάρτητα από το τίμημα του εργολαβικού συμφωνητικού και για τον σκοπό αυτό εφαρμόζονται τα οριζόμενα στα σημεία 5.3.1.2 και 5.3.1.3.

γ) Όταν στο συμφωνηθέν τίμημα περιλαμβάνονται τα υλικά και οι αμοιβές του εργατοτεχνικού προσωπικού, επιλέξιμη προς στήριξη είναι μόνο η δαπάνη που πιστοποιείται με το τιμολόγιο έργου χωρίς να απαιτείται η προσκόμιση παραστατικών δαπάνης και διακίνησης και δικαιολογητικών εξόφλησης για την αγορά των υλικών, τις αμοιβές του προσωπικού και τις ασφαλιστικές εισφορές. Επιλέξιμες δαπάνες προς ενίσχυση ανεξάρτητα από το τίμημα του εργολαβικού συμφωνητικού είναι το ποσό των εργοδοτικών εισφορών που έχει καταβληθεί από τον δικαιούχο στον ΕΦΚΑ. Για τον σκοπό αυτό προσκομίζεται η αναλυτική περιοδική δήλωση οικοδομοτεχνικού έργου (ΑΠΔ) όπου ως κύριος του έργου (κωδικός 4 ΑΠΔ) αναγράφεται ο δικαιούχος και τα αντίγραφα των παραστατικών πληρωμής εισφορών του ΕΦΚΑ με τα οποία έχουν καταβληθεί από τον δικαιούχο οι εργοδοτικές εισφορές της ΑΠΔ οικοδομοτεχνικού έργου (κωδικός 45 ΑΠΔ).

δ) Όταν στο συμφωνητικό αναφέρεται ρητώς ότι στο συμφωνηθέν τίμημα δεν συμπεριλαμβάνονται οι ασφαλιστικές εισφορές του εργατοτεχνικού προσωπικού, οι σχετικές δαπάνες είναι επιλέξιμες και είναι δυνατόν να ενισχυθούν ανεξάρτητα από το τίμημα του εργολαβικού συμφωνητικού. Για τον σκοπό αυτό προσκομίζεται η αναλυτική περιοδική δήλωση οικοδομοτεχνικού έργου όπου ως κύριος του έργου αναγράφεται ο δικαιούχος και τα αντίγραφα των παραστατικών πληρωμής εισφορών του ΕΦΚΑ με τα οποία έχουν καταβληθεί από τον δικαιούχο οι συνολικές εισφορές της ΑΠΔ οικοδομοτεχνικού έργου.

6. Δικαιολογητικά νόμιμης λειτουργίας εκμετάλλευσης και παραγωγικής ικανότητας κατά την ολοκλήρωση.

6.1. Κατά την υποβολή της τελικής αίτησης πληρωμής, οι δικαιούχοι πρέπει να υποβάλλουν κατά περίπτωση, τα εξής δικαιολογητικά ολοκλήρωσης:

6.1.1. Δικαιολογητικά που αφορούν στη νόμιμη λειτουργία της εκμετάλλευσης (Άδεια εγκατάστασης, άδεια λειτουργίας κ.λπ.).

6.1.2. Σε εκμεταλλεύσεις των οποίων το επενδυτικό σχέδιο προβλέπει την αγορά παρελκόμενων χωρίς ο δικαιούχος να κατέχει κατά την έγκριση ελκυστήρα, υποχρεούται να προσκομίσει στον τελευταίο φάκελο πληρωμής την σχετική άδεια κυκλοφορίας ελκυστήρα στο όνομά του εκτός αν αυτός έχει αποκτηθεί ως εγκεκριμένη δαπάνη του επενδυτικού σχεδίου και η άδεια έχει προσκομισθεί σε προγενέστερο αίτημα πληρωμής.

Παράρτημα 2
Συντελεστές τυπικής απόδοσης
(Το Παράρτημα 2 εφαρμόζεται με την επιφύλαξη του άρθρου 4 αυτής)
Ζωική Παραγωγή

Κωδικός Συντελεστή Τυπικής Απόδοσης	Ισοδύναμοι τίτλοι για τους σκοπούς εφαρμογής των τυπικών αποδόσεων (Καν. 1166/2008 του Ευρ. Κοινοβουλίου και καν. 2019/1975 της Επιτροπής)	Σταθμισμένοι Συντελεστές Τυπικής Απόδοσης (€ / Μονάδα*)		
		Ηπειρωτικές Περιφέρειες και Ιόνια	Κρήτη, Β. Αιγαίο, Ν. Αιγαίο	
C_1	Ιπποειδή: Άλογα υποδρομιών και ιππασίας, οι όνοι, οι ημίονοι κ.λπ.	358	358	
C_2_1	Βοοειδή (και βουβάλια) ηλικίας κάτω του 1 έτους, αρσενικά και θηλυκά	410	399	
C_2_2	Αρσενικά βοοειδή (και βουβάλια) ηλικίας 1 έτους έως κάτω των 2 ετών	880	860	
C_2_3	Δαμαλίδες (και βουβάλια) ηλικίας 1 έτους έως κάτω των 2 ετών (Εξαιρούνται τα θηλυκά που έχουν ήδη γεννήσει)	630	635	
C_2_4	Αρσενικά βοοειδή (και βουβάλια) ηλικίας 2 ετών και άνω	990	1220	
C_2_5	Θηλυκά βοοειδή (και βουβάλια) ηλικίας δύο ετών και άνω, που δεν έχουν ακόμη γεννήσει και α. προορίζονται για αναπαραγωγή (Δαμαλίδες για εκτροφή) ή β. δεν προορίζονται για αναπαραγωγή (Δαμαλίδες για πάχυνση)	1080	1010	
C_2_6	Θηλυκά βοοειδή που έχουν ήδη γεννήσει (περιλαμβάνονται και τα κάτω των 2 ετών), τα οποία διατηρούνται αποκλειστικά ή κυρίως για παραγωγή γάλακτος προοριζόμενου για ανθρώπινη κατανάλωση ή για μεταποίηση σε γαλακτοκομικά προϊόντα. (περιλαμβάνονται και τα ζώα για αντικατάσταση	Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής	1790	1586
C_2_6	Θηλυκά βοοειδή που έχουν ήδη γεννήσει (περιλαμβάνονται και τα κάτω των 2 ετών), τα οποία διατηρούνται αποκλειστικά ή κυρίως για παραγωγή γάλακτος προοριζόμενου για ανθρώπινη κατανάλωση ή για μεταποίηση σε γαλακτοκομικά προϊόντα. (περιλαμβάνονται και τα ζώα για αντικατάσταση	Θηλυκά βουβάλια γαλακτοπαραγωγής	1918	1821

C_2_99	Μη γαλακτοπαραγωγικές αγελάδες	α. Θηλυκά βοοειδή που έχουν γεννήσει (περιλαμβάνονται και τα κάτω των 2 ετών), τα οποία διατηρούνται αποκλειστικά ή κυρίως για παραγωγή μόσχων και των οποίων το γάλα δεν προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση ή για μεταποίηση σε γαλακτοκομικά προϊόντα β. Αγελάδες εργασίας γ. Μη γαλακτοπαραγωγικές αγελάδες για αντικατάσταση (είτε έχουν παχυνθεί είτε όχι πριν τη σφαγή) δ. Λοιπά βοοειδή που δεν αναφέρονται αλλού	725	741
C_3_1_1	Προβατοειδή, θηλυκά αναπαραγωγής	Θηλυκά προβατοειδή ενός έτους και άνω προοριζόμενα για αναπαραγωγή	155	140
C_3_1_99	Λοιπά προβατοειδή	Προβατοειδή κάθε ηλικίας με εξαίρεση τα θηλυκά αναπαραγωγής. Οι τυπικές αποδόσεις των λοιπών προβατοειδών λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό της συνολικής τυπικής απόδοσης της εκμετάλλευσης μόνο εάν στην εκμετάλλευση δεν υπάρχουν θηλυκά προβατοειδή αναπαραγωγής.	63	60
C_3_2_1	Θηλυκά Αιγοειδή αναπαραγωγής		150	151
C_3_2_99	Λοιπά αιγοειδή	Αιγοειδή εκτός των θηλυκών αναπαραγωγής. Οι τυπικές αποδόσεις των λοιπών αιγοειδών λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό	60	62

		της συνολικής τυπικής απόδοσης της εκμετάλλευσης μόνο εάν στην εκμετάλλευση δεν υπάρχουν θηλυκά αιγοειδή αναπαραγωγής.		
C_4_1	Χοιρίδια βάρους ζώντος ζώου κάτω των 20 κιλών		118	106
C_4_2	Χοιρομητέρες αναπαραγωγής βάρους 50 κιλών και άνω		1048	1143
C_4_99	Χοίροι για πάχυνση Λοιποί χοίροι	Βάρους ζώντος ζώου 20 κιλών και άνω με εξαίρεση τις χοιρομητέρες αναπαραγωγής (κάπροι, παχυνόμενοι χοίροι κ.α.)	320	300
C_5_1	Κοτόπουλα κρεατοπαραγωγής	Πουλερικά - Κοτόπουλα κρεατοπαραγωγής	1908	1675
C_5_2	Ωοτόκες όρνιθες	Περιλαμβάνονται οι νεαρές όρνιθες, οι ωοτόκες όρνιθες, οι όρνιθες για αντικατάσταση και οι πετεινοί αναπαραγωγής για ωοτόκες όρνιθες όταν σταβλίζονται ως ωοτόκες όρνιθες. Νεαρές όρνιθες είναι οι όρνιθες που δεν έκαναν ακόμη αυγά. Δεν περιλαμβάνονται οι νεοσσοί.	2145	2120
C_5_3	Λοιπά πουλερικά	Νήσες, γαλοπούλες, χήνες, μελεαγρίδες, φραγκόκοτες και μικρά πουλερικά (συμπεριλαμβανομένων ορτυκιών, φασιανών και περιστεριών) και αρσενικά αναπαραγωγής. Περιλαμβάνονται τα θηλυκά αναπαραγωγής. Δεν περιλαμβάνονται οι νεοσσοί.	1470	1496
C_6	Κονικλομητέρες αναπαραγωγής	Κονικλομητέρες αναπαραγωγής	145	145

C_7	Μέλισσες	Αναφέρεται ο αριθμός των κυψελών με εγκατεστημένα σμήνη	78	73
<p>(*) Μονάδες</p> <p>α) για τα προϊόντα ζωϊκής παραγωγής, η κεφαλή ζώου β) για όλα τα πουλερικά, τα 100 ζώα και αφορά τη δυναμικότητα της μονάδας όπως αναφέρεται στην άδεια λειτουργίας της. Για τα κοτόπουλα κρεατοπαραγωγής, οι υπολογισμοί λαμβάνουν υπόψη τις 6 εκτροφές ανά έτος. (παράδειγμα υπολογισμού τυπικής απόδοσης μονάδας κοτόπουλων κρεατοπαραγωγής στην ηπειρωτική Ελλάδα, δυναμικότητας 20.000 νεοσσών: τυπική απόδοση = (20.000 θέσεις) Χ (1908 €/100 νεοσσούς)/6 εκτροφές το έτος = 63.600 €. γ) για τις μέλισσες, η κυψέλη</p>				

Φυτική Παραγωγή

Κωδικός Συντελεστή Τυπικής Απόδοσης	Περιγραφή Προϊόντων για τους σκοπούς εφαρμογής των τυπικών αποδόσεων (Καν. 1166/2008 του Ευρ. Κοινοβουλίου και καν. 1242/2008 της Επιτροπής)	Σταθμισμένοι Συντελεστές Τυπικής Απόδοσης (€ / Μονάδα*)		
		Ηπειρωτικές Περιφέρειες και Ιόνια	Κρήτη, Β. Αιγαίο, Ν. Αιγαίο	
B_1_1_1	Μαλακό σιτάρι και όλυρα	Περιλαμβάνονται και σπόροι για σπορά	492	486
B_1_1_2	Σκληρό σιτάρι	Περιλαμβάνονται και σπόροι για σπορά	518	492
B_1_1_3	Σίκαλη και μείγματα χειμερινών σιτηρών (σμιγός)	Περιλαμβάνονται και σπόροι για σπορά	263	281
B_1_1_4	Κριθάρι	Περιλαμβάνονται και σπόροι για σπορά	467	367
B_1_1_5	Βρώμη και μείγματα εαρινών σιτηρών (μεικτοί σπόροι εκτός από σμιγό)	Περιλαμβάνονται και σπόροι για σπορά	222	273
B_1_1_6	Αραβόσιτος, σπόροι και μείγματα	Περιλαμβάνονται και σπόροι για σπορά	1831	1534
B_1_1_7	Ρύζι	Περιλαμβάνονται και σπόροι για σπορά	1929	1033
B_1_1_99	Σιτοσίκαλη (τριτικάλε), σόργο και άλλα σιτηρά για την παραγωγή καρπού που δεν κατατάσσονται αλλού (φαγόπυρο, κεχρί, κεχρί το μακρό κ.λπ.)	Περιλαμβάνονται και σπόροι για σπορά	364	331

B_1_10	Σπόροι για σπορά και φύτες αρόσιμων γαιών	ΔΕΝ περιλαμβάνονται τα σιτηρά, όσπρια, πατάτες, ρύζι και φυτά για ελαιούχους σπόρους	4227	4128
B_1_11	Άλλες καλλιέργειες αρόσιμων εκτάσεων που δεν κατατάσσονται αλλού συμπεριλαμβανομένων καλλιεργειών σε θερμοκήπια ή υπό υψηλά προσπελάσιμα στέγαστρα	Συμπεριλαμβάνεται η θερμοκηπιακή κάνναβη	11333	10074
B_1_12_1	Γαίες υπό αγρανάπαυση		104	104
B_1_2_1	Όσπρια για ξηρό καρπό (περιλαμβάνονται και σπόροι για σπορά): α. Βρώσιμα όσπρια και μείγματα βρώσιμων οσπρίων με σιτηρά (φασόλια με αραβόσιτο) και μεταξύ τους, β. Κτηνοτροφικά όσπρια (περιλαμβάνονται και συγκαλλιέργειες οσπρίων μεταξύ τους, καθώς και όσπρια αμιγούς καλλιέργειας)	Μπιζέλια, φασόλια, κουκιά, φούλια και γλυκά λούπινα	1569	1690
B_1_2_2	Όσπρια για ξηρό καρπό (περιλαμβάνονται και σπόροι για σπορά): α. Βρώσιμα όσπρια και μείγματα βρώσιμων οσπρίων με σιτηρά και μεταξύ τους, β. Κτηνοτροφικά όσπρια (περιλαμβάνονται και συγκαλλιέργειες οσπρίων μεταξύ τους, καθώς και όσπρια αμιγούς καλλιέργειας)	Φακές, Ρεβίθια, Λαθούρια και άλλα πρωτεϊνούχα φυτά	1516	3107
B_1_3	Γεώμηλα	Περιλαμβάνονται οι πρώιμες πατάτες και ο πατατόσπορος: α. Ανοιξιότικες β. Καλοκαιρινές γ. Φθινοπωρινές και χειμερινές	9307	11609
B_1_4	Ζαχαρότευτλα	ΔΕΝ περιλαμβάνονται οι σπόροι για σπορά.	2999	2681
B_1_5	Κτηνοτροφικά φυτά με ριζώματα, βολβούς, ή	Κτηνοτροφικά τεύτλα, γλυκοπατάτες	106	106

	κονδύλους, κ.λπ. και κτηνοτροφικά λάχανα	ζωοτροφής, κολοκάσι, καρότα ζωοτροφής, γογγύλια ζωοτροφής, λάχανα και λαχανίδες για ζωοτροφή. ΔΕΝ περιλαμβάνονται οι σπόροι για σπορά.		
B_1_6_1	Καπνός	ΔΕΝ περιλαμβάνονται οι εκτάσεις σποροπαραγωγής	6030	5575
B_1_6_12	Αρωματικά, φαρμακευτικά και αρτυματικά φυτά	Χαμομήλι, κύμινο, λεβάντα, μαντζουράνα, μέντα, κρόκος, φασκόμηλο, ρίγανη, γλυκάνισος, δίκταμο, αλόη κλπ. ΔΕΝ περιλαμβάνονται οι εκτάσεις σποροπαραγωγής.	11041	11536
B_1_6_3	Βαμβάκι	ΔΕΝ περιλαμβάνονται οι εκτάσεις σποροπαραγωγής	1514	1498
B_1_6_5	Ελαιούχα φυτά και σπόροι / Ηλίανθος	Περιλαμβάνονται οι σπόροι για σπορά	1006	1032
B_1_6_6	Ελαιούχα φυτά και σπόροι / Σόγια	Περιλαμβάνονται οι σπόροι για σπορά	1337	1614
B_1_6_8	Άλλα ελαιούχα φυτά και σπόροι	Σουσάμι, αραχίδα, σινάπι, ελαιοκράμβη για παραγωγή ελαίου, λινάρι για παραγωγή λιγνέλαιου κλπ. Περιλαμβάνονται οι σπόροι για σπορά.	3602	2521
B_1_6_99	Άλλα βιομηχανικά φυτά που δεν αναφέρονται αλλού	Κολοκύθια για πασατέμπο, σόργο για σκούπες, ζαχαροκάλαμο, μη κλωστικό λινάρι, λούφα, στέβια κλπ. ΔΕΝ περιλαμβάνονται οι εκτάσεις σποροπαραγωγής.	836	846
B_1_7_1_1	Νωπά λαχανικά (συμπεριλαμβάνονται τα πεπονοειδή) και φράουλες - Καλλιέργειες μεγάλης έκτασης (σε αγρό)	Εφαρμόζεται σύστημα αμειψισποράς με άλλες αροτραίες καλλιέργειες και συνήθως τα προϊόντα προορίζονται για βιομηχανική επεξεργασία. Πεπόνια, καρπούζια,	10593	13334

		βιομηχανική τομάτα, γλυκό καλαμπόκι, ξερά κρεμμύδια, ξερά σκόρδα, κοκκάρι, γλυκοπατάτα, κ.α.		
B_1_7_1_2	Νωπά λαχανικά (συμπεριλαμβάνονται τα πεπονοειδή) και φράουλες - Μικρής έκτασης	Εφαρμόζεται η εναλλαγή καλλιεργειών με άλλες κηπευτικές καλλιέργειες. Μελιτζάνες, τομάτες, πιπεριές, χλωρά φασόλια, μπάμιες, φράουλες, σπαράγγια κ.α.	11290	13611
B_1_7_2	Νωπά λαχανικά (συμπεριλαμβάνονται τα πεπονοειδή) και φράουλες, καλλιεργούμενα σε θερμοκήπια ή υπό υψηλά προσπελάσιμα στέγαστρα		53017	76725
B_1_8_1	Άνθη και καλλωπιστικά φυτά στο ύπαιθρο	Λουλούδια, βολβοί, καλλωπιστικοί θάμνοι κ.α. ΔΕΝ περιλαμβάνονται τα φυτώρια.	48272	55220
B_1_8_2	Άνθη και καλλωπιστικά φυτά σε θερμοκήπια ή υψηλά προσπελάσιμα στέγαστρα	Λουλούδια, βολβοί, καλλωπιστικοί θάμνοι κ.α. ΔΕΝ περιλαμβάνονται τα φυτώρια.	143489	172650
B_1_9_1	Προσωρινοί λειμώνες και βοσκότοποι: Καλλιέργειες κτηνοτροφικών φυτών- Πολυετείς καλ/γειες χλωρών φυτών που διαρκούν περισσότερο από ένα (1) έτος και λιγότερο από πέντε (5) έτη.	Προσωρινές χορτολιβαδικές εκτάσεις σπαρμένες με μηδική, λοιπά πολυετή τριφύλλια, αγρωστώδη και λειμώνες.	1252	1111
B_1_9_2_1	Χλωρός αραβόσιτος	Προορίζεται για ζωτροφή ή ενσίρωση	1315	1158
B_1_9_2_2	Κτηνοτροφικά ψυχανθή που συγκομίζονται χλωρά	Φακές, μπιζέλια, τριφύλλια, μηδική, βίκος, λαθούρια, λούπινα, μείγματα ψυχανθών κ.α.	1403	1419
B_1_9_2_99	Άλλα κτηνοτροφικά φυτά που συγκομίζονται χλωρά και δεν αναφέρονται αλλού	Σιτηρά, ετήσιο σόργο, σόγια, ελαιοκράμβη κ.α.	1008	1052

B_2	Οικογενειακοί κήποι	Μέχρι πέντε (5) στρέμματα (ή 100 τ.μ. υπό κάλυψη) με λαχανικά, οπωροφόρα δένδρα και αμπέλια, κυρίως, για χρήση από την οικογένεια του κατόχου και όχι για πώληση.	140	150
B_3_1	Βοσκότοποι και λιβάδια	Εξαιρούνται οι άγονοι βοσκότοποι. Η τιμή αφορά έκταση χωρίς να εξετάζεται το ποσοστό αξιοποίησης λόγω κάλυψης από δασικά είδη κ.λπ.	106	106
B_3_2	Άγονοι βοσκότοποι	Η τιμή αφορά έκταση χωρίς να εξετάζεται το ποσοστό αξιοποίησης, λόγω κάλυψης από δασικά είδη κ.λπ.	106	106
B_3_3	Μόνιμες χορτολιβαδικές εκτάσεις μη χρησιμοποιούμενες πλέον για την παραγωγή και επιλέξιμες για την καταβολή ενισχύσεων	Μη χρησιμοποιούμενα, πλέον για παραγωγικούς σκοπούς, αλλά είναι επιλέξιμα για ενισχύσεις. Η τιμή αφορά έκταση χωρίς να εξετάζεται το ποσοστό αξιοποίησης λόγω κάλυψης από δασικά είδη κ.λπ. Ο κωδικός δεν υπάρχει στο αναλυτικό excel, αλλά τον αναφέρω λόγω της ύπαρξής τους στις νέες Τ.Α.	106	106
B_4_1_1_1	Φυτείες οπωροφόρων δέντρων και θάμνοι νωπών φρούτων εύκρατης προέλευσης	α. Πυρηνόκαρπα: Ροδακινιές, Βερυκοκιές, Κερασιές, Κορομηλιές, Δαμασκηνιές, Βυσσινιές, Νεκταρινιές κ.α.	5896	5815
		β. Μηλοειδή: Μηλιές, Αχλαδιές, Κυδωνιές κ.α.	9717	9529

		γ. Λοιπά δένδρα και θάμνοι νωπών φρούτων: Μουσμουλιές, Μουριές, Σμέουρα, Μύρτιλλο, Βατόμουρα, Γκότζι μπέρι, Αρώνια, Κρανιά, Φυσαλίδα κ.α.	6585	8017
B_4_1_1_2	Φρούτα καλλιεργειών υποτροπικών και τροπικών κλιμάτων	α. Ακτινίδια β. Συκιές, Ροδιές, Φραγκοσυκιές κ.α. γ. Λοιπά: Μπανανιές υπαίθριες, Αβοκάντο κ.α.	11225	9346
B_4_1_3	Καρποί με κέλυφος	Αμυγδαλιές, Καρυδιές, Καστανιές, Φυστικές (Αιγίνης), Φουντουκιές, Λεπτοκαρυές κ.α.	6629	7979
B_4_2	Εσπεριδοειδώνες	Πορτοκαλιές, Λεμονιές, Μανταρινιές, Νερατζιές, Κιτριές, Γκρέιπφρουτ, Περγαμόντο, Φράπες, Κουμκουάτ κ.α.	6464	7222
B_4_3_1	Ελαιώνες που ο καρπός τους προορίζεται συνήθως για επιτραπέζια χρήση	Ελαιώνες που συνήθως παράγουν επιτραπέζιες ελιές	2736	3137
B_4_3_2	Ελαιώνες που ο καρπός τους προορίζεται συνήθως για ελαιοποίηση	Ελαιώνες που συνήθως παράγουν ελιές για λάδι	1821	1722
B_4_4_1	Αμπελώνες που τα προϊόντα τους προορίζονται συνήθως για οίνους ποιότητας (ονομασίας προελεύσεως και ελεγχόμενης ποιότητας)	Αμπελώνες, οι οποίοι συνήθως παράγουν οίνους ποιότητας (ΠΟΠ)	7532	7279
B_4_4_1		Αμπελώνες, οι οποίοι συνήθως παράγουν οίνους ποιότητας (ΠΓΕ)	6130	6941
B_4_4_2	Αμπελώνες που τα προϊόντα τους προορίζονται συνήθως για λοιπούς οίνους	Αμπελώνες, οι οποίοι συνήθως παράγουν άλλους οίνους	6000	4188
B_4_4_3	Αμπελώνες που τα προϊόντα τους προορίζονται συνήθως για επιτραπέζια σταφύλια	Επιτραπέζια σταφύλια	12479	11989

B_4_4_4	Σταφίδες	Ξερή σουλτανίνα ή κορινθιακή	5559	6784
B_4_5	Φυτώρια	α. Καρποφόρων δένδρων β. Αμπελιών γ. Διακοσμητικών φυτών δ. Δασικών δέντρων κ.α.	52200	52300
B_4_6	Άλλες μόνιμες καλλιέργειες	α. Λοιπές δενδρώδεις καλλιέργειες (Χαρουπιές, Σχίνος κ.α.) β. Άλλες πολυετείς (μόνιμες) φυτείες (βουρλότοποι, καλαμιώνες, λυγαριές της εκμετάλλευσης, ιτιές, ινδικοί κάλαμοι, καλάμια μπαμπού κ.α.) γ. Χριστουγεννιάτικα δένδρα δ. Καλλιεργούμενη Τρούφα	1829	3863
B_4_7	Μόνιμες καλλιέργειες σε θερμοκήπια ή υπό υψηλά προσπελάσιμα στέγαστρα	Μπανανιές κ.α.	31243	31506
B_6_1	Καλλιεργούμενα μανιτάρια εντός θαλάμου	Μανιτάρια	10814	13776
			(*) Μονάδες	
		α) για τα προϊόντα φυτικής παραγωγής και καλλιεργούμενη τρούφα, το εκτάριο β) για τα μανιτάρια, 100τ.μ. θαλάμου για 7 συγκομιδές ετησίως για τα μανιτάρια, 100 τ.μ. θαλάμου για 8 συγκομιδές ετησίως (1 ^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)		

Φυτική Παραγωγή, Καλλιέργειες στις οποίες ο υπολογισμός της τυπικής απόδοσης έχει γίνει με ισοδύναμο τρόπο		
Περιγραφή Προϊόντων για τους σκοπούς εφαρμογής των τυπικών αποδόσεων	Τυπική απόδοση ανά εκτάριο	
	Ηπειρωτικές Περιφέρειες και Ιόνια	Κρήτη, Β. Αιγαίο, Ν. Αιγαίο
Εκτροφή σαλιγκαριών ανοικτού τύπου	16.260	16.260
Κινόα	4.500	4.500
Μαστιχόδεντρα	9.000	9.000
Μαστιχόδεντρα εξαίρεση	9.000	9.000
Τριανταφυλλιά για παραγωγή ροδέλαιου	12.000	12.000

Παράρτημα 3
Προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν τα μεγέθη της γεωργικής εκμετάλλευσης στην
κτηνοτροφία

Όλα τα υφιστάμενα μεγέθη των κτηνοτροφικών ή πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων κατ' ελάχιστο υποχρεούνται κατά την ημερομηνία οριστικοποίησης της αίτησης στήριξης, να τηρούν τα γενικά και κατά περίπτωση τα ειδικά κοινοτικά πρότυπα* που τα αφορούν. Εξαιρέση αποτελούν α) οι εγκαταστάσεις που έχουν δηλωθεί στην υφιστάμενη κατάσταση αλλά κατά την ημερομηνία οριστικοποίησης της αίτησης στήριξης έχουν πάψει να αξιοποιούνται και β) οι πολύ μικρές εκμεταλλεύσεις οικόσιτων ζώων (μέχρι μία ζωική μονάδα).

Η ίδια υποχρέωση τήρησης των κοινοτικών προτύπων* ισχύει και για όλα τα μεγέθη των κτηνοτροφικών ή πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων τα οποία θα υφίστανται κατά την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου, εφόσον τέτοια προβλέπονται για αυτά. Και στην περίπτωση αυτή εξαιρούνται οι πολύ μικρές εκμεταλλεύσεις οικόσιτων ζώων (μέχρι μία ζωική μονάδα). Τα κοινοτικά πρότυπα βεβαιώνονται το αργότερο μέχρι την ημερομηνία υποβολής του τελικού αιτήματος πληρωμής.

**Τα κοινοτικά πρότυπα αναφέρονται στο παράρτημα 5 της υπ' αρ. 427/2.3.2023 απόφασης (Β' 1414).*

Παράρτημα 4
Εθνικές προδιαγραφές που πρέπει να πληρούν οι δαπάνες - αδειοδοτήσεις

**1. ~~Θερμοκήπια, προσπελάσιμα στέγαστρα, δικτυοκήπια και θάλαμοι καλλιέργειας μανιταριών~~
~~Θερμοκήπια, προσπελάσιμα στέγαστρα, δικτυοκήπια, κιβώτια ISO 668 και θάλαμοι~~
~~καλλιέργειας μανιταριών~~ (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025)**

Όλες οι εγκαταστάσεις (~~Θερμοκήπια και προσπελάσιμα στέγαστρα, δικτυοκήπια, θάλαμοι~~
~~καλλιέργειας μανιταριών~~ ~~Θερμοκήπια και προσπελάσιμα στέγαστρα, δικτυοκήπια, κιβώτια ISO~~
~~668 και θάλαμοι καλλιέργειας μανιταριών~~) (1^η τροποποίηση 107585/25-04-2025) που συγχρηματοδοτούνται από την Παρέμβαση Π3-73-2.9, υποχρεούνται να πληρούν τις εθνικές προδιαγραφές που τις αφορούν. Ειδικότερα:

- 1.1. ~~Τα Θερμοκήπια, οι θάλαμοι καλλιέργειας μανιταριών καθώς και τα Θερμοκήπια και οι~~
~~θάλαμοι θερμοκηπιακού τύπου φαρμακευτικής κάνναβης θεωρείται ότι πληρούν τις εθνικές~~
~~προδιαγραφές εφόσον συμμορφώνονται με την υπ' αρ. 2243/333582/27.11.2020 απόφαση~~
~~(Β' 5432), εφεξής ΥΑ 2243. Τα Θερμοκήπια, τα κιβώτια ISO 668, οι θάλαμοι καλλιέργειας~~
~~μανιταριών καθώς και τα Θερμοκήπια και οι θάλαμοι θερμοκηπιακού τύπου φαρμακευτικής~~
~~κάνναβης θεωρείται ότι πληρούν τις εθνικές προδιαγραφές εφόσον συμμορφώνονται με την~~
~~υπ' αρ. 2243/333582/27.11.2020 απόφαση (Β' 5432), εφεξής ΥΑ 2243. (1η τροποποίηση~~
~~107585/25-04-2025)~~ Συνεπάγεται, ότι δεν ενισχύεται η εγκατάσταση των κατασκευών που δεν συμμορφώνονται με τις προδιαγραφές της ΥΑ 2243. Ως εγκατάσταση θεωρείται και η προσθήκη νέων κατασκευών όμορων προς υφιστάμενες κατασκευές.
- 1.2. Τα δικτυοκήπια θεωρείται ότι πληρούν τις εθνικές προδιαγραφές εφόσον συμμορφώνονται με την υπ' αρ. 2244/333595/9.12.2020 απόφαση (Β' 5430).
- 1.3. Τα προσπελάσιμα στέγαστρα (εγκαταστάσεις φυτικής παραγωγής τύπου τολ, πίνακας 7.3.α του παραρτήματος 7 της παρούσας) δεν απαιτούν έγκριση τύπου, υπό την προϋπόθεση ότι έστω και μία διάσταση της Βασικής Κατασκευαστικής τους Μονάδας (ΒΚΜ) υπολείπεται της αντίστοιχης διάστασης Βασικής Κατασκευαστικής Μονάδας για την οποία ορίζονται προδιαγραφές στο άρθρο 5 της ΥΑ 2243. Σε αντίθετη περίπτωση οι εγκαταστάσεις αυτές θεωρούνται θερμοκήπια και πρέπει να συμμορφώνονται με την ΥΑ 2243.

2. Αποθήκες.

Οι αποθήκες συμβατικής κατασκευής που συγχρηματοδοτούνται από τη δράση, υποχρεούνται να πληρούν τις εθνικές προδιαγραφές που τις αφορούν. Συγκεκριμένα:

- 2.1. Οι αποθήκες πρέπει να είναι κατασκευασμένες κατά τρόπο που να εξυπηρετούν τη φύλαξη και τη συντήρηση των προϊόντων, εφοδίων, μηχανημάτων, εξοπλισμού κ.λπ. της εκμετάλλευσης. Ομοίως πρέπει να διευκολύνεται η φορτοεκφόρτωσή τους. Ως εκ τούτου κάθε αποθήκη πρέπει:
 - 2.1.1. Να είναι σχεδόν στο επίπεδο του εδάφους, ενώ στην περίπτωση που θα είναι υπερυψωμένη πρέπει να διαθέτει ράμπα φόρτωσης.
 - 2.1.2. Να έχει δάπεδο από τσιμέντο ή άλλο κατάλληλο υλικό.
 - 2.1.3. Να φέρει ψηλά στην τοιχοποιία, φεγγίτες (όχι παράθυρα) που να μην επιτρέπουν την είσοδο των ανθρώπων αλλά να διευκολύνουν τον αερισμό.
 - 2.1.4. Να έχει τουλάχιστον δύο εισόδους, μία για τους ανθρώπους και μία για την φορτοεκφόρτωση.

- 2.2. Στις περιπτώσεις που ισχύουν ειδικές αρχιτεκτονικές προδιαγραφές αυτές υπερισχύουν των πιο πάνω προδιαγραφών.
- 2.3. Μέρος της αποθήκης δύναται να είναι χώρος εξυπηρέτησης προσωπικού.
- 2.4. Δεν ενισχύονται αποθήκες με βεράντες, εξώστες κ.λπ. όπως επίσης αποθήκες σε κτίριο που χρησιμεύει για κατοικία. Αντίθετα, ενισχύεται αποθήκη σε όροφο κτιρίου εφόσον το σύνολο του κτιρίου αξιοποιείται από την εκμετάλλευση.

Παράρτημα 5
Ελάχιστη διάρκεια μίσθωσης /παραχώρησης ακινήτου ανά κατηγορία δαπάνης

Κατηγορία δαπάνης	Ελάχιστη διάρκεια (έτη)
Ανέγερση και επέκταση συμβατικών κτιρίων ή κτιριακών υποδομών	15
Εκσυγχρονισμός ή μετατροπή, αποθηκών, συμβατικών κτιρίων ή κτιριακών υποδομών	12
Εγκαταστάσεις θερμοκηπιακού τύπου και υψηλά ΤΟΛ, δικτυοκήπια, θάλαμοι μανιταριών	12
Περίφραξη εγκαταστάσεων	12
Εξοπλισμός που ενσωματώνεται σε γεωργικές εγκαταστάσεις	12

Παράρτημα 6
Έτη παλαιότητας / προσδιορισμός δαπανών απλής αντικατάστασης

Κατηγορία του στοιχείου ενεργητικού της εκμετάλλευσης	Περίοδος απλής αντικατάστασης
Κτίρια, κατασκευές, εγκαταστάσεις και αποθήκες συμβατικής κατασκευής (περιλαμβάνονται ενδεικτικά, αποθήκες, διαλογητήρια, ξηρανήρια, συσκευαστήρια, ψυγεία αποθήκευσης, περιφράξεις αυτών κ.λπ., χωρίς τον σχετικό εξοπλισμό)	30
Θερμοκήπια, δικτυοκήπια, θάλαμοι μανιταριών θερμοκηπιακού τύπου και υψηλά ΤΟΛ	15
Παρελκόμενα κατεργασίας εδάφους	
Ψυκτικά μηχανήματα (ψυγείο αποθήκευσης προϊόντων κ.λπ.) και εγκαταστάσεις κλιματισμού και κεντρικής θέρμανσης (λέβητες - καυστήρες κ.λπ.) στους χώρους της εκμετάλλευσης	
Ηλεκτρογεννήτριες	12
Ελκυστήρες	
Αυτοκινούμενα γεωργικά μηχανήματα	
Ρυμούλκες κάθε είδους	
Λοιπά παρελκόμενα ελκυστήρα	10
Λοιπά μηχανήματα και εξοπλισμός εκτός Η/Υ και λογισμικού	
Άυλα στοιχεία και δικαιώματα και έξοδα πολυετούς απόσβεσης	
Λοιπά πάγια στοιχεία	8
Παρελκόμενα φυτοπροστασίας και φορητός εξοπλισμός φυτοπροστασίας	
Λιπασματοδιανομείς (αυτοκινούμενοι και παρελκόμενοι)	
Εξοπλισμός Η/Υ, κύριος και περιφερειακός και λογισμικό	5
Εξοπλισμός και συσκευές επικοινωνιών και γραφείου	

Παράρτημα 7
Εύλογο κόστος υλοποίησης - ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη ανά κατηγορία δαπανών

Πίνακας 7.1 Κτίρια συμβατικής κατασκευής

Περιγραφή επενδυτικής δαπάνης	Ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη
	(€/τ.μ. κτιρίου)
Αποθήκη	280
Υπόστεγο	145
Περίφραξη με σενάζι	25 €/μέτρο
Περίφραξη απλή	12 €/μέτρο

Πίνακας 7.2 Κτίρια από σκελετό θερμοκηπίου (τύπου τολ)

Περιγραφή επενδυτικής δαπάνης	Ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη	
	(€/τ.μ. κτιρίου)	
Αποθήκη	115	140
Χώρος προσωρινής διαμονής- εξυπηρέτησης προσωπικού μέχρι 25,00 τ.μ. (συνοδό κτίριο)	140	-----
Υπόστεγα	60	-----

ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ - ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΠΙΝΑΚΑ 7.1 και 7.2:

1. Η ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη ανά τ.μ. κτιρίου, περιλαμβάνει τις ηλεκτρικές και τις υδραυλικές εγκαταστάσεις, τα παράθυρα, τις μονώσεις, τις σχάρες δαπέδων όπου απαιτείται κ.λπ. Δεν περιλαμβάνει την οικοδομική άδεια.
2. Η ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη δύναται να προσαυξάνεται:
 - 2.1 Στις εγκαταστάσεις που κατασκευάζονται σε ορεινές περιοχές κατά την έννοια της οδηγίας 85/148 ΕΟΚ όπως ισχύει κάθε φορά έως 10% ανά τ.μ. κτιρίου.
 - 2.2 Στις εγκαταστάσεις του Πίνακα 7.1 που κατασκευάζονται σε περιοχές που ισχύουν ειδικοί αρχιτεκτονικοί όροι και εφόσον προσκομίζεται βεβαίωση αρμόδιας υπηρεσίας για την υποχρέωση εφαρμογής τους:
 - 2.2.1 Χωρίς προσκόμιση προμετρήσεων και προϋπολογισμών πολιτικού μηχανικού ή άλλου κατά το νόμο αρμόδιου επαγγελματία, έως 10% ανά τ.μ. κτιρίου.
 - 2.2.2 Με προσκόμιση προμετρήσεων και προϋπολογισμών πολιτικού μηχανικού ή άλλου κατά το νόμο αρμόδιου επαγγελματία, έως 20% ανά τ.μ. κτιρίου.
 - 2.3 Στις εγκαταστάσεις που κατασκευάζονται σε νησιωτικές περιοχές της Χώρας με εξαίρεση τις νήσους Κρήτη και Εύβοια:
 - 2.3.1 Χωρίς προσκόμιση προμετρήσεων και προϋπολογισμών πολιτικού μηχανικού ή άλλου κατά το νόμο αρμόδιου επαγγελματία, έως 15% ανά τ.μ. κτιρίου.
 - 2.3.2 Με προσκόμιση: α) προμετρήσεων και προϋπολογισμών πολιτικού μηχανικού ή άλλου κατά το νόμο αρμόδιου επαγγελματία, και β) τεκμηρίωση της αναγκαιότητας της σχετικής υπέρβασης, έως 30% ανά τ.μ. κτιρίου.

- 2.4 Στους ειδικούς αποθηκευτικούς χώρους αποκλειστικά για την αποθήκευση - συντήρηση των προϊόντων της εκμετάλλευσης, με προσκόμιση: α) προμετρήσεων και προϋπολογισμών πολιτικού μηχανικού ή άλλου κατά τον νόμο αρμόδιου επαγγελματία, και β) τεκμηρίωση της αναγκαιότητας της σχετικής υπέρβασης.
3. Στα κτίρια από σκελετό θερμοκηπίου του Πίνακα 7.2 η ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη ανά €/m² αφορά τον τρόπο κατασκευής και συγκεκριμένα:
- 3.1. Η πρώτη τιμή αφορά κατασκευή με σωλήνες και μονωτικό πάνελ το οποίο έχει ελάχιστο πάχος 3 εκατοστά.
- 3.2. Η δεύτερη τιμή αφορά κατασκευή με ΙΡΕ ή κοιλοδοκούς και μονωτικό πάνελ το οποίο έχει ελάχιστο πάχος 3 εκατοστά.

7.3 Εύλογο κόστος υλοποίησης επενδυτικών δαπανών θερμοκηπιακών εγκαταστάσεων

Πίνακας 7.3 Θερμοκήπια - δικτυοκήπια

Περιγραφή επενδυτικής δαπάνης	Ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη
ΤΥΠΟΣ Α*: ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ, ΑΜΦΙΡΡΙΚΤΟ ΑΠΛΟ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ και ΥΨΟΣ ΥΔΡΟΡΡΟΗΣ ΜΕΧΡΙ 2,99 ΜΕΤΡΑ	
1) Κάλυψη όλο με μαλακό πλαστικό	23.800 €/στρ.
2) Κάλυψη προσόψεις και ποδιές με πολυεστέρα, οροφή με μαλακό πλαστικό	29.000 €/στρ.
3) Κάλυψη προσόψεις και ποδιές με πολυκαρβονικό, οροφή με μαλακό πλαστικό	31.000 €/στρ.
ΤΥΠΟΣ Β*: ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ, ΑΜΦΙΡΡΙΚΤΟ ΠΟΛΛΑΠΛΟ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ και ΥΨΟΣ ΥΔΡΟΡΡΟΗΣ ΜΕΧΡΙ 2,99 ΜΕΤΡΑ	
1) Κάλυψη όλο με μαλακό πλαστικό	27.000 €/στρ.
2) Κάλυψη προσόψεις και ποδιές με πολυεστέρα, οροφή με μαλακό πλαστικό	32.000 €/στρ.
3) Κάλυψη προσόψεις και ποδιές με πολυκαρβονικό, οροφή με μαλακό πλαστικό	34.000 €/στρ.
ΤΥΠΟΣ Γ*: ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΤΟΞΟΤΟ ΑΠΛΟ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ και ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΥΨΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ 3,00 ΜΕΤΡΑ	
1) Κάλυψη όλο με μαλακό πλαστικό	24.500 €/στρ.
2) Κάλυψη προσόψεις και ποδιές με πολυεστέρα, οροφή με μαλακό πλαστικό	29.500 €/στρ.
3) Κάλυψη προσόψεις με πολυεστέρα, οροφή – παράθυρα – ποδιές με μαλακό πλαστικό	26.500 €/στρ.
4) Κάλυψη προσόψεις και ποδιές με πολυκαρβονικό, οροφή με μαλακό πλαστικό	31.000 €/στρ.
5) Κάλυψη προσόψεις με πολυκαρβονικό, οροφή – παράθυρα – ποδιές με μαλακό πλαστικό	27.500 €/στρ.
ΤΥΠΟΣ Δ*: ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ, ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΤΟΞΟΤΟ ΠΟΛΛΑΠΛΟ, ΧΩΡΙΣ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ (ΠΑΡΑΘΥΡΑ), ΜΕ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΣΚΕΛΕΤΟ και ΥΨΟΣ ΥΔΡΟΡΡΟΗΣ ΜΕΧΡΙ 2,99 ΜΕΤΡΑ	
1) Κάλυψη όλο μαλακό πλαστικό	27.500 €/στρ.
2) Κάλυψη προσόψεις και ποδιές με πολυεστέρα, οροφή με μαλακό πλαστικό	32.000 €/στρ.

3) Κάλυψη προσόψεις με πολυεστέρα, οροφή – παράθυρα – ποδιές με μαλακό πλαστικό	30.000 €/στρ.
4) Κάλυψη προσόψεις και ποδιές με πολυκαρβονικό, οροφή με μαλακό πλαστικό	34.000 €/στρ.
5) Κάλυψη προσόψεις με πολυκαρβονικό, οροφή – παράθυρα – ποδιές με μαλακό πλαστικό	31.000 €/στρ.
ΤΥΠΟΣ Ε*: ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ, ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΤΟΞΩΤΟ ΠΟΛΛΑΠΛΟ, ΧΩΡΙΣ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ (ΠΑΡΑΘΥΡΑ), ΜΕ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΣΚΕΛΕΤΟ και ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ, ΑΜΦΙΡΡΙΚΤΟ ΠΟΛΛΑΠΛΟ, ΧΩΡΙΣ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ (ΠΑΡΑΘΥΡΑ), ΜΕ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΣΚΕΛΕΤΟ. ΥΨΟΣ ΥΔΡΟΡΡΟΗΣ ΑΠΟ 3,00 ΜΕΤΡΑ έως και 3,99 ΜΕΤΡΑ	
1) Κάλυψη όλο πλαστικό μαλακό πλαστικό (1η τροποποίηση 107585/25-04-2025)	31.500 €/στρ.
2) Κάλυψη προσόψεις και ποδιές με πολυεστέρα, οροφή με πλαστικό μαλακό πλαστικό (1η τροποποίηση 107585/25-04-2025)	37.000 €/στρ.
3) Κάλυψη προσόψεις και ποδιές με πολυκαρβονικό, οροφή με πλαστικό μαλακό πλαστικό (1η τροποποίηση 107585/25-04-2025)	39.000 €/στρ.
ΤΥΠΟΣ ΣΤ*: ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ, ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΤΟΞΩΤΟ ΠΟΛΛΑΠΛΟ, ΧΩΡΙΣ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ (ΠΑΡΑΘΥΡΑ), ΜΕ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΣΚΕΛΕΤΟ και ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ, ΑΜΦΙΡΡΙΚΤΟ ΠΟΛΛΑΠΛΟ, ΧΩΡΙΣ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ (ΠΑΡΑΘΥΡΑ), ΜΕ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΣΚΕΛΕΤΟ. ΥΨΟΣ ΥΔΡΟΡΡΟΗΣ ΑΠΟ 4,00 ΜΕΤΡΑ έως και 4,99 ΜΕΤΡΑ.	
1) Κάλυψη όλο μαλακό πλαστικό	35.000 €/στρ.
2) Κάλυψη προσόψεις και ποδιές με πολυεστέρα, οροφή με μαλακό πλαστικό	41.500 €/στρ.
3) Κάλυψη προσόψεις και ποδιές με πολυκαρβονικό, οροφή με μαλακό πλαστικό	44.000 €/στρ.
4) Κάλυψη όλο πολυκαρβονικό	53.500 €/στρ.
ΤΥΠΟΣ Ζ*: ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ, ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΤΟΞΩΤΟ ΠΟΛΛΑΠΛΟ, ΧΩΡΙΣ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ (ΠΑΡΑΘΥΡΑ), ΜΕ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΣΚΕΛΕΤΟ και ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ, ΑΜΦΙΡΡΙΚΤΟ ΠΟΛΛΑΠΛΟ, ΧΩΡΙΣ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ (ΠΑΡΑΘΥΡΑ), ΜΕ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ ΣΚΕΛΕΤΟ. ΥΨΟΣ ΥΔΡΟΡΡΟΗΣ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ 5,00 ΜΕΤΡΑ.	
1) Κάλυψη όλο μαλακό πλαστικό	42.500 €/στρ.
2) Κάλυψη προσόψεις και ποδιές με πολυκαρβονικό, οροφή με μαλακό πλαστικό	50.000 €/στρ.
*Υποσημείωση για όλους τους τύπους: - Οι αντίστοιχες ανώτατες επιλέξιμες δαπάνες για τα δικτυοκήπια ελαττώνονται κατά 25% - Στα Ξύλινα Θερμοκήπια εφαρμόζεται μείωση κατά 45% στις αναγραφόμενες τιμές των μεταλλικών θερμοκηπίων. Οι ανωτέρω τιμές δεν περιλαμβάνουν μεταφορικά, εξοπλισμό, ανοίγματα (παράθυρα), δαπάνες παροχέτευσης των υδάτων απορροής με σωλήνες.	
ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ (ΠΑΡΑΘΥΡΑ) κ.λπ.	
Ανοίγματα (παράθυρα) οροφής αυτόματα	38 €/τρέχον μέτρο
Ανοίγματα πλαϊνά (παράθυρα) αυτόματα, κάλυψη πλαστικό	33 €/τρέχον μέτρο
Ανοίγματα πλαϊνά (παράθυρα) αυτόματα, κάλυψη πολυεστέρα	62 €/τρέχον μέτρο
Ανοίγματα πλαϊνά (παράθυρα) αυτόματα, κάλυψη πολυκαρβονικό	65 €/τρέχον μέτρο
Διπλό (φουσκωτό) πλαστικό οροφής	3.200 €/στρ.
Διπλό άνοιγμα (παράθυρο) οροφής	5.300 €/στρ.
Ηλεκτρικός πίνακας ελέγχου παραθύρων	440 €/παράθυρο

Ανεμόμετρο	550 €/τεμ.
Αισθητήρας βροχής	380 €/τεμ.

Πίνακας 7.3α Εγκαταστάσεις Φυτικής Παραγωγής τύπου ΤΟΛ (αφορά και δικτυοκίπια)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΠΙΔΕΞΙΜΗ ΔΑΠΑΝΗ
ΥΨΗΛΑ ΤΟΛ ΤΟΞΩΤΑ (ΜΟΝΑ), ΥΨΟΥΣ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΥ ΑΠΟ 1,8 ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ ΤΟΞΩΝ 2 ΜΕΤΡΑ	
Σκελετός μεταλλικός γαλβανιζέ με άνοιγμα > 5m, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1", Μήκος Σωλήνα 8,5μ.	4.500 €/στρ
Σκελετός μεταλλικός γαλβανιζέ με άνοιγμα > 5m, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1", Μήκος Σωλήνα 9,0μ.	4.600 €/στρ
Σκελετός μεταλλικός γαλβανιζέ με άνοιγμα > 5m, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1", Μήκος Σωλήνα 10,0μ.	4.800 €/στρ
Σκελετός μεταλλικός μαύρος με άνοιγμα > 5m, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1", Μήκος Σωλήνα 8,5μ.	4.100 €/στρ
Σκελετός μεταλλικός μαύρος με άνοιγμα > 5m, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1", Μήκος Σωλήνα 9,0μ.	4.200 €/στρ
Σκελετός μεταλλικός μαύρος με άνοιγμα > 5m, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1", Μήκος Σωλήνα 10,0μ.	4.400 €/στρ
ΥΨΗΛΟ ΤΟΛ ΠΟΛΥΑΠΛΟ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΤΟΞΩΤΟ, ΓΑΛΒΑΝΙΖΕ, ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΟΡΘΟΣΤΑΤΩΝ 2 ΜΕΤΡΑ*	
Άνοιγμα 5μ, ορθοστάτες ϕ 1" μήκος 1,70μ, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1" μήκος σωλήνα 6μ, υδρορροή μεταλλική με ενδεικτικό μήκος 160μ	6.600 €/στρ
Άνοιγμα 7μ, ορθοστάτες ϕ 1 1/4", μήκος 1,70μ, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1 1/4", μήκος σωλήνα 9μ, υδρορροή μεταλλική με ενδεικτικό μήκος 115μ	8.100 €/στρ
Άνοιγμα 8μ, ορθοστάτες ϕ 1 1/4", μήκος 1,70μ, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1 1/4", μήκος σωλήνα 10μ, υδρορροή μεταλλική με ενδεικτικό μήκος 96μ	7.900 €/στρ
Άνοιγμα 5μ, ορθοστάτες ϕ 1" μήκος 1,70μ, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1" μήκος σωλήνα 6μ, υδρορροή πλαστική με ενδεικτικό μήκος 160μ	6.300 €/στρ
Άνοιγμα 7μ, ορθοστάτες ϕ 1 1/4" μήκος 1,70μ, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1 1/4", μήκος σωλήνα 9μ, υδρορροή πλαστική με ενδεικτικό μήκος 115μ	7.700 €/στρ
Άνοιγμα 8μ, ορθοστάτες ϕ 1 1/4" μήκος 1,70μ, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1 1/4", μήκος σωλήνα 10μ, υδρορροή πλαστική με ενδεικτικό μήκος 96μ	7.500 €/στρ
ΥΨΗΛΟ ΤΟΛ ΠΟΛΥΑΠΛΟ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΤΟΞΩΤΟ, ΜΑΥΡΟ, ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΟΡΘΟΣΤΑΤΗ 2 ΜΕΤΡΑ*	
Άνοιγμα 5μ, ορθοστάτες ϕ 1" μήκος 1,70μ, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1" μήκος σωλήνα 6μ, υδρορροή μεταλλική με ενδεικτικό μήκος 115μ	5.500 €/στρ
Άνοιγμα 7μ, ορθοστάτες ϕ 1 1/4" μήκος 1,70μ, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1 1/4", μήκος σωλήνα 9μ, υδρορροή μεταλλική με ενδεικτικό μήκος 115μ	6.300 €/στρ
Άνοιγμα 8μ, ορθοστάτες ϕ 1 1/4" μήκος 1,70μ, τόξα (Β.Τ. 2mm), ϕ 1 1/4", μήκος σωλήνα 10μ, υδρορροή μεταλλική με ενδεικτικό μήκος 96μ	6.250 €/στρ

Άνοιγμα 5μ, ορθοστάτες \varnothing 1" μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1" μήκος σωλήνα 6μ, υδρορροή πλαστική με ενδεικτικό μήκος 115μ	5.150 €/στρ
Άνοιγμα 7μ, ορθοστάτες \varnothing 1 1/4" μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1 1/4", μήκος σωλήνα 9μ, υδρορροή πλαστική με ενδεικτικό μήκος 115μ	6.000 €/στρ
Άνοιγμα 8μ, ορθοστάτες \varnothing 1 1/4", μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1 1/4", μήκος σωλήνα 10μ, υδρορροή πλαστική με ενδεικτικό μήκος 96μ	5.950 €/στρ
*Στα πολλαπλά τροποποιημένα ΤΟΛ που ενισχύονται με ελκυστήρες για υποστήριξη κατακόρυφων φορτίων, επιπλέον 500€/στρ. Δεν ενισχύονται σε περίπτωση ιδιοκατασκευής.	
*Πλαϊνά ανοίγματα, επιπλέον 630€/στρ. Δεν ενισχύονται σε περίπτωση ιδιοκατασκευής.	
*Το μήκος των ορθοστατών αφορά το συνολικό υπέργειο και υπόγειο μέρος του ορθοστάτη και δεν είναι δεσμευτικό (μπορεί να παραλλάσει σύμφωνα με την κατασκευή)	
*Όταν το άνοιγμα του τόξου παραλλάσει κατά 50 εκ. από τα ανωτέρω ανοίγματα, δεν απαιτείται η προσκόμιση τριών προσφορών	
*Οι τιμές αυτές αφορούν κατασκευή από κατασκευαστική εταιρεία. Σε περίπτωση ιδιοκατασκευής μειώνονται κατά 20%. Στην περίπτωση ιδιοκατασκευής δεν ενισχύονται τα πλαϊνά ανοίγματα και οι ελκυστήρες.	

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΔΑΠΑΝΗ
ΥΨΗΛΑ ΤΟΛ ΤΟΞΟΤΑ (ΜΟΝΑ), ΥΦΟΥΣ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΥ ΑΠΟ 1,8 ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ ΤΟΞΩΝ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ ΤΩΝ 2 ΜΕΤΡΩΝ	
Σκελετός μεταλλικός γαλβανιζέ με άνοιγμα > 5m, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1", Μήκος Σωλήνα 8,5μ.	4.500 €/ στρ
Σκελετός μεταλλικός γαλβανιζέ με άνοιγμα > 5m, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1", Μήκος Σωλήνα 9,0μ.	4.600 €/ στρ
Σκελετός μεταλλικός γαλβανιζέ με άνοιγμα > 5m, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1", Μήκος Σωλήνα 10,0μ.	4.800 €/ στρ
Σκελετός μεταλλικός μαύρος με άνοιγμα > 5m, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1", Μήκος Σωλήνα 8,5μ.	4.100 €/ στρ
Σκελετός μεταλλικός μαύρος με άνοιγμα > 5m, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1", Μήκος Σωλήνα 9,0μ.	4.200 €/ στρ
Σκελετός μεταλλικός μαύρος με άνοιγμα > 5m, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1", Μήκος Σωλήνα 10,0μ.	4.400 €/ στρ
ΥΨΗΛΟ ΤΟΛ ΠΟΛΛΑΠΛΟ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΤΟΞΟΤΟ, ΓΑΛΒΑΝΙΖΕ, ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ ΤΟΞΩΝ (ΟΡΘΟΣΤΑΤΩΝ ΔΙΑΔΟΧΙΚΩΝ ΤΟΞΩΝ) ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ ΤΩΝ 2 ΜΕΤΡΩΝ *	
Άνοιγμα 5μ, ορθοστάτες \varnothing 1" μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1" μήκος σωλήνα 6μ, υδρορροή μεταλλική με ενδεικτικό μήκος 160μ	6.600 €/στρ
Άνοιγμα 7μ, ορθοστάτες \varnothing 1 1/4", μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1 1/4", μήκος σωλήνα 9μ, υδρορροή μεταλλική με ενδεικτικό μήκος 115μ	8.100 €/στρ
Άνοιγμα 8μ, ορθοστάτες \varnothing 1 1/4", μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1 1/4", μήκος σωλήνα 10μ, υδρορροή μεταλλική με ενδεικτικό μήκος 96μ	7.900 €/στρ
Άνοιγμα 5μ, ορθοστάτες \varnothing 1" μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1" μήκος σωλήνα 6μ, υδρορροή πλαστική με ενδεικτικό μήκος 160μ	6.300 €/στρ

Άνοιγμα 7μ, ορθοστάτες \varnothing 1 1/4" μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1 1/4", μήκος σωλήνα 9μ, υδρορροή πλαστική με ενδεικτικό μήκος 115μ	7.700 €/στρ
Άνοιγμα 8μ, ορθοστάτες \varnothing 1 1/4", μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1 1/4", μήκος σωλήνα 10μ, υδρορροή πλαστική με ενδεικτικό μήκος 96μ	7.500 €/στρ
ΥΨΗΛΟ ΤΟΛ ΠΟΛΛΑΠΛΟ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΤΟΞΩΤΟ, ΜΑΥΡΟ, ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ ΤΟΞΩΝ (ΟΡΘΟΣΤΑΤΩΝ ΔΙΑΔΟΧΙΚΩΝ ΤΟΞΩΝ) ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ ΤΩΝ 2 ΜΕΤΡΩΝ *	
Άνοιγμα 5μ, ορθοστάτες \varnothing 1" μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1" μήκος σωλήνα 6μ, υδρορροή μεταλλική με ενδεικτικό μήκος 115μ	5.500 €/στρ
Άνοιγμα 7μ, ορθοστάτες \varnothing 1 1/4" μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1 1/4", μήκος σωλήνα 9μ, υδρορροή μεταλλική με ενδεικτικό μήκος 115μ	6.300 €/στρ
Άνοιγμα 8μ, ορθοστάτες \varnothing 1 1/4", μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1 1/4", μήκος σωλήνα 10μ, υδρορροή μεταλλική με ενδεικτικό μήκος 96μ	6.250 €/στρ
Άνοιγμα 5μ, ορθοστάτες \varnothing 1" μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1" μήκος σωλήνα 6μ, υδρορροή πλαστική με ενδεικτικό μήκος 115μ	5.150 €/στρ
Άνοιγμα 7μ, ορθοστάτες \varnothing 1 1/4" μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1 1/4", μήκος σωλήνα 9μ, υδρορροή πλαστική με ενδεικτικό μήκος 115μ	6.000 €/στρ
Άνοιγμα 8μ, ορθοστάτες \varnothing 1 1/4", μήκος 1,70μ, τόξα (B.T. 2mm), \varnothing 1 1/4", μήκος σωλήνα 10μ, υδρορροή πλαστική με ενδεικτικό μήκος 96μ	5.950 €/στρ
*Η επιλεξιμότητα των ανωτέρω κατασκευών ισχύει όταν το άνοιγμα του τόξου παραλλάσει έως 50 εκ. από τα ανωτέρω ανοίγματα.	
*Στα πολλαπλά τροποποιημένα ΤΟΛ που ενισχύονται με ελκυστήρες για υποστήριξη κατακόρυφων φορτίων, επιπλέον 500€/στρ. Δεν ενισχύονται σε περίπτωση ιδιοκατασκευής.	
*Πλαϊνά ανοίγματα, επιπλέον 630€/στρ. Δεν ενισχύονται σε περίπτωση ιδιοκατασκευής.	
*Το μήκος των ορθοστατών αφορά το συνολικό υπέργειο και υπόγειο μέρος του ορθοστάτη και δεν είναι δεσμευτικό (μπορεί να παραλλάσει σύμφωνα με την κατασκευή).	
*Οι τιμές αυτές αφορούν κατασκευή από κατασκευαστική εταιρεία. Σε περίπτωση ιδιοκατασκευής μειώνονται κατά 20%. Στην περίπτωση ιδιοκατασκευής δεν ενισχύονται τα πλαϊνά ανοίγματα και οι ελκυστήρες.	

(2^η τροποποίηση 203062/25-07-2025)

ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ – ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΠΙΝΑΚΑ 7.3 ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ – ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΠΙΝΑΚΩΝ 7.3 και 7.3.α
(1η τροποποίηση 107585/25-04-2025)

Η ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη δύναται να προσυζάνεται:

1. Στις θερμοκηπιακές και λοιπές εγκαταστάσεις που κατασκευάζονται σε ορεινές περιοχές κατά την έννοια της οδηγίας 85/148ΕΟΚ όπως ισχύει κάθε φορά έως 10% ανά τ.μ.
2. Στις θερμοκηπιακές και λοιπές εγκαταστάσεις που κατασκευάζονται σε νησιωτικές περιοχές της Χώρας με εξαίρεση τις νήσους Κρήτη και Εύβοια:
 - 2.1. Χωρίς προσκόμιση προμετρήσεων και προϋπολογισμών πολιτικού μηχανικού ή άλλου κατά το νόμο αρμόδιου επαγγελματία, έως 15% ανά τ.μ.

- 2.2. Με προσκόμιση: α) προμετρήσεων και προϋπολογισμών πολιτικού μηχανικού ή άλλου κατά το νόμο αρμόδιου επαγγελματία, και β) τεκμηρίωση της αναγκαιότητας της σχετικής υπέρβασης, έως 30% ανά τ.μ.

Πίνακας 7.4 Εξοπλισμός θερμοκηπίων

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΔΑΠΑΝΗ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΩΝ	
Επιδαπέδια θέρμανση λεβητοστάσιο με κατανομή το στρέμμα (πλήρης)	24.000 €/στρ
Αεροθέρμανση πετρελαίου 100.000 kcal	4.400 €/τεμ.
Αεροθέρμανση πετρελαίου 150.000 kcal	5.500 €/τεμ.
Αεροθέρμανση πέλετ 100.000 kcal	7.200 €/τεμ.
Αεροθέρμανση πέλετ 150.000 kcal	8.600 €/τεμ.
Αεροθέρμανση πυρηνόξυλο έως 200.000 kcal (περιλαμβάνει σιλό, αναβατόριο, χώρο αποθήκευσης πυρήνα κ.α)	14.000 €/τεμ.
Ανεμιστήρες για ομοιόμορφη κατανομή θερμοκρασίας (κυκλοφορητές)	2.100 €/στρ
Παθητικό ηλιακό σύστημα	650 €/στρ
Δεξαμενή πετρελαίου 1000 λίτρα	400 €/τεμ.
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΡΟΣΙΣΜΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΩΝ	
Ανεμιστήρες για δυναμικό αερισμό συνολικής δυναμικότητας γύρω στα 165.000 μ3/ώρα το στρέμμα	5.200 €/στρ
Ψύξη (Cooling) το στρέμμα	12.000 €/στρ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΨΕΚΑΣΜΟΥ ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΩΝ	
Σταθερό ψεκαστικό με αεροσυμπιεστή	2.300 €/στρ
Ανεμιστήρες για ομοιόμορφη κατανομή φαρμάκου κ.λπ.	2.100 €/στρ
Τροχήλατος νεφελοψεκαστήρας μονής κεφαλής	4.400 €/τεμ.
Τροχήλατος νεφελοψεκαστήρας διπλής κεφαλής	5.800 €/τεμ.
ΣΥΣΤΗΜΑ ΛΙΠΑΝΣΗΣ	
Κεφαλή συστήματος: Περιλαμβάνει υπολογιστή, αντλία μεταφοράς νερού, φίλτρα, δεξαμενές λιπασμάτων κ.λπ. (το πόσο αυτό προστίθεται μια φορά για θερμοκήπιο μέχρι 10 στρέμματα)	17.500 €/στρ 17.500 €
Κεφαλή συστήματος: Περιλαμβάνει υπολογιστή, αντλία μεταφοράς νερού, φίλτρα, δεξαμενές λιπασμάτων κ.λπ. (το πόσο αυτό προστίθεται μια φορά για θερμοκήπιο μέχρι 10 στρέμματα) (2 ^η τροποποίηση 203062/25-07-2025)	
ΥΔΡΟΠΟΝΙΑ	
Άρδευση διανομή κατά στρέμμα	3.700 €/στρ
Υπόστρωμα με περλίτη, πετροβάμβακα, κοκοφοίνικα (κοκοσόιλ), ελαφρόπετρα και λοιπά υλικά με ή χωρίς πανί εδαφοκάλυψης	3.500 €/στρ
Βάσεις, κανάλια, στηρίγματα (κλειστού κυκλώματος υδροπονίας)	8.600 €/στρ
Βάσεις, κανάλια, στηρίγματα (ανοιχτού κυκλώματος υδροπονίας)	8.300 €/στρ
Δεξαμενή ανακύκλωσης και οξυγόνωσης θρεπτικού διαλύματος (εφάπαξ)	2.700 €
ΠΑΓΚΟΣ ΡΙΖΟΒΟΛΙΑΣ	
Με θερμαινόμενο δάπεδο (ηλ. αντιστάσεις) και ηλεκτρικό πίνακα (5 τ.μ.)	2.400 €/τεμ.
Με θερμαινόμενο δάπεδο (ηλ. αντιστάσεις) και ηλεκτρικό πίνακα (7,5 τ.μ.)	3.100 €/τεμ.
Με θερμαινόμενο δάπεδο (ηλ. αντιστάσεις) και ηλεκτρικό πίνακα (10 τ.μ.)	3.600 €/τεμ.

Με θερμαινόμενο δάπεδο (ηλ. αντιστάσεις) και ηλεκτρικό πίνακα (12,5 τ.μ.)	4.200 €/τεμ.
Με θερμαινόμενο δάπεδο (ηλ. αντιστάσεις), σύστημα υδρονέφωσης και ηλ. πίνακα (5 τ.μ.)	3.650 €/τεμ.
Με θερμαινόμενο δάπεδο (ηλ. αντιστάσεις), σύστημα υδρονέφωσης και ηλ. πίνακα (7,5 τ.μ.)	4.300 €/τεμ.
Με θερμαινόμενο δάπεδο (ηλ. αντιστάσεις), σύστημα υδρονέφωσης και ηλ. πίνακα (10 τ.μ.)	4.700 €/τεμ.
Με θερμαινόμενο δάπεδο (ηλ. αντιστάσεις), σύστημα υδρονέφωσης και ηλ. πίνακα (12,5 τ.μ.)	5.100 €/τεμ.
ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ	
Θερμοκουρτίνα οροφής επίπεδη	12.000 €/στρ
Θερμοκουρτίνα οροφής πυραμιδική	13.200 €/στρ
Σύστημα απολύμανσης εδάφους με ατμό	19.600 €/στρ
Θειαφιστήρας με ατμό	2.650 €/τεμ.
Εντομοστεγές δίκτυ	1.750 €/στρ
Μεταλλικός ανεμοθραύστης 4 μέτρα ύψος με δίκτυ	140 €/τρέχον μέτρο

7.5 Εύλογο κόστος υλοποίησης επενδυτικών δαπανών μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού

Πίνακας 7.5 Ηλεκτροπαραγωγά ζεύγη (H/Z) (γεννήτριες) πετρελαίου

KVA	Ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη	KVA	Ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη
8	3.300 €	16	5.600 €
9	3.700 €	17	5.900 €
10	4.000 €	18	6.300 €
11	4.200 €	19	6.600 €
12	4.500 €	20-22	7.000 €
13	4.800 €	23-25	7.600 €
14	5.100 €	26-30	8.400 €
15	5.400 €		

ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ - ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΠΙΝΑΚΑ 7.5

- Οι ανωτέρω τιμές δύνανται να προσαυξάνονται κατά 15% όταν τεκμηριώνεται ότι στα τεχνικά χαρακτηριστικά της γεννήτριας περιλαμβάνεται η δυνατότητα σύνδεσης με πίνακα αυτόματης μεταγωγής.
- Στις ανωτέρω τιμές των H/Z δεν περιλαμβάνεται το εύλογο κόστος αγοράς και εγκατάστασης του πίνακα μεταγωγής ΔΕΔΗΕ - γεννήτρια ανεξάρτητα από την δυναμικότητα της γεννήτριας, ως εξής:
 - Πίνακες Χειροκίνητης Μεταγωγής H/Z 1.050 ευρώ
 - Πίνακες Αυτόματης Μεταγωγής H/Z 1.800 ευρώ

Πίνακας 7.6 Δεξαμενές που απαιτούν εκσκαφές ή επιχώσεις φυσικού εδάφους και χρησιμεύουν για την αποθήκευση νερού βροχής

ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ V (m ³)	ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΔΑΠΑΝΗ	ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ V (m ³)	ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΔΑΠΑΝΗ
50	1.700 €	5.000	28.000 €
100	2.600 €	6.000	31.300€
150	3.300€	7.000	34.300 €
200	3.900 €	8.000	37.200 €
300	5.000 €	9.000	40.000 €
400	6.000 €	10.000	42.700 €
500	6.900€	11.000	45.200 €
750	8.800 €	12.000	47.700 €
1.000	10.500 €	13.000	50.100 €
1.250	12.000 €	14.000	52.400 €
1.500	13.400 €	15.000	54.600 €
1.750	14.800 €	16.000	56.800 €
2.000	16.000 €	17.000	58.900 €
2.500	18.300 €	18.000	61.000 €
3.000	20.500 €	19.000	63.100€
3.500	22.500 €	20.000 και άνω	3,25 €/m ³
4.000	24.400 €		
4.500	26.200 €		

1. Οι τιμές αφορούν χωμάτινες δεξαμενές και περιλαμβάνουν εκσκαφές σε εδάφη γαιώδη-ημιβραχώδη, φόρτωση και απομάκρυνση αποβλήτων εκσκαφών, εξυγιαντικές στρώσεις με φυσικά αμμοχάλικα, κατασκευή επιστρώματος μεμβράνης από διαβαθμισμένο θραυστό υλικό, στεγανοποίηση με μεμβράνη πολυαιθυλενίου, γεώφασμα προστασίας στεγανοποιητικής μεμβράνης.
2. Για τις τσιμεντένιες δεξαμενές νερού έως 500 m³, η ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη ανέρχεται στα 105 €/m³.

7.7 Εύλογο κόστος υλοποίησης επενδυτικών δαπανών διαμόρφωσης και περίφραξης.

Πίνακας 7.7 Διαμόρφωση και περίφραξη.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗ	ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΔΑΠΑΝΗ
Διαμόρφωση χώρου – ισοπέδωση	352 €/στρ
Ισοπέδωση	62 €/στρ
Περίφραξη με σενάρι	21 €/τρέχον μέτρο 25 €/μέτρο
Περίφραξη-Περίφραξη απλή	10 €/τρέχον μέτρο 12 €/μέτρο

(2^η τροποποίηση 203062/25-07-2025)

7.8 Εύλογο κόστος υλοποίησης δαπανών που συμβάλλουν στη χρήση ΑΠΕ και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Πίνακας 7.8 Συστήματα ΑΠΕ για ιδιοκατανάλωση

Περιγραφή επενδυτικής δαπάνης	Ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη
Φωτοβολταϊκό συνδεδεμένο στο δίκτυο με σταθερές βάσεις	1.000 €/kW
Αυτόνομο φωτοβολταϊκό με σταθερές βάσεις	1.900 €/kW
Φωτοβολταϊκό συνδεδεμένο στο δίκτυο ισχύος με ιχνηλάτες (trackers)	1.250 €/kW
Αυτόνομο φωτοβολταϊκό ισχύος με ιχνηλάτες (trackers)	2.500/kW
Αυτόνομο αγροβολταϊκό με σταθερές βάσεις	1.000-2.100 €/kW
Αγροβολταϊκό συνδεδεμένο στο δίκτυο με σταθερές βάσεις (1η τροποποίηση 107585/25-04-2025)	1.200 €/kW
Γεωθερμία (θερμική ενέργεια-γεωεναλλάκτες)	1.500 €/kWth
Γεωθερμία (θερμική ενέργεια-υδρογεώτρηση)	1.000 €/kWth
Αντλίες θερμότητας COP>3.5	340 €/kWth
Λέβητας βιομάζας	64 €/kWth
Αιολικές εγκαταστάσεις σε διασυνδεδεμένο σύστημα με ισχύ >1kW	1.250 €/kW
Αιολικές εγκαταστάσεις σε μη διασυνδεδεμένο σύστημα με ισχύ >1kW	1.450 €/kW
Φωτοβολταϊκό, συσσωρευτές και μικρή Α €/Γ με σταθερές βάσεις	3.700 €/kW
Φωτοβολταϊκό, συσσωρευτές και μικρή Α €/Γ με ιχνηλάτες (trackers)	4.100 €/kW
Μικρή ανεμογεννήτρια (Α/Γ) με ισχύ <1kW	1.000 €/kW
Μικρή ανεμογεννήτρια (Α/Γ) με ισχύ <1kW και συσσωρευτές	2.500 €/kW
Αυτόνομο αγροβολταϊκό με σταθερές βάσεις με ιχνηλάτες (trackers) (2 ^η τροποποίηση 203062/25-07-2025)	2.500 €/kW
Αγροβολταϊκό συνδεδεμένο στο δίκτυο με σταθερές βάσεις με ιχνηλάτες (trackers) (2 ^η τροποποίηση 203062/25-07-2025)	1.600 €/kW

ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ- ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΠΙΝΑΚΑ 7.8

1. Οι επιλέξιμες δαπάνες του ανωτέρω πίνακα αφορούν στην αγορά, μεταφορά και εγκατάσταση του σχετικού εξοπλισμού, καθώς και στην εκτέλεση συνοδών έργων (π.χ. εργασίες εκσκαφών για την εγκατάσταση συστημάτων γεωθερμίας), όπου αυτό απαιτείται. Δεν περιλαμβάνονται σε αυτές οι δαπάνες μελετών.
2. Στην περίπτωση των αντλιών θερμότητας και των συστημάτων γεωθερμίας η ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη δύναται να προσαυξηθεί έως 25% με προσκόμιση μελέτης που να αποδεικνύει την αναγκαιότητα της σχετικής υπέρβασης.

3. Στις περιπτώσεις όπου απαιτούνται εργασίες διαμόρφωσης του αγροτεμαχίου για την εγκατάσταση του εξοπλισμού, οι σχετικές δαπάνες είναι επιλέξιμες και για αυτές εφαρμόζονται οι τιμές του Πίνακα 7.7.

Παράρτημα 8
Ανώτατη επιλέξιμη δαπάνη ανά κατηγορία

ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΠΙΛΕΞΙΜΗ ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

A. Γεωργικά κτίρια και κατασκευές
1) Οι συνολικές συγχρηματοδοτούμενες δαπάνες για την διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου εγκαταστάσεων και την τοποθέτηση περίφραξης εγκαταστάσεων δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 8.000 ευρώ ή τις 10.000 ευρώ σε νησιά μεγέθους κάτω των 3.100 κατοίκων.
2) Οι προκατασκευασμένοι οικίσκοι φιλοξενίας εργατών δεν μπορούν να υπερβαίνουν το συνολικό εμβαδό των 50 τ.μ. και το ανώτατο κόστος των 300 ευρώ ανά τ.μ. Οι προκατασκευασμένοι οικίσκοι φιλοξενίας εργατών δεν μπορούν να υπερβαίνουν το συνολικό εμβαδό των 60 τ.μ. και ανώτατο κόστος των 300 ευρώ ανά τ.μ. (1η τροποποίηση 107585/25-04-2025)
3) Το συνολικό κόστος ανά τ.μ. των κιβωτίων ISO 668 μαζί με όλο το συνοδό εξοπλισμό τους, δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 2.500 €. (1η τροποποίηση 107585/25-04-2025) Το συνολικό κόστος ανά τ.μ. των κιβωτίων ISO 668 μαζί με όλο το συνοδό εξοπλισμό τους, δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 3.000 €. (2 ^η τροποποίηση 203062/25-07-2025)
B. Μηχανολογικός εξοπλισμός
Η συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη αγοράς για τον ελκυστήρα και τον εξοπλισμό γεωργίας ακριβείας που τον συνοδεύει δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 60.000 ευρώ.
Γ. Λοιπός εξοπλισμός
1) Η συνολική δαπάνη αγοράς και εγκατάστασης, μηχανημάτων και εξοπλισμού ασφαλείας εγκαταστάσεων δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 2.000 ευρώ.
2) Η συνολική δαπάνη αγοράς και εγκατάστασης μηχανημάτων και εξοπλισμού δικτύου μετεωρολογικών προειδοποιήσεων και φυτοπροστασίας, αθροιστικά δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 1.500 ευρώ.
3) Η συνολική δαπάνη αγοράς και εγκατάστασης μηχανημάτων και εξοπλισμού πληροφορικής, συμπεριλαμβανομένου του λειτουργικού λογισμικού, δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ.
4) Η δαπάνη για την αγορά εφαρμογών ηλεκτρονικού υπολογιστή που σχετίζονται με τις δραστηριότητες της εκμετάλλευσης (π.χ. εφαρμογή διαχείρισης του θερμοκηπίου) δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 1.200 ευρώ.
5) Η συνολική δαπάνη αγοράς και εγκατάστασης μηχανημάτων και εξοπλισμού τηλεπικοινωνιών δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 500 ευρώ.
6) Η συνολική δαπάνη αγοράς και εγκατάστασης μηχανημάτων και εξοπλισμού γραφείου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 500 ευρώ.
Δ. Γενικές δαπάνες
Η δαπάνη για την τοποθέτηση της επεξηγηματικής πινακίδας δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 100 ευρώ.
Ε. Αμοιβές εργατών γης
Οι επιλέξιμες δαπάνες για αμοιβές εργατών γης δεν μπορούν, ανά μικτό ημερομίσθιο, να υπερβαίνουν το ποσό των 45 ευρώ.